

Агенција за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување
(М А П А С)

И з в е ш т а ј
за состојбите во капитално
финансираното пензиско осигурување во
2013 година

Скопје, април 2014 година

Содржина

Воведно обраќање	3
1 Структура на капитално финансираното пензиско осигурување	5
1.1 Опис на пензискиот систем во Република Македонија	6
1.2 Улогата на капитално финансираното пензиско осигурување во пензискиот систем	8
1.3 Институционална инфраструктура на капитално финансираното пензиско осигурување	9
2 Најзначајни измени и дополнувања на законските и подзаконските акти кои го уредуваат задолжителното и доброволното капитално финансирано пензиско осигурување	12
3 Податоци за финансиското работење на пензиските друштва	15
3.1 Приходи на пензиските друштва за 2013 г.	16
3.2 Трошоци на пензиските друштва за 2013 г.*	16
3.3 Финансиски резултат на пензиските друштва	19
3.4 Главнина, основна главнина и сопствени средства на пензиските друштва	19
3.5 Индикатори	20
4 Информации за задолжителните пензиски фондови	21
4.1 Членство во задолжителните пензиски фондови	22
4.2 Премин на член од еден во друг задолжителен пензиски фонд	25
4.3 Придонеси во задолжителните пензиски фондови	25
4.4 Инвестирање и структура на портфолиото на задолжителните пензиски фондови	28
4.5 Нето средства, сметководствена единица и стапка на принос на задолжителните пензиски фондови	32
4.6 Надоместоци кај задолжителните пензиски фондови	38
4.7 Исплата на пензии од задолжително капитално финансирано пензиско осигурување	41
5 Информации за доброволните пензиски фондови	43
5.1 Цел на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување	44
5.2 Членство во доброволните пензиски фондови	44
5.3 Премин на член од една на друга сметка во ист или друг доброволен пензиски фонд	46
5.4 Придонеси во доброволните пензиски фондови	47
5.5 Инвестирање и структура на портфолиото на доброволните пензиски фондови	47
5.6 Нето средства, сметководствена единица и стапка на принос на доброволните пензиски фондови	52
5.7 Надоместоци кај доброволните пензиски фондови	56
5.8 Исплата на пензиски надоместоци од доброволно капитално финансирано пензиско осигурување	58
6 Маркетинг и агенти на пензиските друштва	59
7 Почитување на законите и подзаконските акти	62
8 Краток преглед на светските состојби и трендови во пензиската област со акцент на капитално финансираното пензиско осигурување	65
Резиме за 2013 година	69
Планирани активности во 2014 година	70
Прилог - Статистички податоци	71

Воведно обраќање

Почитувани,

Имам чест и задоволство да Ви го претставам осмиот годишен извештај за состојбите во капитално финансираното пензиско осигурување на Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување, кој ни сведочи за досегашните резултати и придобивки од реформираните пензиски систем. Со завршувањето на 2013 година ја заокруживме осмата година од работењето на задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување (т.н. втор столб) и четвртата година од работењето на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување (т.н. трет столб).

Согласно Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, Агенцијата за супервизија на капитално финансираното пензиско осигурување (МАПАС) има обврска еднаш годишно да изготви и објави извештај за состојбите во капитално финансираното пензиско осигурување во Република Македонија. Извештајот се изработува во Секторот за истражување и меѓуинституционална соработка во МАПАС и се усвојува од Советот на експерти на МАПАС. Тој содржи опис на карактеристиките на капитално финансираното пензиско осигурување, податоци за капитално финансираното пензиско осигурување, оценка на извршувањето на прописите во областа на капитално финансирано пензиско осигурување и други податоци од значење за ова осигурување. Во овој извештај, кој се однесува на 2013 година, детално се опишани состојбите во двете компоненти на капитално финансираното пензиско осигурување, вториот и третиот столб. Зачленувањето на членовите во задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување продолжи на редовна основа во текот на 2013 година и бројот на членови достигна бројка од околу 350.000 членови. Тековно се вршеше инвестирање на средствата на задолжителните пензиски фондови, чиј износ достигна висина од околу 27 милијарди денари (или околу 440 милиони евра), што претставува околу 5,65% од БДП. Инвестициското портфолио на задолжителните пензиски фондови се состои од домашни инвестиции кои вклучуваат државни хартии од вредност, депозити и акции, како и инвестиции во странство кои вклучуваат акции и удели на инвестициони фондови. На крајот на 2013 година, како резултат на работењето на задолжителните пензиски фондови

во периодот од претходните седум години (2007 – 2013) беше остварен просечен пондериран принос во номинален износ од околу 5,31%, односно околу 2,27% просечен пондериран принос во реален износ сведен на годишно ниво.

До крајот на 2013 година во доброволното капитално финансирано пензиско осигурување се зачленија околу 18.500 членови (како индивидуални членови или како учесници во професионални пензиски шеми), со значително поголем број членови како учесници во професионални пензиски шеми (околу 73%). Инвестициското портфолио на доброволните пензиски фондови се состои од домашни инвестиции кои вклучуваат државни хартии од вредност, депозити и акции, како и инвестиции во странство. На крајот на 2013 година средствата на доброволните пензиски фондови изнесуваат приближно 318 милиони денари (или околу 5 милиони евра), што претставува околу 0,07% од БДП. На крајот на 2013 година како резултат на работењето на доброволните пензиски фондови за претходните четири години (2010 – 2013) беше остварен принос во номинален износ во опсег од 6,08% до 6,52%, односно во опсег од 3,00% до 3,42% во реален износ сведен на годишно ниво.

Мора да се истакне дека пензиското штедење е штедење на долг рок (ако се има предвид дека едно лице работи 30 до 40 години), па така треба и да се ценат остварените резултати на пензиските фондови. Во секој случај континуирано мора да се следат состојбите во пензиската област и да се преземаат мерки за унапредување, со цел заштита на интересите на членовите и остварување сигурна пензија во старост.

Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување, како и во изминатите години, ќе продолжи секојдневно со своите супервизорски активности врз пензиските друштва, пензиските фондови и чуварите на имот, ќе работи на промоција и развивање на свеста кај јавноста, ќе соработува со институциите вклучени во пензиското осигурување и релевантни институции од финансиската област итн., во насока на остварување на својата мисија да ги заштити интересите на членовите на пензиските фондови и да го поттикне развојот на капитално финансираното пензиско осигурување заради посигурни пензионерски денови.

Верувам дека читателите во овој богат годишен извештај ќе најдат интересни и корисни информации за да добијат појасна слика за вториот и третиот столб.

Претседател на Советот на експерти

д-р Булент Древиши

1

Структура на капитално финансираното пензиско осигурување

1.1 Опис на пензискиот систем во Република Македонија

*1.2 Улогата на капитално финансираното пензиско
осигурување во пензискиот систем*

*1.3 Институционална инфраструктура на капитално
финансираното пензиско осигурување*

1.1 Опис на пензискиот систем во Република Македонија

Македонскиот пензиски систем е дел од социјалното осигурување на Република Македонија и ја има следната структура:

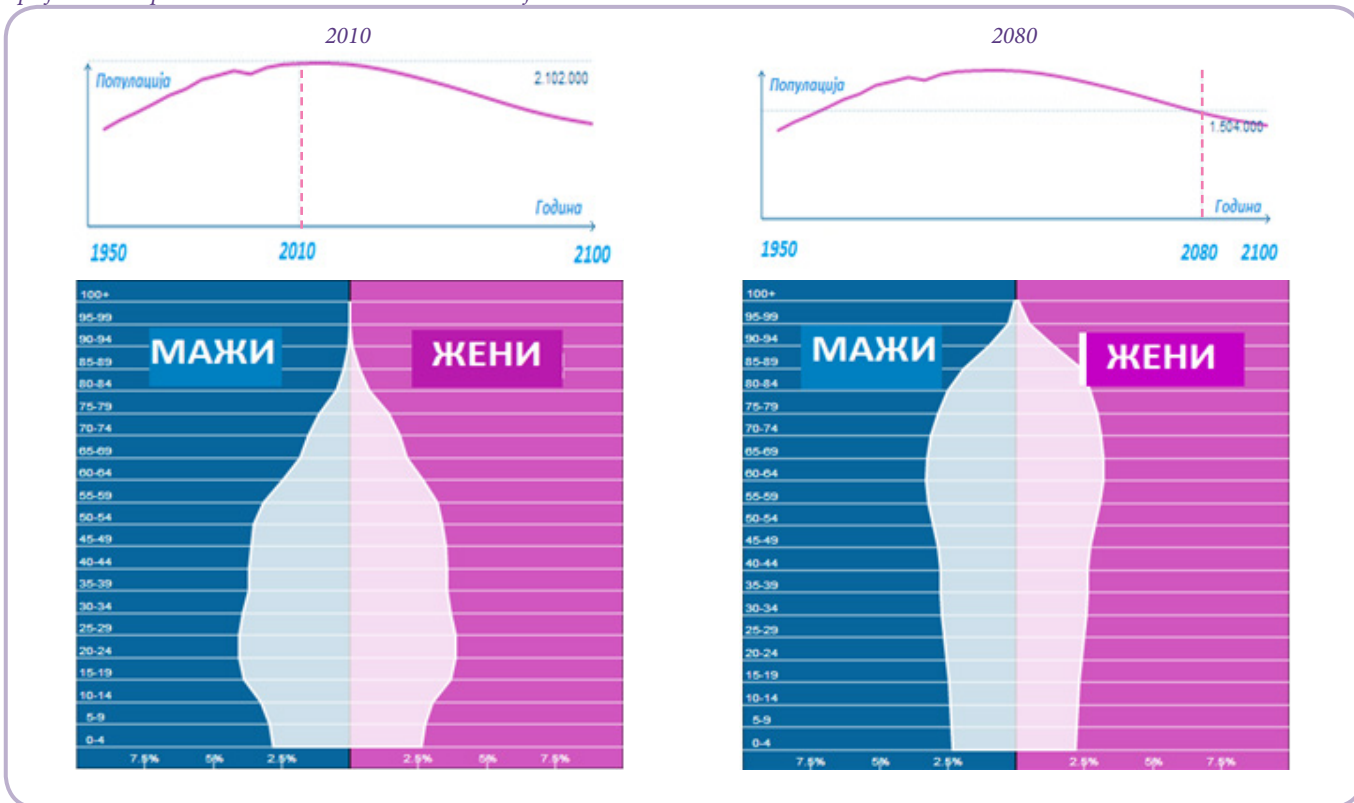
- Осигурување врз основа на генерациска солидарност (т.н. прв столб)
- Задолжително капитално финансирано пензиско осигурување (т.н. втор столб)
- Доброволно капитално финансирано пензиско осигурување (т.н. трет столб)

Оваа структура е резултат на темелната реформа на пензискиот систем, која беше подготвувана повеќе години, а нејзината законска рамка е воспоставена во 2000 година. Постојат четири закони и голем број подзаконски акти кои го уредуваат пензискиот систем во Република Македонија. Тоа се Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија” бр. 98/2012, 166/2012 и 15/2013), Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување („Службен весник на Република Македонија” бр. 29/2002, 85/2003, 40/2004, 113/2005, 29/2007, 88/2008, 48/2009, 50/2010,

171/2010, 36/2011, 98/2012, 13/2013, 164/2013 и 44/2014), Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување („Службен весник на Република Македонија” бр. 7/2008, 124/2010, 17/2011 и 13/2013), Закон за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување („Службен весник на Република Македонија” бр. 11/2012) и подзаконските акти кои ја доразработуваат соодветната област.

Пензискиот систем во Република Македонија има историја на долгогодишно постоење, голема опфатност на работната сила и обезбедување пензии за осигурените лица. Но, социо-економските промени во Република Македонија на почетокот на 90-тите години имаа влијание врз пензискиот систем, кој се соочи со финансиски потешкотии во своето работење. Тие беа предизвикани од неповолните движења во стопанството кои влијаеја на намалување на бројот на активните осигуреници и намалена наплата на придонеси, од една страна, и зголемување на бројот на пензионерите, од друга страна. Трошоците за пензии бележеа континуиран раст.

График 1.1 Пирамиди на населението во Македонија

Извор: Обединети нации (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division) (2012)

Друг фактор кој има силно влијание врз пензискиот систем е демографскиот фактор. Имено, стареењето на населението, кое е светски тренд, значи дека луѓето живеат се подолго заради подобрите услови за живот и подобрите здравствени услуги, а едновременно се намалува бројот на новороденчиња т.е. млади лица, поради што како резултат има се поголемо учество на старите лица во вкупното население.

Пирамидите на населението прикажани на График 1.1 ја илустрираат промената на структурата на населението по возрастни групи од 2010 година до 2080 година (проекции).

Од прикажаните проекции може да се забележи дека младото население во Република Македонија во 2080 година значително ќе се намали во споредба со 2010 година, додека старото население во истиот период бележи пораст. Имено, ако во 2010 година најголемо учество во населението имаат возрастните групи од 20 до 29 години, во 2080 година најголемо е учеството на возрастните групи од 60 до 65 години.

Исто така и проекциите на Актуарската единица на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија покажуваат дека овој тренд ќе продолжи и во иднина. Како вообичаен индикатор за стареењето на населението се користи соодносот на старото население (на возраст над 65 години) со работоспособното население (на возраст од 18 до 64 години). На График 1.2 е прикажан бројот на овие две групи население и соодносот меѓу нив.

Може да се забележи дека се очекува соодносот на овие две групи население да порасне од сегашните 17,68% на 53,03% во 2060 година и да опаѓа до 47,34% во 2080 година, што значи дека на долг рок околу една третина од населението над 18 години ќе биде старо население.

Ваквите демографски движења во пензискиот систем предизвикуваат појава на зголемен број на

пензионери и подолготрајно користење на пензијата, а намалување на бројот на осигуреници. Актуарските проекции изработени при подготовката на реформата на пензискиот систем покажаа дека може да се очекува овие фактори да имаат големо негативно влијание врз солвентноста на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија на долг рок, односно без реформи системот би функционирал со изразен дефицит кој брзо и значително ќе се зголемува.

Со цел пресретнување на овие очекувани состојби беше спроведена темелна реформа на пензиското и инвалидското осигурување во нашата држава со која се воведо трестолбен пензиски систем, со комбиниран начин на финансирање на идните пензии и диверсификација на демографските и економските ризици, со цел обезбедување сигурна пензија за сегашните и идни генерации пензионери и долгорочна финансиска стабилност на пензискиот систем.

Првиот столб се финансира на тековна основа (PAYG), што значи дека со придонесите од постојните осигуреници се исплаќаат пензиите на сегашните пензионери. Овој столб функционира на принцип на т.н. дефинирани пензии односно преку него се обезбедуваат пензии според однапред утврдена формула за пресметка на пензијата. Од првиот столб се исплаќа дел од старосната пензија, инвалидска пензија, семејна пензија, како и најнизок износ на пензија. Вториот и третиот столб се новина во системот и значат воспоставување на капитално финансирано пензиско осигурување во кое се врши капитализација на уплатените придонеси на име и за сметка на членот. Овие два столба функционираат на принцип на т.н. дефинирани придонеси, односно кај нив однапред е определено нивото на придонес кој се уплаќа, додека пензијата се утврдува отпосле зависно од акумулираниот износ. Од вториот столб се исплаќа дел од старосна пензија. Од третиот столб се обезбедува заштита од старост, инвалидност и смрт.

Со реформата на пензискиот систем и воспоставувањето на повеќестолбен пензиски систем како комбиниран систем од јавно, тековно финансирано и приватно, капитално финансирано пензиско осигурување во Република Македонија, се очекува да се обезбеди долгорочна стабилност на системот и сигурност во остварувањето на правата од пензиското и инвалидското осигурување преку остварување долгорочни придобивки за индивидуалните лица кои учествуваат во пензискиот систем, за самиот пензиски систем, како и дополнителни ефекти врз економијата. Имено, од аспект на индивидуалните лица се обезбедува поголема сигурноста во остварувањето на пензијата која ќе се финансира од повеќе извори со што се врши поделба на ризиците. Едновременно со реформата се постигнува поголема транспарентност и информираност на членовите на пензиските фондови. Со реформата се очекува воспоставување солвентен пензиски систем, како и зголемување на заштитите и поттикнување на инвестирањето на населението и поттик на економскиот раст.

График 1.2 Сооднос на старото население (65+) со работоспособното население (18-64)

Извор: ФПИОМ - Извештај за пензискиот систем во Република Македонија со актуарски проекции (кратка верзија - декември 2013 година)

1.2 Улогата на капитално финансираното пензиско осигурување во пензискиот систем

Капитално финансираното пензиско осигурување радикално се разликува од претходно постојното тековно финансирано пензиско осигурување и во поглед на третманот и евиденцијата на уплатените придонеси и во поглед на утврдување и исплатата на пензијата. Во ова осигурување секој член има индивидуална сметка на која се евидентираат неговите средства и се обезбедува тесна поврзаност и зависност помеѓу обемот на платените придонеси и идните пензии што ќе ги остварува секое лице. Овој начин на осигурување е заснован врз принцип на акумулирање на средства од придонеси на индивидуални сметки, кои средства понатаму се инвестираат и остварениот принос од инвестициите, намален за трошоците на работењето на системот, во целост се додава на средствата акумулирани на индивидуалните сметки. Идната пензија зависи од акумулираните средства на индивидуалната сметка и од очекуваното траење на животот при пензионирање, односно очекуваниот период на користење на пензијата.

Значајно е да се истакне дека ова пензиско штедење е долгорочно штедење, во чиј тек се случува постепено, но континуирано зголемување на заштедите, поради што на почетокот, додека осигуреникот е млад заштедите се мали, но во иднина, кога осигуреникот ќе ја достигне возраста на пензионирање, заштедите стануваат значително поголеми.

Карактеристично за ова осигурување е што средствата во него се приватно и конкурентно управувани, така што уплатените придонеси се инвестираат од страна на специјализирани лиценцирани пензиски друштва кои управуваат со пензиски фондови. На овој начин се обезбедува економските цели да ја одредат инвестициската стратегија, создавајќи можност за максимизирање на целокупниот принос во интерес на членовите. Диверсификацијата на ризиците на инвестициите (вклучувајќи и меѓународна диверсификација) е една од поважните карактеристики на овој систем.

Понатаму, важно обележје на капитално финансираното пензиско осигурување е правото на личен избор и иницијатива на индивидуалното лице. На сите вработени пред 1 јануари 2003 година им беше дадена можност да одлучат дали ќе се вклучат во

вториот столб на пензискиот систем и да одберат во кој задолжителен пензиски фонд сакаат да членуваат, додека сите нововработени имаат можност да одберат задолжителен пензиски фонд по сопствен избор. Исто така, во доброволните пензиски фондови членството е по сопствен избор на индивидуалното лице или преку учество во професионална пензиска шема, финансирана од страна на работодавач или здружение на граѓани.

Портабилноста (преносливоста) на средствата е исто така значајно право во систем на капитално финансирано пензиско осигурување. Сите членови на задолжителен или доброволен пензиски фонд имаат право на премин од еден во друг пензиски фонд при што се пренесуваат и нивните заштедени средства. И во случај на учество во професионална пензиска шема, лицето има право при премин кај друг осигурител да ги пренесе заштедените средства или во друга професионална пензиска шема или на доброволна индивидуална сметка.

Капитално финансираното пензиско осигурување обезбедува висок степен на транспарентност, што претставува една од неговите најважни карактеристики и корисна новина во пензискиот систем. Друштвата имаат законска обврска, најмалку еднаш годишно да ги информираат во писмена форма членовите и пензионираните членови на пензискиот фонд за состојбата на средствата на нивните индивидуални сметки, за датумите на уплата на придонесите и на преносот на средствата за членот во текот на односниот период, за наплатените надоместоци, за претворањето на придонесите и пренесените средства во сметководствени единици и салдото на индивидуалната или професионалната сметка. Најмалку еднаш годишно, друштвата им доставуваат на членовите и пензионираните членови податоци за вредноста и учеството на средствата на пензискиот фонд инвестирани во одделен вид на средства, вклучувајќи и податоци за издавачите, и податоци за трансакциските провизии. Друштвата исто така, еднаш годишно, објавуваат информативен проспект кој содржи податоци во врска со фондот и друштвото, кои меѓу другото содржат податоци за надзорниот и управниот одбор на друштвото, основни принципи на инвестирање, надоместоци кои се наплатуваат, инвестиции, нето средства на пензискиот фонд, остварен принос, итн.

1.3 Институционална инфраструктура на капитално финансираното пензиско осигурување

Институции кои учествуваат во реформираниот пензиски систем се:

- Министерство за труд и социјална политика - надлежно за креирање и водење на политиката на пензиското и инвалидското осигурување и вршење надзор во спроведувањето на законитоста на ова осигурување.
- Агенција за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување (МАПАС) - регулаторна и супервизорска институција во капитално финансираното пензиско осигурување.
- Пензиско друштво – акционерско друштво основано од финансиски институции со голем капитал и искуство, чија единствена дејност е управување со средствата на пензиските фондови. Во реформираниот пензиски систем има можност за основање на три вида на друштва:
 - Друштво за управување со задолжителни пензиски фондови
 - Друштво за управување со доброволни пензиски фондови
 - Друштво за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови
- Чувар на средствата на пензиски фонд – безбедно ги чува средствата на пензискиот фонд на посебна сметка, издвоени од средствата на друштвото.
- Фонд на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија (ФПИОМ) и Управа за јавни приходи (УЈП) – УЈП врши централизирана наплата на придонесите и ги доставува до Фондот на ПИОМ вкупните придонеси за пензиско и инвалидско осигурување.

МАПАС е регулаторна и супервизорска институција која се основа со цел да ги штити интересите на членовите и на пензионираните членови на пензиските фондови, да ја јакне свеста на јавноста за карактеристиките на ова осигурување и да го поттикнува развојот на капитално финансираното пензиско осигурување. МАПАС иницира и донесува прописи и акти, издава дозволи за пензиски друштва и одобрија за управување со пензиски фондови, со право на повлекување, врши теренска и вонтеренска контрола на пензиските друштва, пензиските фондови и чуварите на средства, спроведува испити и регистрација на агенти, врши проактивна проверка на активностите на пензиските друштва итн. За својата работа одговара пред Собранието на Република Македонија. МАПАС наплатува надоместок од пензиските друштва, кој се пресметува како процент од придонесите уплатени во пензиските фондови. За 2013 година овој процент изнесуваше 0,8%.

Фондот на ПИОМ врши распределба на придонесите за пензиско осигурување меѓу првиот и вториот столб

и врши пренос на придонесите и соодветните податоци за членовите во избраните задолжителни пензиски фондови од вториот столб. Фондот на ПИОМ до јуни 2013 година наплатуваше надоместок од пензиските друштва, пресметан како процент од придонесите уплатени во задолжителните пензиски фондови. Заклучно со мај 2013 година година овој процент изнесуваше 0,1%, додека од јуни 2013 година Фондот на ПИОМ не наплатува надоместок од пензиските друштва.

Пензиско друштво е акционерско друштво, кое се основа и работи согласно Законот за трговски друштва и Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување или Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување. Друштво за управување со задолжителни пензиски фондови се основа и управува само со задолжителни пензиски фондови, друштво за управување со доброволни пензиски фондови се основа и управува само со доброволни пензиски фондови, а друштво за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови се основа и управува со задолжителни и со доброволни пензиски фондови. Друштво за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови треба да има основна главнина во висина од најмалку 1,8 милиони евра во денарска противвредност според средниот курс на Народна банка на Република Македонија, друштво за управување со задолжителни пензиски фондови основна главнина од 1,5 милиони евра и друштво за управување со доброволни пензиски фондови основна главнина од 0,5 милион евра. Во случај на зголемување на средствата на задолжителниот и/или доброволниот пензиски фонд со кој управува пензиското друштво, друштвото е должно да ја зголеми главнината согласно законските одредби. Единствена дејност на пензиското друштво е управување со пензиски фондови, нивно претставување пред трети лица и активности кои директно произлегуваат од вршењето на работата на управување со пензиски фондови. Основни одговорности и активности на пензиското друштво се: зачленување, управување со средства, управување со ризици и контролни механизми за ублажување на ризиците, администрација и водење евиденција, почитување на законски и подзаконски акти, редовно известување на членовите, јавноста и МАПАС, исплата на програмирани повлекувања на пензионираните членови, итн. Пензиското друштво работи согласно со правилата за добро корпоративно управување на друштвото и има фидуцијарна должност да работи единствено во корист на интересите на членовите и на пензионираните членови на пензискиот фонд со кој управува, која треба да ја спроведува со примена на високи стандарди на етика и интегритет и без конфликт на интереси. За вршење на овие функции, пензиските друштва, согласно со закон, наплатуваат три вида на надоместок. (Повеќе детали за надоместоците има во поглавјата 4.6 и 5.6)

Пензиски фонд (задолжителен или доброволен) претставува отворен инвестициски фонд, што се основа и работи согласно со Законот за инвестициски фондови доколку со Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување или Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување поинаку не е уредено. Задолжителниот пензиски фонд го сочинуваат придонесите и средствата на членовите, средствата на пензионираните членови и приносите од инвестираните придонеси и средства, намалени за надоместоците што се наплатуваат од задолжителниот пензиски фонд. Доброволниот пензиски фонд го сочинуваат доброволните придонеси уплатени во име и за сметка на членовите, средствата на членовите, средствата на пензионираните членови и приносите од инвестираните придонеси и средства, намалени за надоместоците што се наплатуваат од доброволниот пензиски фонд. Сопственици на пензискиот фонд се неговите членови и пензионирани членови, а нивните поединечни сопственички права се определени од износот на средствата на нивните сметки. Средствата на пензискиот фонд не можат да бидат предмет на побарувања, ниту врз тие средства може да биде спроведено извршување од страна на, или од името на доверителите на пензиското друштво кое управува со тој пензиски фонд.

Во почетниот период од функционирањето на капитално финансираното пензиско осигурување, пензиското друштво може да основа и да управува само со еден пензиски фонд, задолжителен или доброволен, односно доколку се работи за друштво за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови само со еден задолжителен и со еден доброволен пензиски фонд. Ова ограничување е предвидено во почетните години од функционирање на системот, а во иднина се планира да се овозможи едно пензиско друштво да управува со повеќе од еден задолжителен односно доброволен пензиски фонд според структурата на инвестициското портфолио.

На почетокот, поради големината на финансискиот сектор и големината на очекуваниот број на членови во

новиот пензиски систем на Република Македонија бројот на учесниците на пензискиот пазар беше ограничен и МАПАС издаде дозволи за основање на само две друштва по пат на меѓународен јавен тендер. Но, во 2008 година, следејќи го развојот на пензискиот пазар и пазарот на капитал беше оценето дека се создадени услови за влез на нови пензиски друштва. Со цел намалување на трошоците на системот и зголемување на очекуваните пензии на членовите, се оцени дека треба да се поттикне на повисоко ниво конкуренцијата во пензискиот пазар, преку овозможување на влез на нови друштва, покрај постојните две избрани на тендер. Едновременно, во корелација со почетокот на доброволното пензиско осигурување, се овозможи создавање на нови пензиски друштва кои ќе управуваат и со задолжителни и со доброволни пензиски фондови. Во 2005 година беа доделени две дозволи и беа основани две друштва за управување со пензиски фондови, а во 2009 година МАПАС, на постојните две друштва за управување со задолжителни пензиски фондови, им издаде дозволи за вршење на дејност управување со доброволен пензиски фонд и одобренија за управување со доброволен пензиски фонд.

Оттаму, денес во Република Македонија постојат две пензиски друштва кои управуваат со по еден задолжителен и со по еден доброволен пензиски фонд како што е прикажано на График 1.3.

Двете пензиски друштва имаат комбинација на домашни (49% учество) и странски (51% учество) акционери, како што е прикажано на График 1.4.

Средствата на пензискиот фонд се целосно одвоени од средствата на друштвото кое управува со тој фонд и се чуваат кај банка-чувар на имот. Оваа сегрегација на средствата е од исклучителна важност со цел да се постигне висок степен на сигурност на средствата и дополнителна контрола на трансакциите со средствата на пензискиот фонд. Функцијата чувар на имот и за задолжителните и за доброволните пензиски фондови ја вршат деловни банки кои ги исполнуваат законските услови и со кои друштвото има склучено договори за чување на имотот на пензиските фондови.

Секое пензиско друштво има избрано чувар на имот за двата пензиски фонда со кои управуваат, како што е прикажано на График 1.5.

За својата функција на чување на имотот на задолжителните и доброволните пензиски фондови чуварите наплатуваат надоместок од пензиските друштва¹.

¹ Во понатамошниот текст, за имињата на пензиските друштва, задолжителните и доброволните пензиските фондови ќе се користат следните кратенки: НЛБ за Акционерско друштво за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови "НЛБ НОВ ПЕНЗИСКИ ФОНД" Скопје, КБ Прво за КБ Прво друштво за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови АД Скопје, НЛБз за Отворен задолжителен пензиски фонд - „НЛБ пензиски фонд“ Скопје, КБПз за КБ Прв отворен задолжителен пензиски фонд - Скопје, НЛБд за Отворен доброволен пензиски фонд "НЛБ пензија плус" Скопје и КБПд за КБ Прв отворен доброволен пензиски фонд- Скопје

График 1.3 Пензиски друштва и пензиски фондови во Македонија

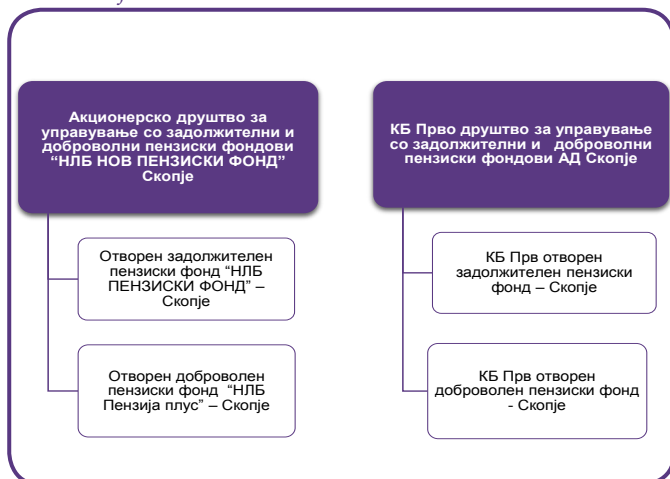

График 1.4 Акционери на пензиските друштва во Македонија

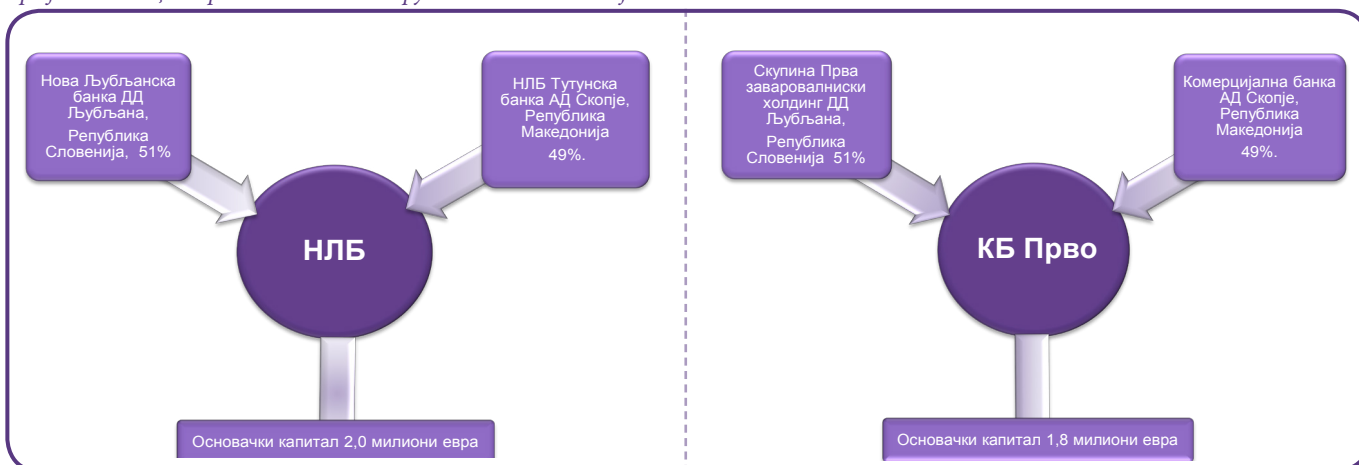
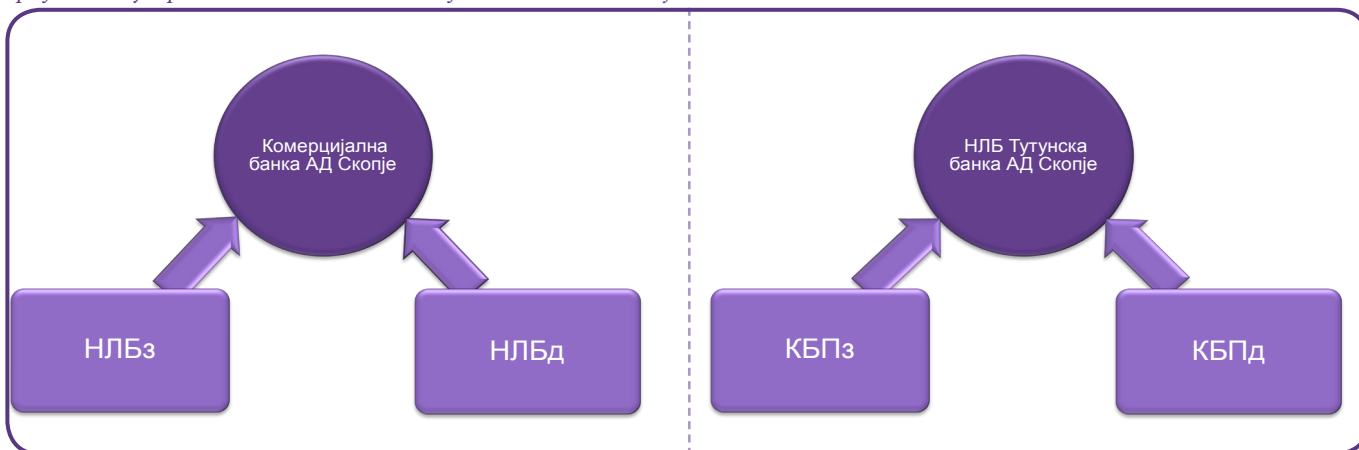

График 1.5 Чувари на имот на пензиските фондови во Македонија

Во Табела 1.1 е даден преглед на надоместоците кои ги наплаќаат чуварите на имот од пензиските друштва.

Надоместоците се пресметуваат како процент од средствата на пензиските фондови.

Табела 1.1 Надоместоци кои ги наплаќаат чуварите на имот од пензиските друштва за чување на имот на пензиските фондови

За задолжителни пензиски фондови		За вредност на средствата (во милиони евра)	
НЛБ Тутунска банка АД Скопје, како чувар на имот на КБПз	0,074%	до 100	
	0,069%	над 100 до 200	
	0,064%	над 200 до 300	
	0,060%	над 300 до 400	
	0,054%	над 400 до 500	
	0,050%	над 500 до 600	
	0,048%	над 600	
Комерцијална банка АД Скопје, како чувар на имот на НЛБз	0,084%	до 100	
	0,079%	над 100 до 200	
	0,074%	над 200 до 300	
	0,070%	над 300 до 400	
	0,064%	над 400 до 500	
	0,060%	над 500 до 600	
	0,058%	над 600	
За доброволни пензиски фондови		За вредност на средствата (во милиони евра)	
НЛБ Тутунска банка АД Скопје, како чувар на имот на КБПд	0,25%	до 50	
	0,20%	над 50	
Комерцијална банка АД Скопје како чувар на имот на НЛБд	0,25%	до 50	
	0,20%	над 50	

2

*Најзначајни измени и
дополнувања на законските
и подзаконските акти
кои го уредуваат
задолжителното и
доброволното капитално
финансирано пензиско
осигурување*

Во текот на 2013 година донесени се две измени на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и една измена на Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување. Исто така, во текот на 2013 година Советот на експерти на МАПАС донесе 28 правилници односно измени на правилници кои се однесуваат на задолжителното и/или на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување.

Со измените и дополнувањата на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување во јануари 2013 година, се воспостави супервизија заснована на оценка на ризици и се изврши усогласување на двата закони со Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување.

Имено, со овие законски измени се воспостави обврска за постоење ефикасни контролни механизми во пензиските друштва со цел навремено идентификување на потенцијалните ризици и преземање мерки за ублажување на сите ризици кои влијаат на интересите на членовите и на пензионираните членови на пензиските фондови. Едновременно, се засилија принципите на добро корпоративно управување и внатрешната ревизија на пензиските друштва.

Се воспостави фидуцијарна должност за секој член на управен одбор, на надзорен одбор и раководно лице во друштвото, според која тие треба да работат единствено во корист на интересите на членовите и на пензионираните членови на пензиските фондови и таа фидуцијарна должност треба да ја спроведуваат со примена на високи стандарди на етика и интегритет и без конфликт на интереси.

Едновременно засилени се принципите поврзни со инвестирањето на средствата на пензиските фондови со цел остварување на највисок принос единствено во полза на членовите и пензионираните членови на задолжителниот пензиски фонд и преку диверзификација и финансиска анализа да се минимизира ризикот од загуби. При тоа, значајно е при управувањето и контролата на инвестирањето на средствата на пензиските фондови да се применува степен на грижа, делотворност и вештини кои би ги применувал разумен човек при инвестирање на сопствените средства.

Друга значајна измена е утврдувањето на приносот во номинален и реален износ за период од 7 години, сведен на годишно ниво. Со оваа измена, се зголемува периодот на пресметка на приносот со цел да се посвети поголемо внимание на долгорочната природа на пензиското штедење. Едновременно се прави пресметка на приносот, покрај во номинален износ како досега, и во реален износ со цел да се земе предвид и влијанието на трошоците на живот.

Со цел заштита на интересите на членовите, а имајќи го предвид порастот на средства на пензиските фондови,

со законската измена се уредува постепено намалување на максималната висина на надоместоците кои ги наплатуваат пензиските друштва кои управуваат со задолжителни пензиски фондови.

Заради вршење на новите активности на пензиските друштва, исплата на пензии и пензиски надоместоци преку програмирани повлекувања, се воспостави обврска пензиското друштво да определи лице кое има дозвола за работа како овластен актуар заради пресметка на пензиите и пензиските надоместоци преку програмирани повлекувања и проверка на ликвидноста на пензиските фондови.

Како резултат на воспоставување на новиот супервизорски стандард заснован на оценка на ризиците, дел од оперативните обврски на МАПАС се префрлија на пензиските друштва односно чуварот на имот, а се задржа контролната функција на МАПАС. Со тоа се прилагодени и супервизорските постапки и мерки што МАПАС ги спроведува. Мерките што би се преземале од МАПАС, се поделени во три групи и зависат од двата главни аспект на ризикот: веројатноста да се случи тој ризик и неговата потенцијална штета, а при тоа супервизијата ќе се насочи кон проактивен пристап односно преземање на дејствија кои спречуваат материјализирање на одреден ризик.

Со измената на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување во ноември 2013 година, се воспостави нов систем на полагање на испит за стекнување својство агент на пензиско друштво, во насока на обезбедување на поголема транспарентност и објективност, кој ќе се применува по една година од донесување на оваа законска измена.

Во текот на 2013 година МАПАС изготви поголем број измени и дополнувања на постојните и нови подзаконски акти кои се однесуваат на задолжителното и доброволното капитално финансирано пензиско осигурување и тоа:

1. Правилник за измена и дополнување на Правилникот за проценка на средствата на задолжителните и доброволните пензиски фондови
2. Правилник за членство во задолжителен пензиски фонд
3. Правилник за измена и дополнување на Правилникот за инвестирање на средствата на задолжителните пензиски фондови
4. Правилник за измена и дополнување на Правилникот за инвестирање на средствата на доброволните пензиски фондови
5. Правилник за начин на вршење контрола
6. Правилник за добро корпоративно управување на пензиските друштва
7. Правилник за агенти на пензиски друштва

8. Правилник за измена и дополнување на Правилникот за видот и начинот на спроведување на обуките од областа на капитално финансираното пензиско осигурување за претставниците на пензиските друштва

9. Правилник за измена и дополнување на Правилникот за начинот на присоединување на пензиски друштва и присоединување на пензиски фондови

10. Правилник за измена и дополнување на Правилникот за начинот на спојување на пензиски друштва и спојување на пензиски фондови

11. Правилник за начинот на спроведување на едукација и формата и содржината на поканата за едукација

12. Правилник за измена и дополнување на Правилникот за постапката за повлекување или укинување на одобрение за управување со задолжителен и/или доброволен пензиски фонд

13. Правилник за измена и дополнување на Правилникот за начинот на управување со задолжителен и/или доброволен пензиски фонд по повлекување или укинување на одобрението за управување со задолжителен и/или доброволен пензиски фонд на пензиските друштва

14. Правилник за доброволни индивидуални и професионални сметки

15. Правилник за начинот на известување на Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување

16. Правилник за измена и дополнување на Правилникот за начинот на членство во доброволен пензиски фонд

17. Правилник за лиценцирање на пензиски друштва

18. Правилник за индивидуални сметки

19. Правилник за начинот и постапката за давање на одобренија на измените на документите поднесени при лиценцирање

20. Правилник за начинот и постапката за избор на член на управен одбор и на надзорен одбор на пензиско друштво

21. Правилник за начинот и постапката на маркетинг на пензиски фондови

22. Правилник за начинот и постапката на пренос на средствата во фондот на ПИОМ.

23. Правилник за потврдата со мислење на овластениот актуар

24. Правилник за начинот и постапката за оценување на вработените во Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување

25. Правилник за постапка за избор на домашни правни лица за вршење на услуги со хартии од вредност

26. Правилник за начинот на добро корпоративно управување на пензиските друштва

27. Правилник за надоместоци за задолжителните пензиски фондови

28. Правилник за пренос на средства меѓу задолжителни пензиски фондови

Овие измени на правилниците беа извршени заради нивно усогласување со измените на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување и Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување. Најголем дел од измените беа извршени заради усогласување со Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување, особено заради воведувањето на посебно својство на „пензионирани член“. Секако најзначајни измени се направени во правилниците кои ги уредуваат областите на контрола, инвестирање, чување и проценка на средствата, известувањето, пренос на средства, членство, итн. заради усогласување со законските измени со кои се воведува супервизија врз основа на ризици. Исто така, позначајна промена имаше и во правилникот со кој се уредува начинот и постапката на маркетинг на пензиски фондови, при што се пропиша нова форма и содржина на извештаите за пензиска заштеда кои се доставуваат до членовите на пензиските фондови. Со ова се обезбеди поголема прегледност на извештаите, како и поедноставен и сликовит приказ на пензиската заштеда на членовите. Со овој правилник се воведо и зелениот плик во кој се доставуваат извештаите до членовите, со цел нивна лесна препознатливост.

Во текот на 2013 година МАПАС ги изготви и донесе и следните упатства:

1. Стручното упатство за начинот и постапката на распределба на осигуреници во задолжителен пензиски фонд.

2. Упатство за пополнување на извештаите за пензиска заштеда.

3

Податоци за финансиското работење на пензиските друштва

3.1 Приходи на пензиските друштва за 2013 г.

3.2 Трошоци на пензиските друштва за 2013 г.

3.3 Финансиски резултат на пензиските друштва

3.4 Главнина, основна главнина и сопствени средства на пензиските друштва

3.5 Индикатори

3.1 Приходи на пензиските друштва за 2013 г.²

Основ	НЛБ		КБ Прво	
Приходи од управување со задолжителниот пензиски фонд				
Надоместок од придонеси	73.732.214	46,11%	84.594.321	48,39%
Надоместок од средства	62.353.635	38,99%	72.288.528	41,35%
Надоместок од премин	0	0,00%	0	0,00%
Вкупно приходи од управување со задолжителниот пензиски фонд	136.085.849	85,10%	156.882.849	89,74%
Приходи од управување со доброволниот пензиски фонд				
Надоместок од придонеси	1.515.179	0,95%	1.938.395	1,11%
Надоместок од средства	1.560.104	0,98%	1.014.218	0,58%
Надоместок од премин	0	0,00%	0	0,00%
Вкупно приходи од управување со доброволниот пензиски фонд	3.075.283	1,92%	2.952.613	1,69%
Финансиски приходи	18.379.116	11,49%	14.866.182	8,50%
Останати приходи на друштвото	2.373.520	1,48%	117.748	0,07%
Вкупно приходи	159.913.768	100,00%	174.819.392	100,00%

3.2 Трошоци на пензиските друштва за 2013 г.*

Основ	НЛБ		КБ Прво	
Трошоци за управување со задолжителниот пензиски фонд				
Трошоци за агенти на друштвото	3.858.152	3,79%	3.954.558	3,91%
Трошоци за маркетинг	5.537.131	5,43%	5.298.959	5,23%
Трошоци за трансакции	723.840	0,71%	562.789	0,56%
Трошоци за МАПАС	15.228.881	14,94%	17.288.851	17,08%
Трошоци за чувар на имот	8.760.705	8,60%	8.420.608	8,32%
Трошоци за Фондот на ПИОМ	855.635	0,84%	864.241	0,85%
Останати трошоци од управување со фондот	50.774	0,05%	224.562	0,22%
Вкупно трошоци за управување со задолжителниот пензиски фонд	35.015.118	34,36%	36.614.568	36,17%

² Извор: Неревидирани годишни финансиски извештаи на пензиските друштва за 2013 година

Трошоци за управување со доброволниот пензиски фонд				
Трошоци за агенти на друштвото	347.498	0,34%	1.344.118	1,33%
Трошоци за маркетинг	1.812.117	1,78%	721.111	0,71%
Трошоци за трансакции	313.414	0,31%	361.298	0,36%
Трошоци за МАПАС	362.854	0,36%	541.320	0,53%
Трошоци за чувар на имот	326.088	0,32%	284.059	0,28%
Останати трошоци од управување со фондот	35.344	0,03%	156.852	0,15%
Вкупно трошоци за управување со доброволниот пензиски фонд	3.197.315	3,14%	3.408.758	3,37%
Трошоци од управување со друштвото				
Плати и надоместоци за вработените	41.030.780	40,26%	32.658.329	32,26%
Трошоци за услуги	14.003.004	13,74%	7.068.794	6,98%
Трошоци за сировини и други материјали	1.473.843	1,45%	2.008.330	1,98%
Амортизација	2.482.306	2,44%	3.357.292	3,32%
Финансиски расходи	263.016	0,26%	40.472	0,04%
Останати трошоци од работењето	4.360.727	4,28%	16.065.623	15,87%
Резервирања за трошоци и ризици	78.098	0,08%	0	0,00%
Вкупно трошоци од управување со друштвото	63.691.774	62,50%	61.198.840	60,46%
Вкупно трошоци	101.904.207	100,00%	101.222.166	100,00%

* За податоците кои не можат да се одделат, пензиското друштво како пондер за одделување го употребува бројот на членови во задолжителниот односно доброволниот пензиски фонд

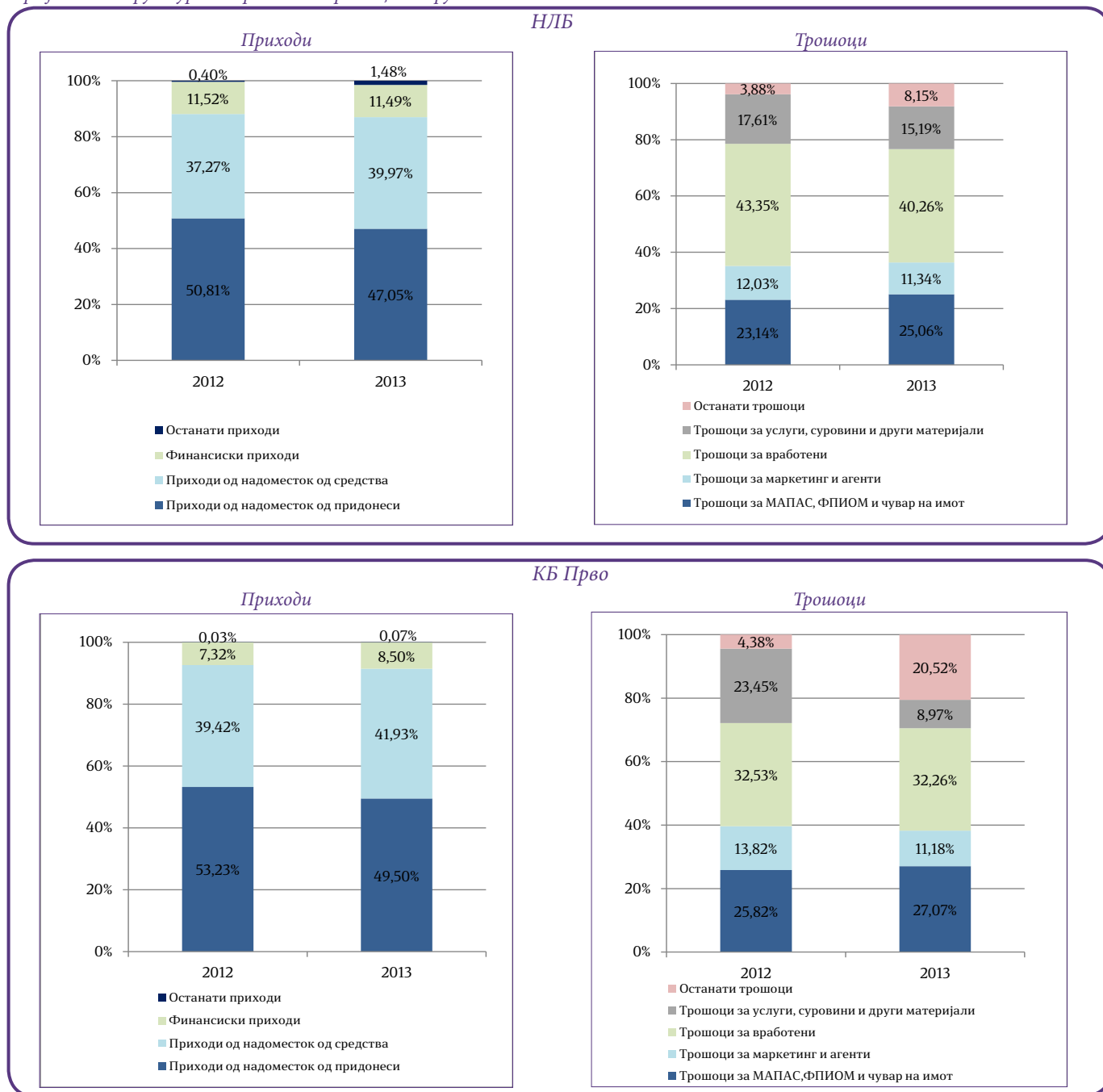
Најголем дел од приходите на пензиските друштва потекнуваат од надоместоците од придонеси од задолжителните и од доброволните пензиски фондови³ (околу 47% кај НЛБ и 50% кај КБ Прво), по што следи надоместокот од средства од задолжителните и од доброволните пензиски фондови (околу 40% кај НЛБ и 42% кај КБ Прво). Во однос на минатата година, процентуалното учество на приходите од надоместоци од придонеси во вкупните приходи се намалило за околу три процентни поени, за сметка на исто толку зголеменото процентуално учество на приходите од надоместок од средства, додека процентуалното учество на финансиските приходи и останатите приходи на друштвата бележи благ пораст и изнесува околу 12% кај НЛБ и околу 9% кај КБ Прво.

Од расходната страна, пензиските друштва имаат најголеми трошоци за работењето на друштвото (околу 63% НЛБ и 61% КБ Прво), во кои најголеми се трошоците за плати и надоместоци за вработените, по што следат трошоците за услуги и останатите трошоци на работењето.

Во споредба со минатата година, процентуалното учество на платите во вкупните трошоци кај НЛБ се намалило за три процентни поени, додека кај КБ Прво е останато на приближно исто ниво. Во текот на 2013 година, најголем пораст во однос на претходната година бележи учеството на останати трошоци на друштвата во вкупните трошоци. Останатиот дел од трошоците се однесува на трошоците за управување со пензиските фондови (околу 38% НЛБ и 40% КБ Прво). Од нив, трошоците за маркетинг и агенти изнесуваат околу 11% и кај НЛБ и кај КБ Прво, што претставува мало намалување во споредба со минатата година (1 процентен поен кај НЛБ и 3 процентни поени кај КБ Прво). Околу 25% кај НЛБ и 27% кај КБ Прво од трошоците припаѓаат на надоместоците за МАПАС, Фондот на ПИОМ и чуварите на имот.

³Приходите од надоместоците од придонеси и приходите од надоместоците од средства од доброволните пензиски фондови се околу 1% од вкупните приходи и кај двете пензиски друштва

График 3.1 Структура на приходи и трошоци по друштво за 2012 и 2013 г.

3.3 Финансиски резултат на пензиските друштва

Опис	НЛБ	КБ Прво
Добивка (за 2013 г.)	58.009.561	73.597.227
Добивка по оданочување (за 2013 г.)	57.615.858	73.285.131
Вонредни расходи	0	0
Нето добивка (за 2013 г.)	57.615.858	73.285.131
Друга сеопфатна добивка*	55.000	0
Вкупна сеопфатна добивка*	57.670.858	73.285.131
Акумулирана добивка (заклучно со 31.12.2013г.)	91.032.617	102.102.405

Извор: Ревидирани финансиски извештаи на пензиските друштва за 2013 година

Двете пензиски друштва ја завршија 2013 година со добивка и остварија и нето добивка и вкупна сеопфатна добивка во 2013 година, како и акумулирана добивка, заклучно со 31.12.2013 година. КБ Прво има остварено поголема нето добивка од НЛБ, што најмногу се должи на фактот дека КБ Прво има повисоки приходи од НЛБ, бидејќи двете пензиски друштва имаат скоро еднакви трошоци.

Во споредба со 2012 година, двете друштва бележат пораст на нето добивката, со тоа што НЛБ бележи прилично голем пораст (55%), а КБ Прво нешто помал пораст (34)%. Порастот на добивката се должи на зголемените приходи во однос на претходната година, од една страна, а скоро исто ниво на трошоци како во претходната година, од друга страна. Порастот на приходите кај двете пензиски друштва е скоро ист, но КБ Прво има и пораст на трошоците, додека НЛБ нема пораст на трошоците.

3.4 Главнина, основна главнина и сопствени средства на пензиските друштва

Опис	НЛБ	КБ Прво
Главнина и резерви	292.728.587	307.938.364
Основна главнина	130.001.478	110.459.024
Вишок главнина над законски утврден минимум	25,25%	31,76%
Сопствени средства*	262.765.574	280.616.329
Вишок (excess) сопствени средства над законскиот минимум	124,86%	140,13%

*Сопствени средства се пресметуваат во согласност со Правилник за методологијата за пресметка на сопствените средства на пензиско друштво

Согласно законската обврска, КБ Прво од април 2013 година и НЛБ од декември 2013 година, се должни да одржуваат зголемена главнина во однос на основната главнина, т.е. главнина во износ од 3,8 милиони евра во

денарска противвредност, заради тоа што висината на средствата на задолжителниот и доброволниот пензиски фонд со кои управуваат ја надмина висината од 200 милиони евра.

3.5 Индикатори

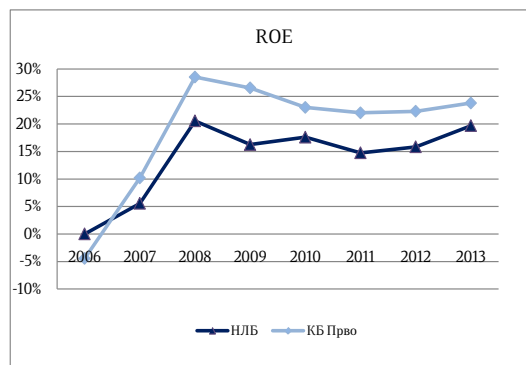
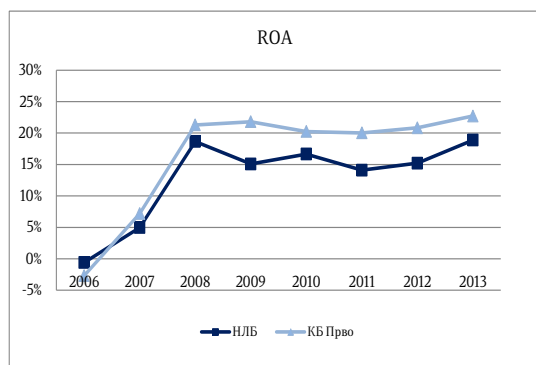
Опис	НЛБ	КБ Прво
Индикатори за приходи и расходи по член		
Просечни приходи по член	961,43	951,60
Просечни расходи по член	612,67	550,99
Добивка по член	348,76	400,61
Индикатори за ефикасност		
Коефициент за ефикасност (вкупно трошоци / вкупно приходи)	63,72%	57,90%

Во однос на индикаторите за приходи и расходи по член, може да се забележи дека просечните приходи по член за приближно исти кај двете пензиски друштва, додека поголеми се просечните расходи по член кај НЛБ. Во споредба со 2012 година, кај двете друштва има пораст на просечните приходи по член, додека просечните расходи по член се задржани на приближно исто ниво кај КБ Прво, додека кај НЛБ бележат пад. И кај двете друштва има пораст на добивката по член за околу 33% во однос на 2012 година, а пад на коефициентот за ефикасност за околу 10%.

На График3.2 е прикажано движењето на индикаторите за профитабилност ROA (нето добивка/вкупно средства) и ROE (нето добивка/капитал) споредбено за двете пензиски друштва, за период од 2006 година до 2013 година.

Можеме да забележиме дека во 2013 година и двете друштва имаат повисоки стапки на поврат на средствата и на капиталот во однос на 2012 година.

График 3.2 ROA и ROE по друштво и по години

4

Информации за задолжителните пензиски фондови

4.1 Членство во задолжителните пензиски фондови

*4.2 Премин на член од еден во друг задолжителен
пензиски фонд*

4.3 Придонеси во задолжителните пензиски фондови

*4.4 Инвестирање и структура на портфолиото на
задолжителните пензиски фондови*

*4.5 Нето средства, сметководствена единица и
стапка на принос на задолжителните пензиски
фондови*

*4.6 Надоместоци кај задолжителните пензиски
фондови*

*4.7 Исплата на пензии од задолжително капитално
финансирано пензиско осигурување*

4.1 Членство во задолжителните пензиски фондови

Осигуреник може да стекне членство во задолжителен пензиски фонд на два начини:

- со потпишување на договор за членство во задолжителен пензиски фонд и со регистрација во Регистрот на членови кој го води МАПАС
- со распределба во задолжителен пензиски фонд по случаен избор од страна на МАПАС т.е. Фондот на ПИОМ во случај кога осигуреникот кој е должен да стане член на задолжителен пензиски фонд не потпишал договор за членство во периодот за избор на задолжителен пензиски фонд и со регистрација во Регистрот на членови кој го води МАПАС.

Постојат две глобални категории на осигуреници за зачленување во вториот столб:

- задолжителни членови - осигурениците кои се вработиле, односно пристапиле во задолжително пензиско и инвалидско осигурување, прв пат по 1 јануари 2003 година
- доброволни членови - осигурениците кои се вработиле прв пат пред 1 јануари 2003 години

Осигурениците кои припаѓаат во Главата VII – Стекнување и остварување на правата на определени категории осигуреници под посебни услови од Законот за пензиското и инвалидското осигурување (вработени со бенефициран стаж во МВР, казнено - поправни домови, АРМ и слично) и индивидуалните земјоделци не може да бидат членови на вториот столб. По исклучок, доколку лицата кои припаѓаат на горенаведените категории го променат статусот на осигуреник од глава VII или статусот на индивидуален земјоделец, може, во рок од една година од промената, да се зачленат во вториот столб по сопствен избор. Исто така, лицата кои веќе се вклучиле во вториот столб, а потоа го менуваат статусот и стануваат припадници на горенаведените категории имаат право да се вратат во едностволбниот систем во рок од една година од промената на статусот.

Зачленувањето во вториот столб започна на 20 септември 2005 година. Доброволните членови можеа својот избор да го направат до 31 декември 2005 година. Задолжителните членови се должни да се зачленат во задолжителен пензиски фонд во рок од три месеци сметано од датумот на прво вработување. МАПАС односно Фондот на ПИОМ времено ги распределуваат овие осигуреници во задолжителни пензиски фондови по случаен избор од моментот на нивно вработување со цел нивните средства да се инвестираат веднаш по вработувањето. Доколку во законскиот рок не потпишат договор за членство со ниту едно друштво, овие осигуреници остануваат членови на задолжителниот

пензиски фонд во кој биле претходно времено распределени.

Пондерот, според кој се врши времена распределба на осигурениците во задолжителни пензиски фондови по случаен избор, се утврдува од страна на МАПАС за секој задолжителен пензиски фонд на првиот работен ден од секој месец, со користење на следнава формула: ⁴

$$P_i = 0,3 * \frac{\frac{1}{N_i}}{\sum_{j=1}^n \frac{1}{N_j}} + 0,7 * \frac{R_i}{\sum_{j=1}^n R_j} \quad \text{кога сите } R_i > 0$$

односно

$$P_i = 0,3 * \frac{\frac{1}{N_i}}{\sum_{j=1}^n \frac{1}{N_j}} + 0,7 * \frac{R_i + |R_{\min}| + 0,01}{\sum_{j=1}^n (R_j + |R_{\min}| + 0,01)} \quad \text{кога постои } R_i \leq 0$$

каде

$i=1,...,n$

P_i е пондер за задолжителниот пензиски фонд
 n е број на задолжителни пензиски фондови
 N_i е надоместок од придонеси наплатуван од друштвото што управува со задолжителниот пензиски фонд i во текот на претходниот месец

R_i е остварен принос во номинален износ на задолжителниот пензиски фонд со состојба на последниот ден од претходниот месец за претходните 84 месеци, сведен на годишно ниво. (Доколку фондот работи помалку од 84, а повеќе од 12 месеци, приносот во номинален износ се пресметува за сите месеци за кои фондот работи, сведен на годишно ниво. Доколку фондот работи помалку од 12 месеци, тогаш како вредност за се зема просекот од приносите во номинален износ на постојните задолжителните пензиски фондови.)

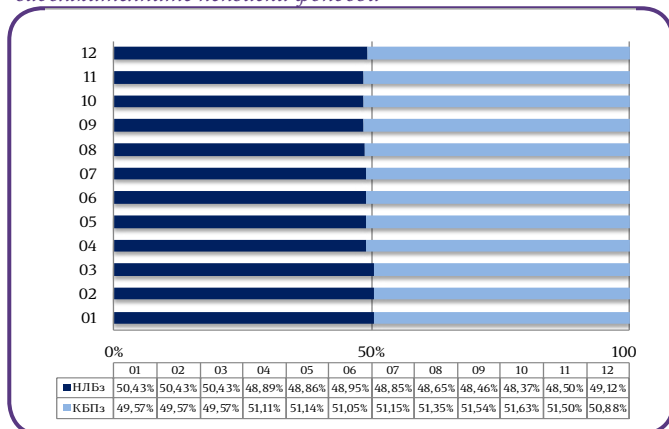
$R_{\min}$ е минималниот остварен принос од сите задолжителни пензиски фондови ($R_{\min} = \min(R_i)$).

Пондерите кои се користени за распределба на осигурениците во задолжителните пензиски фондови во текот на 2013 година се прикажани на График 4.1.

Како во претходните години, така и во текот на 2013 година, бројот на распределени членови помеѓу двата задолжителни пензиски фонда е приближно ист, затоа што вредноста на двата пондера се движи околу 50%, (т.е. во опсег од 48% до 52%). Пондерот зависи од вредноста на надоместокот кој го наплаќа пензиското друштво и од приносот во номинален износ што го остварил пензискиот фонд, но повеќе влијание има приносот

⁴Оваа формула се применува од април 2013 година

График 4.1 Пондер за распределба на членови во задолжителните пензиски фондови

(70%) во однос на надоместокот (30%). Иако висината на надоместокот се намали, ако се има предвид дека двете друштва наплатуваат надоместок од придонесите во иста висина, како и фактот дека приносот во номинален износ кај двата пензиски фондови не се разликува многу, тоа резултира со приближно исти вредности на пондерите. Сепак, има мала промена на пондерот по фондови во текот на годината, со тоа што во текот на година има мало зголемување кај КБПз за сметка на намалувањето на НЛБз.

Вкупниот број на членови и времено распределени осигуреници во задолжителните пензиски фондови заклучно со 31 декември 2013 година изнесува 350.040, што значи зголемување на бројот на членовите на вториот столб за 26.560 или околу 8% во споредба со 2012 година. Ова значи дека околу 66% од вкупниот број на осигуреници во Фондот на ПИОМ се членови на двостолбниот пензиски систем. Во однос на учеството на членовите и времено распределените осигуреници по задолжителни пензиски фондови, со состојба 31.12.2013 година, 52% од членовите и времено распределените осигуреници се во КБПз, додека 48% се во НЛБз. Оваа процентуална распределба меѓу пензиските фондови е приближно иста како и во минатата година.

Од вкупниот број на членови на вториот столб 69.572 или 20% се доброволни членови, додека 280.468 или 80% се задолжителни членови. Од вкупниот број на задолжителни членови, 169.231 членови потпишале договор за членство, 95.808 не потпишале договор и се трајно распределени од страна на МАПАС и 15.429 осигуреници се времено распределени од МАПАС и Фондот на ПИОМ. За осигурениците кои имаат прво вработување во 2013 година и за кои истекол рокот за избор на задолжителен пензиски фонд, може да се забележи дека околу 50% од нив потпишале договор за членство, додека останатите околу 50% не потпишале договор и останале во фондот каде биле претходно распределени.

Во однос на структурата на членови и времено распределени осигуреници по задолжителни пензиски фондови и по статус на членство во 2013 година не настанале некои неочекувани и значајни промени. Истата е прикажана на квартално ниво на График 4.2 и График 4.3.

Може да се забележи дека во секој квартал процентуалното учество на доброволни членови се намалува, додека на задолжителни членови се зголемува, што е и очекувано бидејќи секоја година се зголемува приливот на нововработени лица кои се задолжителни членови. Исто така, може да се забележи дека процентуалното учество на задолжителни членови кои потпишале договор за членство благо се намалува од квартал во квартал, за разлика од учеството на задолжителни членови кои се трајно распределени кое благо се зголемува од квартал во квартал.

Анализата на структурата на членовите по возраст покажува дека членовите во најголем број се млади лица, за кои и е најповолен двостолбниот систем. Задолжителните членови се млади лица, при што има најголем број членови на возраст од 26 до 30 години, додека доброволните членови се нешто постари и најголем број од нив се на возраст од 36 до 40 години. Просечната возраст на задолжителните членови е 31 години за мажи и 32 години за жени, на доброволните членови е 40 години, а на сите членови вкупно е 33 години. Структурата на членовите на двостолбниот пензиски систем, по возраст, пол и категорија на зачленување е прикажана на График 4.4.

График 4.2 Структура на членови и времено распределени осигуреници по статус на членство во НЛБз

График 4.3 Структура на членови и времено распределени осигуреници по статус на членство во КБПз

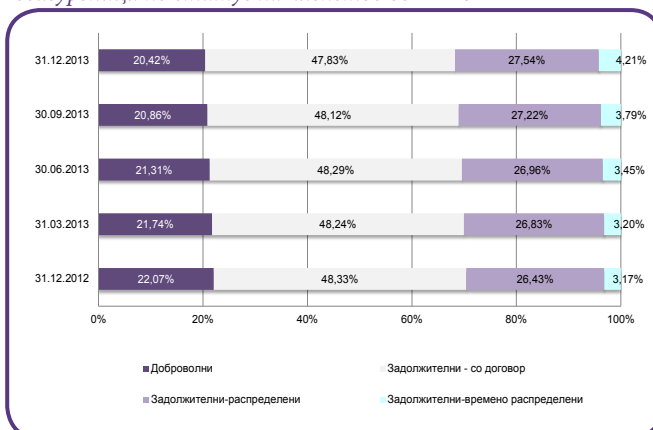
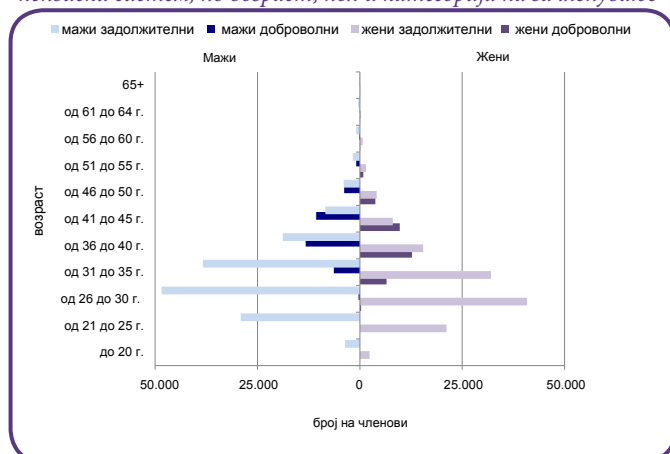
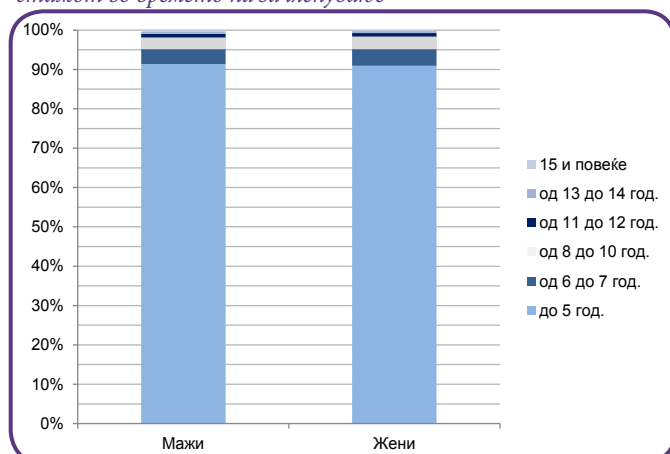

График 4.4 Структура на членовите на двостолбниот пензиски систем, по возраст, пол и категорија на зачленување

Структурата на членовите во вториот столб според стабот кој го имале членовите во моментот на нивното зачленување во втор столб е дадена на График 4.5.

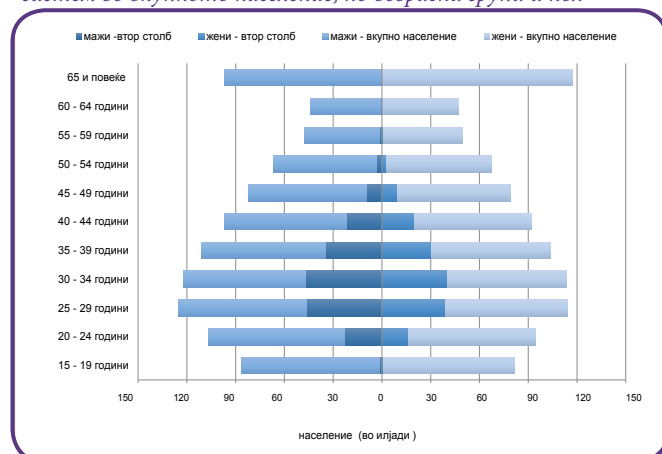
График 4.5 Структура на членови во вториот столб според стабот во времето на зачленување

Од графикот се гледа дека во втор столб има најмногу членови со вкупен стаж до пет години во моментот на зачленувањето (92%), а потоа како што се зголемуваат годините на стаж, така опаѓа бројот на членови, при што најмал процент припаѓа на членовите со стаж поголем од 15 години (0,3%).

Според проценките на Државниот завод за статистика на крајот на 2012 година вкупното население во Република Македонија се проценува на 2.062.294 жители. Од нив 323.480 жители (со состојба на крај на 2012 година) се членови на двостолбниот пензиски систем, што претставува околу 16% од вкупното население во Република Македонија. Структурата на членови во двостолбниот пензиски систем во вкупното население во Република Македонија, по возрастни групи и пол со состојба 31.12.2012 година е прикажана на График 4.6.

График 4.6 Структура на членови во двостолбниот пензиски систем во вкупното население, по возрастни групи и пол

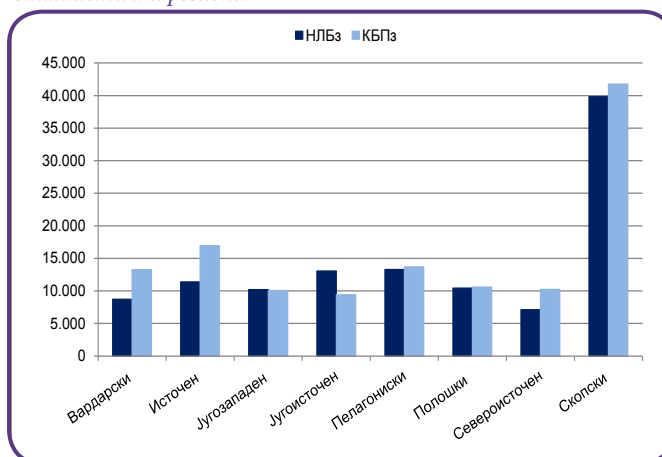

Извор: МАПАС и Државен завод за статистика - Статистичка база на податоци - Статистика по региони- Население- Процени на население

Од овој графички приказ може да се забележи дека сè уште мал процент од вкупното население во нашата земја е вклучено во двостолбниот пензиски систем и секако најмногу членови се млади лица и тоа на возраст од 25 - 34 години. Ова се должи на тоа што реформираниот пензиски систем функционира осум години и сè уште е релативно млад.

Структурата на членовите во задолжителните пензиски фондови по статистички региони⁵ во Република Македонија е дадена на График 4.7.

График 4.7 Структура на членови во вториот столб, по статистички региони

⁵ Статистичките регионите се дефинирани според Државниот Завод за Статистика - територијални единици. Номенклатурата на територијални единици е заснована врз територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија и е усогласена со класификацијата на Европската Унија.

4.2 Премин на член од еден во друг задолжителен пензиски фонд

Секој член на задолжителен пензиски фонд има право да премине во друг задолжителен пензиски фонд ако не е задоволен од задолжителниот пензиски фонд каде што членува т.е. друштвото кое управува со него. Доколку лицето членувало во задолжителниот пензиски фонд пократко од 24 месеци, при премин тоа е должно да плати надоместок за премин, инаку преминот е бесплатен. При премин се пренесуваат и вкупните средства од сметката на членот.

Во Табела 4.1 се дадени податоци за бројот на членови кои преминале од еден во друг задолжителен пензиски фонд и пренесените средства од еден во друг задолжителен пензиски фонд по тој основ во текот на 2013 година.

И понатаму останува многу мал бројот на лица кои направиле промена на задолжителниот пензиски фонд во кој членуваат. Во текот на 2013 година вкупниот број на членови во задолжителни пензиски фондови кои преминаа од еден во друг задолжителен пензиски фонд изнесува 108, што претставува 0,03% од вкупниот број на членови. При тоа, може да се забележи дека многу поголем е бројот на членови кои преминале од НЛБз во КБПз во однос на бројот на членови кои преминале од КБПз во НЛБз. Имено, во текот на 2013 година, 79 членови преминале од НЛБз во КБПз, додека 29 членови преминале од КБПз во НЛБз. При преминот, околу 14 милиони денари се пренесени од НЛБз во КБПз, додека од КБПз во НЛБз се пренесени околу 4 милиони денари.

Табела 4.1 Премини на членови од еден во друг задолжителен пензиски фонд

Фонд	Членови кои преминале ОД задолжителен пензиски фонд	Средства кои се пренесени ОД задолжителен пензиски фонд	Членови кои преминале ВО задолжителен пензиски фонд	Средства кои се пренесени ВО задолжителен пензиски фонд
НЛБз	79	14.371.670	29	3.792.195
КБПз	29	3.792.195	79	14.371.670

4.3 Придонеси во задолжителните пензиски фондови

Уплатата на придонесите за пензиско и инвалидско осигурување ја врши обврзникот за плаќање на придонес, односно работодавецот во име на вработениот. Управата за јавни приходи врши интегрирана наплата на придонесите од задолжително социјално осигурување (придонес за пензиско и инвалидско осигурување, придонес за здравствено осигурување и придонес за вработување во случај на невработеност) и персонален данок на доход.

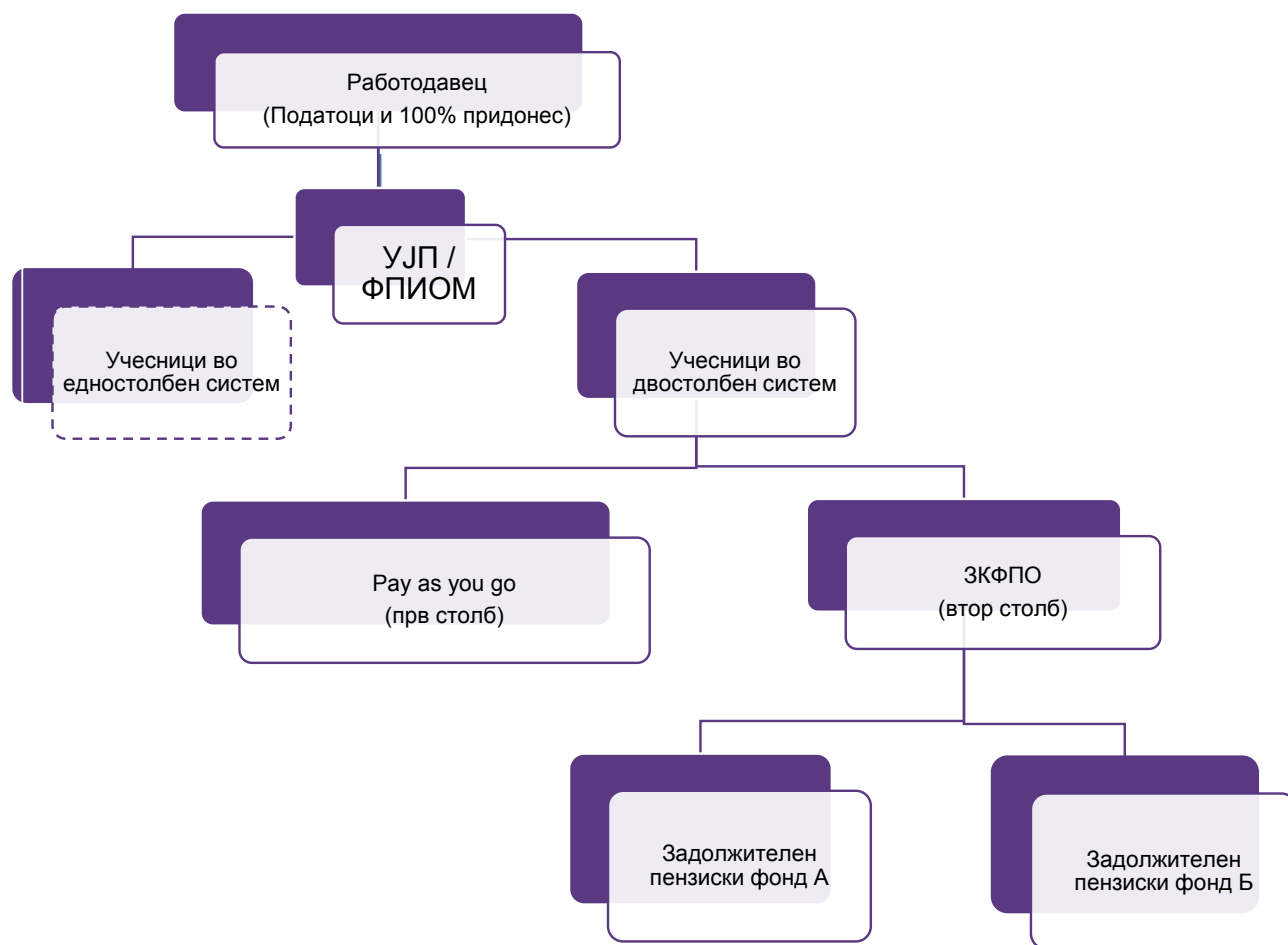
За осигурениците кои членуваат во систем со еден столб, вкупно уплатениот придонес останува во Фондот на ПИОМ (за 2013 година изнесуваше 18% од бруто платата). За осигурениците кои се вклучени во системот со два столба, Фондот на ПИОМ врши распределба на уплатениот придонес меѓу првиот и вториот столб. Висината на придонесот кој се пренесува во задолжителен пензиски фонд изнесува 6% од бруто платата, а во Фондот на ПИОМ останува придонес во висина која се добива како разлика меѓу вкупниот

придонес за пензиско и инвалидско осигурување и придонесот уплатен во задолжителниот пензиски фонд (за 2013 година изнесува 12% од бруто платата; $12\% = 18\% - 6\%$).

Фондот на ПИОМ ги пренесува придонесите на членовите на задолжителните пензиски фондови на индивидуалните сметки во избраните задолжителни пензиски фондови, веднаш, а најдоцна во рок од пет работни дена од приемот на придонесите, под услов во истиот рок да биле примени и соодветни податоци согласно со закон, кои му овозможуваат на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија да ја изврши таа обврска.

Во текот на 2013 година во задолжителните пензиски фондови се пренесени околу 4 милијарди денари, или по месеци (во милиони денари), како што е прикажано во Табела 4.2.

График 4.8 Шематски приказ на уплатата и распределбата на придонесите

Табела 4.2 Уплатени придонеси во втор столб

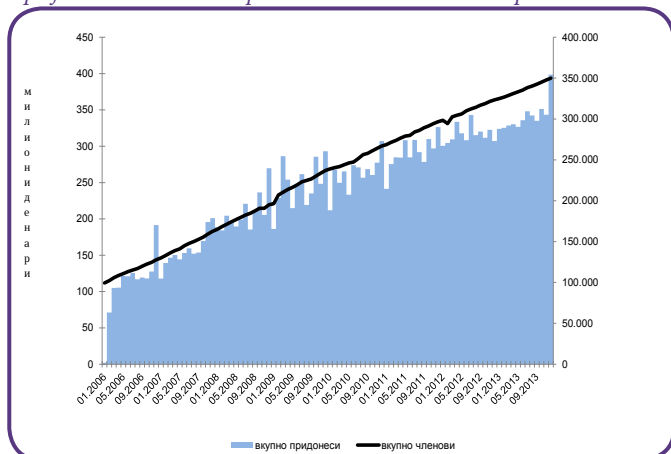
(во милиони денари)

	Вкупно 2012	Јан.	Фев.	Мар.	Апр.	Мај	Јун.	Јул.	Авг.	Сеп.	Окт.	Ное.	Дек.	Вкупно 2013
НЛБз	1.779	152	152	154	155	154	157	163	161	156	164	160	189	1.916
КБПз	2.015	172	174	175	175	173	179	185	181	179	187	183	210	2.174
Вкупно	3.794	324	325	328	330	327	336	348	342	335	351	343	399	4.090

На График 4.9 се прикажани вкупните придонеси (во милиони денари) уплатени во вториот столб секој месец од почетокот на системот до 31.12.2013 година и вкупниот број на членови, на крајот на секој месец во истиот период.

Може да се забележи дека генерално, во текот на месеците, со порастот на бројот на членови растат и уплатените придонеси во задолжителните пензиски фондови (иако трендот на уплати не е потполно линеарен, туку има и извесни падови и пораста во одредени месеци).

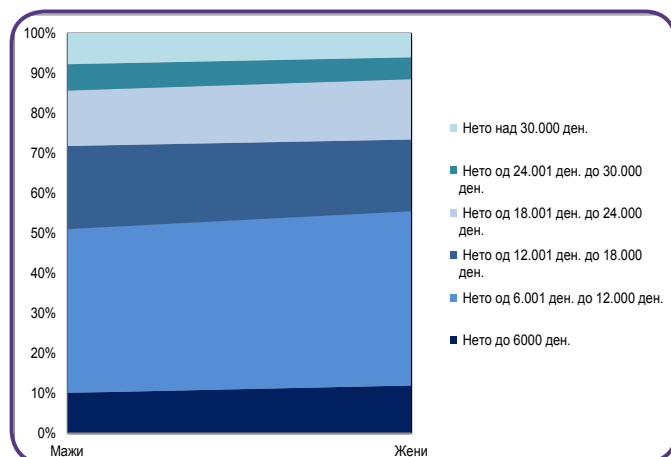
График 4.9 Уплатени придонеси и членови во втор столб

На График 4.10 е прикажана распределбата на членовите во вториот столб според висина на месечни примања (нето плата) и по пол.

Од графикот се гледа дека најголемиот дел од членовите во втор столб примаат нето плата од 6.001 денари до 12.000 денари, потоа следуваат членовите кои примаат нето плата од 12.001 денари до 18.000 денари, па членовите кои примаат нето плата од 18.001 денари до 24.000 денари, и понатаму следуваат останатите групи. Распределбата по пол е скоро еднаква за двата пола, со нешто поголемо учество на жените во групите со пониски плати.

График 4.10 Структура на членови во втор столб по висина на месечни нето плата и пол

Во текот на 2013 година еден дел од уплатените средства во пензиските фондови (околу 156,5 милиони денари) беа вратени во Фондот на ПИОМ поради неколку причини:

- остварување право на инвалидска или семејна пензија
- раскинување на договори за членство или поништување на погрешна распределба на член поради неажурна евиденција
- вишок уплатени придонеси во втор столб заради технички грешки или вишок уплати од страна на работодавецот

Во 2013 година вратените средства во Фондот на ПИОМ се поголеми во однос на претходната година. Ова се должи најмногу (околу 90% од вратените средства во Фондот на ПИОМ) на времената законска можност за лицата кои се зачлениле во вториот столб, а потоа станале лица со бенифициран стаж вработени во одбраната, полицијата или затворите и воспитно-поправните домови, да се одлучат да го прекинат членството во задолжителен пензиски фонд и да се вратат во едностолбен пензиски систем до 9 август 2013 година.

Структурата на вратени средства во Фондот на ПИОМ, по задолжителни пензиски фондови, е прикажана во Табела 4.3.

Табела 4.3 Структура на вратени средства во ФПИОМ, по задолжителни пензиски фондови

Причини	Од кој задолжителен пензиски фонд	
	НЛБз	КБПз
Остварена пензија	6.025.484	8.667.689
• инвалидска пензија	2.907.091	4.934.401
• семејна пензија	3.118.393	3.733.288
Раскинување договори и поништување распределби	65.918.819	75.574.702
Вишок уплати на придонес	59.807	70.687
Вкупно	72.004.110	84.313.078

4.4 Инвестирање и структура на портфолиото на задолжителните пензиски фондови

Вообичаено, во задолжително капитално финансираните пензиски системи во почетната фаза се користи проактивна контрола и квантитативни и квалитативни ограничувања на инвестициите. Тргувајќи од тоа, во законот и подзаконските акти се дефинирани инвестициските цели и принципи, видовите на инструменти во кои можат да се вложуваат средствата на задолжителните пензиски фондови, условите што треба да ги исполнуваат регулираните секундарни пазари на капитал каде што се тргува со средствата на задолжителните пензиски фондови, квалитетот на инструментите во кои може да се инвестираат средствата на задолжителните пензиски фондови, држави или групи на држави во кои може да се инвестираат средствата на задолжителните пензиски фондови, инвестициските ограничувања во рамките на инструментите и издавачите, забранетите инвестиции, надминување на инвестициските ограничувања, итн.

Друштвото е должно средствата на задолжителниот пензиски фонд да ги инвестира согласно законските одредби и својата инвестициона стратегија со цел остварување на највисок принос единствено во полза на членовите и пензионираниите членови на задолжителниот пензиски фонд и преку диверсификација и финансиска анализа да го минимизира ризикот од загуби кои настанале поради неплаќање на издавачот или другата договорна страна, кои произлегуваат од влијанието на домашните и странските финансиски пазари, загуби во реалната вредност на средствата на задолжителниот пензиски фонд поради инфлација и загуби кои се последица од продажба на средствата на задолжителниот пензиски фонд поради обезбедување на ликвидност на задолжителниот пензиски фонд. При тоа, член на управен одбор и надзорен одбор во друштвото при управувањето и контролата на инвестирањето на средствата на задолжителниот пензиски фонд е должен да применува степен на грижа, делотворност и вештини кои би ги применувал разумен човек при инвестирање на сопствените средства.

Секој член на управен одбор и надзорен одбор во друштвото треба да ја исполнува својата обврска во согласност со неговите фидуцијарни должности и треба да обезбеди нивна примена од страна на секој вработен и работно ангажиран во друштвото.

Во законот и подзаконските акти е регулирано дека средствата на пензиските фондови може да се инвестираат во банкарски депозити и сертификати за депозити, обврзници и други должнички хартии од вредност, акции и комерцијални записи издадени од издавачи со седиште во Република Македонија и странство во државите членки на Европската Унија или ОЕЦД. Имајќи во предвид дека е неопходно да се постигне соодветна диверсификација помеѓу различните видови на инвестиции предвидени се максимални ограничувања за инвестирање во одредена компанија и максимални ограничувања на износите кои можат да бидат инвестирани во одредени видови на инструменти. Со цел спречување на инвестиции во инструменти кои не се погодни за инвестирање на задолжителните пензиски фондови законски се забрануваат инвестиции во акции, обврзници и други хартии од вредност кои не котираат на официјален пазар или со кои јавно не се тргува, инструменти со кои не може правно да се располага, инструменти кои не може веднаш да бидат проценети, повеќето форми на имот кои не можат веднаш да бидат проценети и ставки од несигурна вредност, на пример антиквитети или уметнички дела, итн.

Со оглед на тоа што средствата на задолжителните пензиски фондови се во постојан раст, нивното зголемување е проследено со можност за излез на поголем број пазари на капитал и во поголем обем бидејќи домашниот пазар станува мал во однос на потребите за инвестирање на средствата на задолжителните пензиски фондови, како и со цел овозможување поголема диверсификација на средствата при нивното инвестирање и поголем избор на компании за инвестирањето на средствата на задолжителните пензиски фондови од страна на друштвата.

Табела 4.4 Максимални инвестициски ограничувања

Вид на инструмент	Максимално ограничување
Инвестиции во странство (ЕУ и ОЕЦД)	50 %
• обврзници и други хартии од вредност издадени од странски влади и централни банки	50 %
• хартии од вредност издадени од недржавни странски компании, банки или инвестициони фондови	30 %
Хартии од вредност издадени или гарантирани од РМ на домашен пазар или НБРМ	80 %
Банкарски депозити, сертификати за депозит, обврзници, хартии од вредност врз основа на хипотека и други хартии од вредност издадени од домашни банки	60 %
• банкарски депозити	30 %
Обврзници издадени од единиците на локалната самоуправа и од домашни акционерски друштва кои не се банки и комерцијални записи од домашни акционерски друштва, кои не се банки	40 %
• обврзници издадени од единиците на локалната самоуправа	10 %
Акции издадени од домашни акционерски друштва	30 %
Документи за удел и акции на отворени, затворени и приватни инвестициони фондови во РМ	5 %
• документи за удел на приватни инвестициони фондови	1,5%

График 4.11 Структура на инвестициите на НЛБз

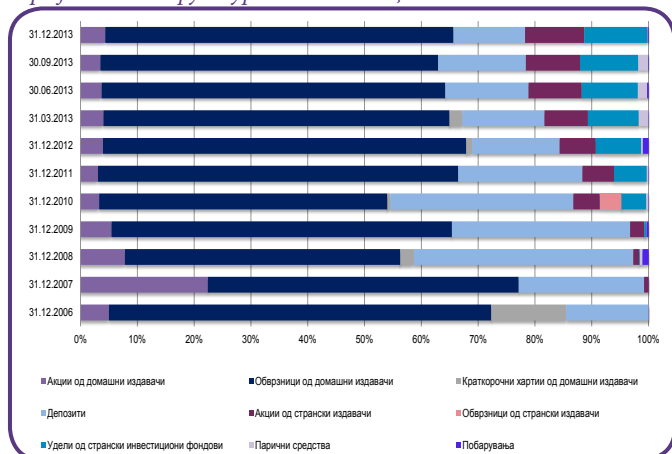
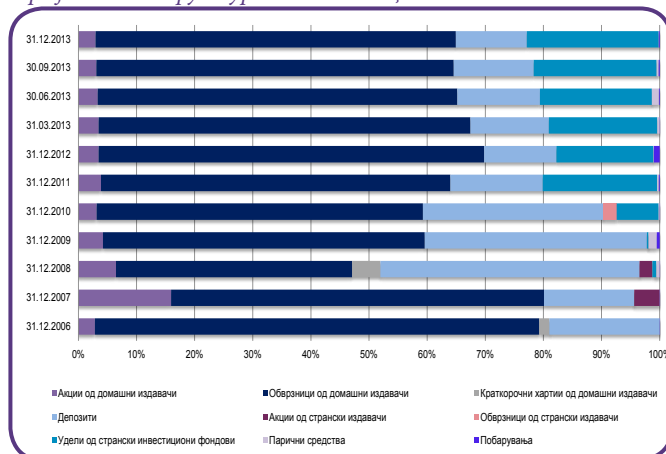

График 4.12 Структура на инвестициите на КПЗ

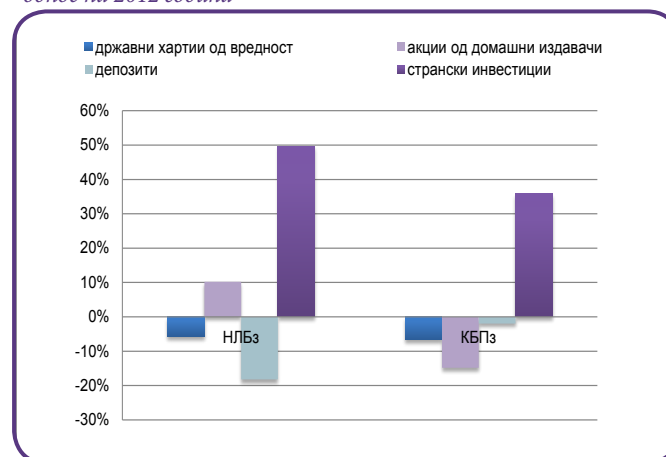

Структурата на инвестициите на задолжителните пензиски фондови, од почетокот на системот (за период 2006 - 2012 година на годишно ниво, а за 2013 година на квартално ниво) е прикажана на График 4.11 и График 4.12.

Во првата година од функционирањето на системот (2006), најголем дел од средствата на задолжителните пензиски фондови беа инвестирани во државни хартии од вредност, потоа во депозити и мал дел во акции. Во 2007 година имаше зголемување на учеството на акции и намалување на учеството на депозитите, а започна и инвестирање во странство. Но, во текот на следните години (2008 и 2009 година) друштвата преминаа кон поконзервативна политика на инвестирање и повторно го зголемија учеството на депозитите и државните хартии од вредност. Во 2010 година пензиските фондови постепено го зголемија своето учество во странските инвестиции, додека во 2011 година и во 2012 година учеството на домашните државни хартии од вредност беше повторно зголемено во однос на претходната година, додека пак учеството на банкарските депозити беше намалено во однос на претходната година. Во 2013 година учеството на домашните државни хартии од вредност е намалено во однос на претходната година и изнесува 61,68%. Исто така и учеството на банкарските депозити е намалено во однос на претходната година и изнесува 12,38%. На домашните акции им припаѓа мал дел од портфолиото и учеството во домашните акции е скоро исто како и во претходната година (3,60%), потоа следат паричните средства (0,05%) и побарувањата (0,16%). Во 2013 година нивото на инвестициите во странство е зголемен во однос на претходната година и изнесува 22,14%. Овие инвестиции во странски хартии од вредност вклучуваат инвестиции во акции од странски издавачи (4,84%) и инвестиции во удели на странски инвестициони фондови (17,30%).

Промената на процентуалното учество на инвестициите по тип на инвестиции и фонд во 2013 година во однос на 2012 година е прикажана на График 4.13.

График 4.13 Промената на процентуалното учество на инвестициите по тип на инвестиции и фонд во 2013 година во однос на 2012 година

Од него може да се забележи дека кај двата задолжителни пензиски фондови има мало намалување на процентуалното учество на инвестициите во државни хартии од вредност, за околу 6% до 7%. Процентуалното учество на инвестициите во депозити е значително намалено во однос на 2012 година кај НЛБз за 18%, додека кај КПЗ за само 2%. Во однос на инвестициите во акции од домашни издавачи кај НЛБз има зголемување на процентуалното учество за 10%, додека кај КПЗ има намалување за 15%. Кај двата задолжителни пензиски фондови има значително зголемување на процентуалното учество на инвестициите во странство и тоа кај НЛБз за 50%, додека кај КПЗ за 36%.

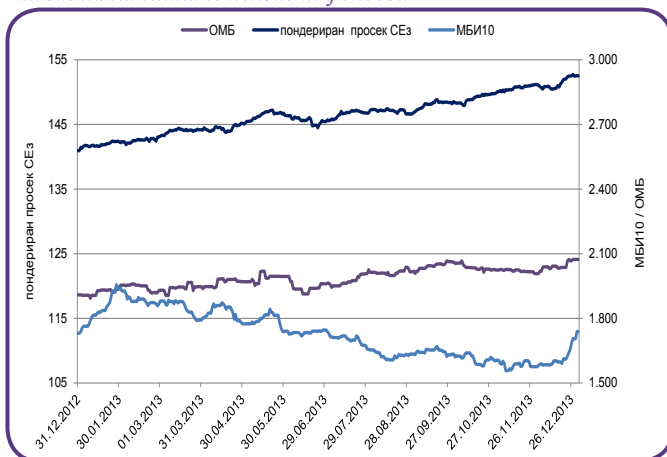
Како и во претходната година, така и во 2013 година, пензиските друштва немаат вложено голем процент од средствата на задолжителните пензиски фондови во акции од домашни издавачи. Во 2013 година НЛБз ја зголеми изложеноста во акции во однос на 2012 година,

додека КБПз ја намали. Сепак, ако се има во предвид дека вкупната изложеност во акции од домашни издавачи е мала, може да се каже дека промените на македонскиот берзански индекс, МБИ10, не влијаеја многу на движењето на просечната вредност на сметководствената единица на задолжителните пензиски фондови. Имено, МБИ10 во текот на 2013 година забележа пораст од околу 0,44%, додека просечната вредност на сметководствената единица на задолжителните пензиски фондови⁶ во 2013 година забележа пораст од околу 8%.

Исто така, и вредноста на индексот на обврзници на Македонската Берза, ОМБ нема големо влијание врз просечната вредност на сметководствената единица на задолжителните пензиски фондови со оглед на тоа дека само околу 2,2% од средствата се вложени во домашни државни обврзници со кои се тргува на Македонска берза. Останатиот дел од портфолиото кој што е вложен во домашни обврзници припаѓа на континуираните државни обврзници. ОМБ во текот на 2013 година забележа пораст од околу 4,65%, додека просечната вредност на сметководствената единица на задолжителните пензиски фондови забележа пораст од околу 8%.

Споредбено движењето на вредноста на МБИ10, ОМБ и просечната вредност на сметководствената единица на задолжителните пензиски фондови е дадена на следниот график во текот на 2013 година е прикажан на График 4.14.

График 4.14 Споредбено движење на вредноста на МБИ10, ОМБ и просечната вредност на сметководствената единица на задолжителните пензиски фондови

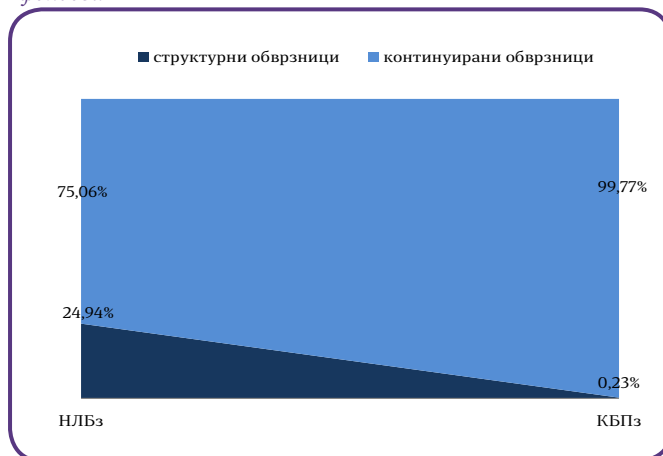

Извор: МАПАС и Македонска Берза АД Скопје- Годишен статистички билтен 2013

⁶Просечната вредност е пресметана како пондериран просек на сметководствените единици на задолжителните пензиски фондови во однос на нето средствата на задолжителните пензиски фондови

Како што беше наведено претходно, најголем дел од средствата на задолжителните пензиски фондови во 2013 година беа вложени во домашни државни хартии од вредност. Во однос на структурата на инвестициите на задолжителните пензиски фондови вложени во домашни државни хартии од вредност, таа вклучува само долгорочни обврзници (најмногу континуирани обврзници и мал дел структурни обврзници). Имено, НЛБз има 61,33% од вкупните средства во домашни државни хартии од вредност, од кои 94,17% се континуирани и 5,83% се структурни обврзници. КБПз има 61,99% од вкупните средства во домашни државни хартии од вредност од кои 99,77% се континуирани обврзници и 0,23% се структурни обврзници. На График 4.15 е прикажана распределбата на домашните државните хартии од вредност кои ги поседуваат задолжителните пензиски фондови по вид.

График 4.15 Распределба на домашните државни хартии од вредност кои ги поседуваат задолжителните пензиски фондови

Гледано секторски, по државните хартии од вредност, следни по големина се вложувањата во инструменти од издавачи/акционерски друштва од финансиски сектор и тоа изразено во проценти изнесува 26,46% кај НЛБз и 35,04% кај КБПз од вкупните средства на фондот. Во рамките на овој сектор најголемо е учеството на домашните банкарски депозити (47,61% на НЛБз и 34,80% на КБПз), иако во споредба со минатата година нивното учество е намалено. Потоа следуваат уделите во странски инвестициони фондови (41,92% на НЛБз и 64,76% на КБПз) и финансиските услуги (9,88% на НЛБз), а најмало учество имаат акциите во домашни и странски банки (0,59% на НЛБз и 0,44% на КБПз). Покрај во горенаведените сектори, задолжителните пензиски фондови инвестираат и во други сектори: фармација, прехранбена индустрија, транспорт, туризам, текстил, информатичка технологија, телекомуникации, хемиска индустрија, градежна индустрија, автомобилска индустрија и други индустрии, но со многу помало учество (од 0,23% до 2,93%).

График 4.16 Структура на инвестициите на НЛБз по сектори

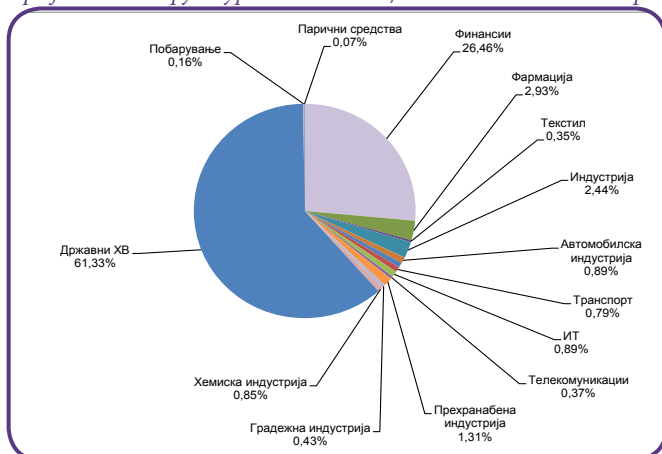
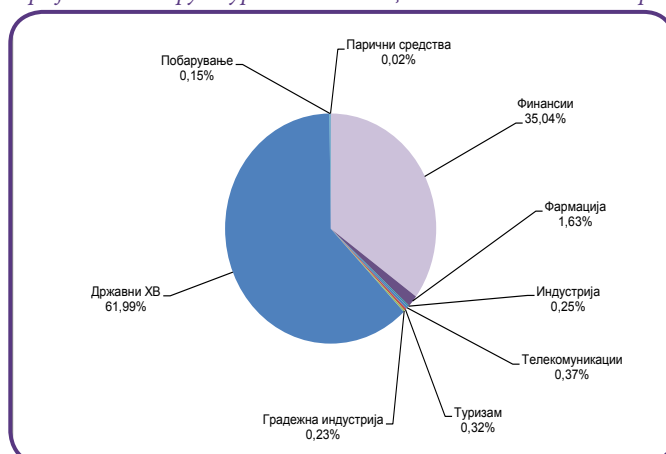

График 4.17 Структура на инвестициите на КБПз по сектори

Според валутната структура на средствата на задолжителните пензиски фондови, која е прикажана на График 4.18 и График 4.19, може да се забележи дека и кај двата задолжителни пензиски фонда најголем дел од средствата се инвестирани во инструменти во евра (44,38% кај НЛБз и 64,82% кај КБПз). Кај НЛБз може да се забележи намалување на учеството во инструменти во евра во однос на минатата година, додека кај КБПз учеството во инструменти во евра е скоро исто како и во минатата година. Учество во инструменти во домашна валута се намалило и кај двата пензиски фондови (39,22% кај НЛБз и 23,98% кај КБПз), додека пак учеството во инструменти во американски долари се

соодветствуваат на задолжителните пензиски фондови во Македонија во неколку земји и Македонија на 31.12.2013 година.

Доколку портфолијата на задолжителните пензиски фондови се разгледаат по видови на инструменти може да се забележи дека најмалку инвестиции во обврзници и други хартии од вредност за кои гарантира државата или локалната власт имаат пензиските фондови во Бугарија (37%). За разлика од нив, пензиските фондови во останатите земји повеќе од 60% од средствата ги инвестирале во обврзници и други хартии од вредност за кои гарантира државата или локалната власт

График 4.18 Валутна структура на средствата на НЛБз

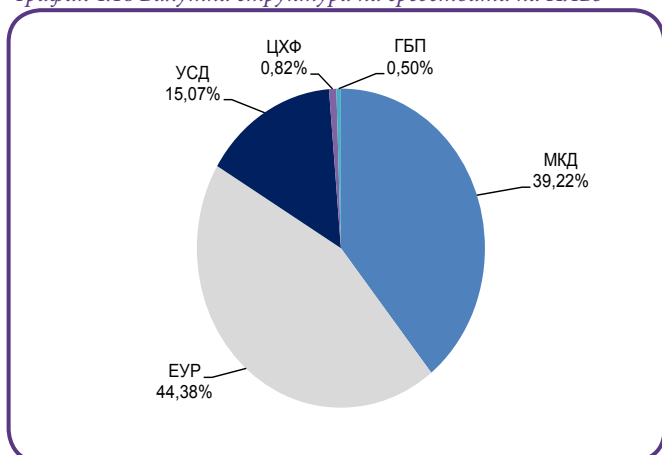
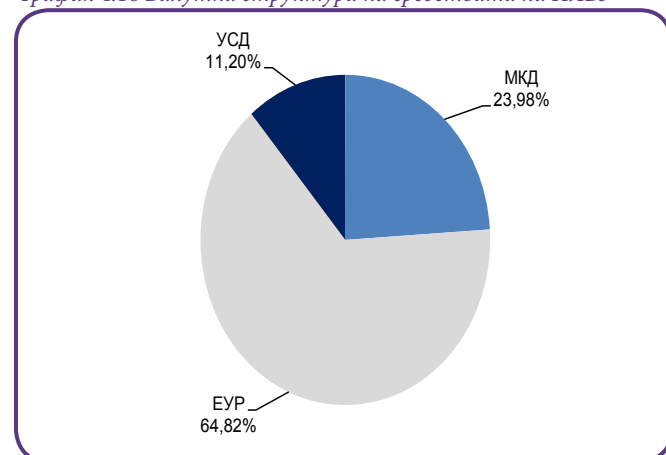

График 4.18 Валутна структура на средствата на НЛБз

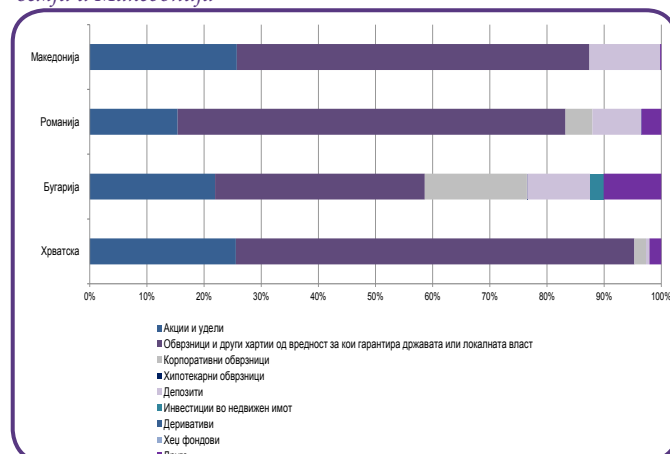
зголемило во однос на минатата година (15,07% кај НЛБз и 11,20% кај КБПз). Многу мал дел од средствата на НЛБз се инвестирани и во швајцарски франци (0,82%) и фунти (0,50%).

Доколку се направи споредба со светските искуства односно со земјите кои имаат слични пензиски системи со нашиот може да се видат сличности, но и значителни разлики во инвестициските портфолија на задолжителните пензиски фондови. На График 4.20 се прикажани портфолија на пензиските фондови (кои

(Хрватска 70%, Романија 68% и Македонија 62%). Сепак, преостанатиот дел од средства се вложени на различни начини. Најмногу вложувања во депозити имаат пензиските фондови во Македонија (12%) и во Бугарија (11%), по што следуваат пензиските фондови во Романија (9%) и Хрватска (0,61%). Најмногу во акции и удели се вложува во Хрватска (26%) и Македонија (26%), па потоа следуваат Бугарија (22%) и Романија (13%). За разлика од пензиските фондови во Македонија, пензиските фондови во другите земји вложувале и во корпоративни обврзници

(Бугарија 18%, Романија 5% и Хрватска 2%), но треба да се има предвид фактот дека на македонскиот пазар има недостиг од вакви инструменти. Во хипотекарни обврзници вложувале само пензиските фондови во Бугарија (0,04%). Инвестиции во недвижен имот имаат само пензиските фондови во Бугарија (2%) (во другите земјите овој инструмент најчесто не е дозволен), додека во хец фондови вложувале само пензиските фондови во Романија (0,02%). Доколку се разгледа структурата на портфолијата на задолжителните пензиски фондови од аспект на тоа дали средствата ги инвестирале во земјата или во странство, може да се забележи дека најголема изложеност во странство имаат пензиските фондови од Бугарија (45%), потоа Македонија (22%), Хрватска (13%), Романија (5% во ЕУ и 0% во трети земји).

График 4.20 Портфолија на пензиските фондови во неколку земји и Македонија

Извори: www.hanfa.hr; www.fsc.bg; www.csspp.ro и сопствени пресметки

4.5 Нето средства, сметководствена единица и стапка на принос на задолжителните пензиски фондови

Придонесите уплатени во задолжителните пензиски фондови, намалени за надоместокот од придонеси, веднаш се инвестираат. Вкупниот остварен принос се припишува на задолжителниот пензиски фонд, односно на индивидуалните сметки на членовите. Еднаш месечно друштвата наплатуваат и надоместок за управување, кој се пресметува дневно како процент од нето средствата на задолжителниот пензиски фонд. Дополнително, при секоја трансакција со средствата на задолжителниот пензиски фонд се наплатуваат трансакциските провизии од самиот задолжителен пензиски фонд. Секојдневно се врши проценка на вредноста на средствата на задолжителниот пензиски фонд. Таа се утврдува врз основа на пазарната вредност на секое поединечно средство или врз основа на амортизираната вредност на средството доколку инструментот се чува до достасување или во портфолио расположливо за продажба или доколку не може да се процени пазарната вредност на истиот.

Промените на средствата на задолжителните пензиски фондови од почетокот до крајот на годината се случуваат заради:

- прилив на придонеси,
- намалување на надоместоци и трансакциски провизии,
- прилив заради премин од другиот задолжителен пензиски фонд (за лица кои претходно биле времено распределени во друг фонд, а потоа потпишале договор со тековниот фонд и за лица кои членувале во друг фонд, а потоа преминале во тековниот фонд),

- одлив заради премин во другиот задолжителен пензиски фонд (за лица кои биле времено распределени во односниот фонд, но потоа потпишале договор со другиот фонд и лица кои членувале во односниот фонд, а потоа преминале во другиот фонд),
- одлив за лица кои ги раскинале договорите за членство, заради вишок уплатен придонес или заради остварување право на инвалидска или семејна пензија,
- одлив заради исплата на наследство,
- одлив заради еднократни исплати на лица кои не оствариле право на семејна пензија,
- (не)реализирани добивки или загуби од инвестиции.

Тргувајќи од вредноста на нето средствата на крајот на претходната година и имајќи ги предвид сите горенаведени промени, се доаѓа до вредноста на нето средствата на крајот на годината (што е прикажано во Табела 4.5).

Вкупните нето средства во задолжителните пензиски фондови, со состојба на 31.12.2013 година, изнесуваат околу 27 милијарди денари или околу 436 милиони евра, што претставува околу 5,65% од БДП.⁷

Движењето на вредноста на нето средствата на задолжителните пензиски фондови во 2013 година, квартално, е дадено на График 4.21.

⁷ Извор за БДП: Државен завод за статистика

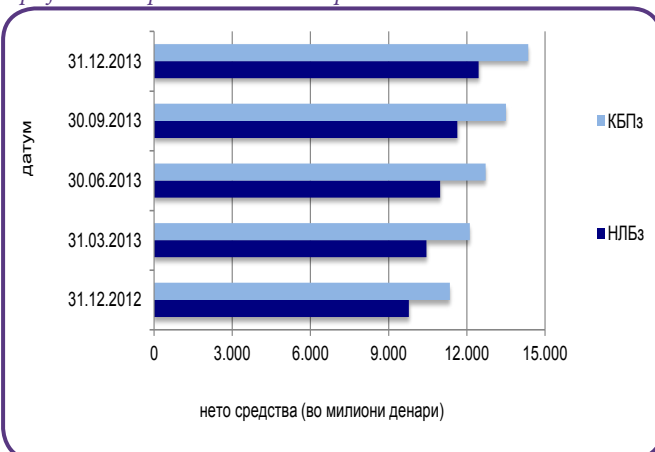
Табела 4.5 Промени на средствата на задолжителните пензиски фондови (во милиони денари)

	НЛБз	КБПз
Нето средства на 31.12.2012г.	9.774,67	11.349,43
Придонеси	1.915,72	2.174,01
Надоместоци од придонеси	73,73	83,68
Придонеси намалени за надоместоците од придонеси	1.841,99	2.090,33
Надоместоци од средства	62,35	72,29
Расходи за посреднички провизии	2,66	1,05
Пренос од другиот фонд	5,30	15,53
Пренос во другиот фонд	15,53	5,30
Пренос во ФПИОМ заради раскинување на договор, поврат на придонес и пензионирање	72,00	84,31
Исплата на наследство	0,56	1,98
Еднократна исплата	0,13	0,59
Бруто добивка од инвестиции	979,10	1.062,11
Нето добивка од инвестиции	914,09	988,76
Нето средства на 31.12.2013 г.	12.447,83	14.351,87

На График 4.22 и График 4.23 се прикажани вредностите на нето средствата на крајот на сите години и нивниот пораст во проценти во однос на нето средствата во однос на претходната година. При тоа можеме да забележиме дека нето средствата на двата задолжителни пензиски фондови растат со слично темпо. Најголем пораст се забележуваат во 2009 во однос на 2008 година

Движењето на вредноста на нето средствата и на кумулативните придонеси, како и порастот на уплатените придонеси и порастот на нето средствата на двата задолжителни пензиски фонда од почетокот на системот (т.е. од датумот на прва уплата 01.01.2006 година) до

График 4.21 Вредност на нето средствата

31.12.2013 година се прикажани на График 4.24 и График 4.25. Може да се забележи дека, во текот на првите години, вкупните нето средства растат пропорционално со кумулативните придонеси и тоа со коефициент на пропорционалност од околу еден, додека во последните четири години средствата на задолжителните пензиски фондови имаат поголем пораст од придонесите.

Кај двата пензиски фонда (НЛБз и КБПз) нето средствата и кумулативните придонеси континуирано растат од почетокот на системот. Најголем пораст на нето средствата (околу 150%), како и на кумулативните уплатени придонеси (околу 40%) и кај двата пензиски фонда е забележан во 2007 година. Потоа, следува опаѓање на порастот и на нето средствата и на уплатените кумулативни придонеси. Со текот на годините има постепено стабилизирање, така што порастот на нето средствата во последните три години, во просек, изнесува околу 30%, додека порастот на уплатените кумулативни придонеси во истиот период, во просек, изнесува околу 10%. Во 2013 година порастот на нето средствата изнесува 27% кај НЛБз и 26% кај КБПз, додека порастот на кумулативните уплатени придонеси изнесува 8% и кај НЛБз и кај КБПз.

График 4.22 Пораст на нето средствата на НЛБз во проценти во однос на претходната година

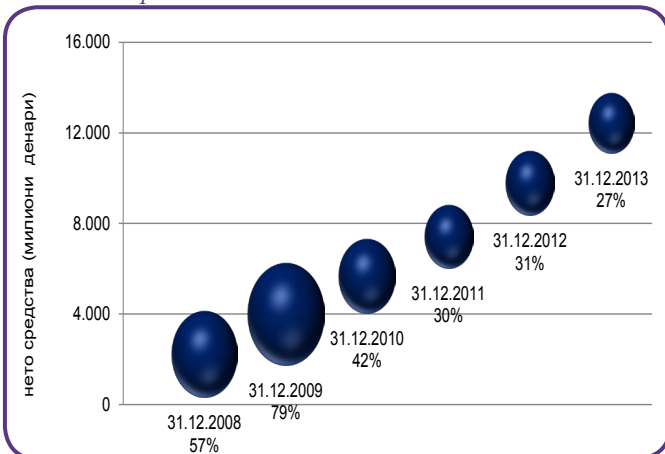

График 4.23 Пораст на нето средствата на КБПз во проценти во однос на претходната година

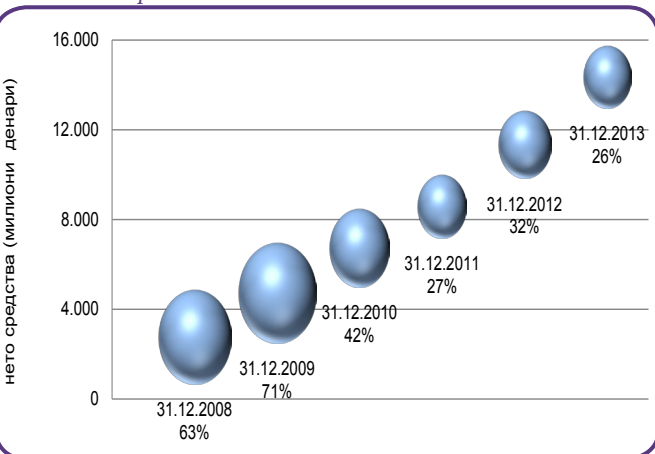

График 4.24 Пораст на нето средствата во споредба со порастот на уплатените придонеси во НЛБз

За евиденција на средствата на задолжителните пензиски фондови се користат сметководствени единици. Една сметководствена единица претставува пропорционален дел од вкупните нето средства на задолжителниот пензиски фонд. Вредноста на сметководствената единица е еднаква на вредноста на нето средствата поделена со вкупниот број на сметководствени единици на сите индивидуални сметки и потсметки. Почетната вредност на сметководствената единица беше 100 денари. Пензиските фондови, вклучително и македонските, подлежат на циклични појави и движења, што подразбираат пораст или пад на вредностите на нивните сметководствени единици,

Табела 4.6 Вредност на сметководствената единица во 2013 година

Датум	Вредност на сметководствена единица	
	НЛБз	КБПз
31.12.2012	139,225567	142,372582
31.03.2013	142,525567	145,584739
30.06.2013	143,762985	146,896022
30.09.2013	146,340119	149,760760
31.12.2013	151,117506	153,757419

зависно од инвестирањето на средствата и движењето на вредноста на инструментите во кои се вложени средствата на пензиските фондови, како и наплатата на надоместоците и провизиите.

Движењето на вредноста на сметководствените единици на задолжителните пензиски фондови во текот на 2013 година е дадено во Табела 4.6 и График 4.26. Во текот на 2013 сметководствените единици имаа континуиран пораст и сличен тренд, така што на крајот на годината вредноста на сметководствената единица на двата пензиски фонда забележа значителен пораст, во однос на претходната година.

Исто така, ако се следи движењето на сметководствената единица од почетокот на функционирањето на задолжителните пензиски фондови до сега, се забележува

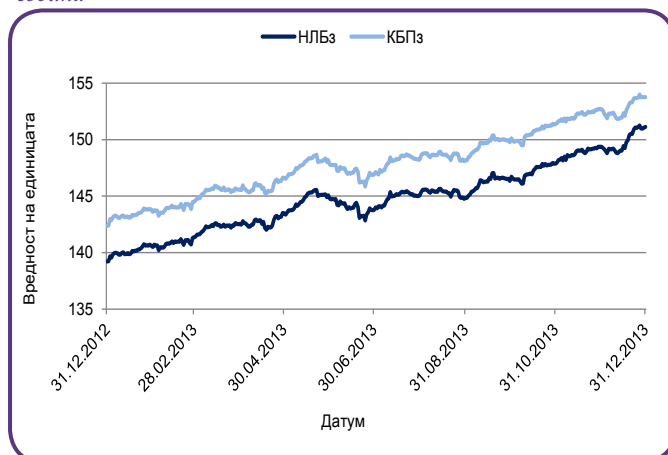
График 4.25 Пораст на нето средствата во споредба со порастот на уплатените придонеси кај КБПз

растечки тренд на сметководствените единици. Движењето на вредноста на сметководствените единици на задолжителните пензиски фондови од почеток на системот до 31.12.2013 година е дадено во Табела 4.7 и График 4.27.

Вообичаено, приносот за пензиски фондови се пресметува за последните неколку години, сведен на годишно ниво. Така и во нашиот пензиски систем законски е уредено приносот да се пресметува за седумгодишен период (пресметковен период) сведен на годишно ниво во номинален и реален износ. Доколку фондот постои пократко од 84 месеци, но подолго од

График 4.26 Вредност на сметководствената единица во 2013 година

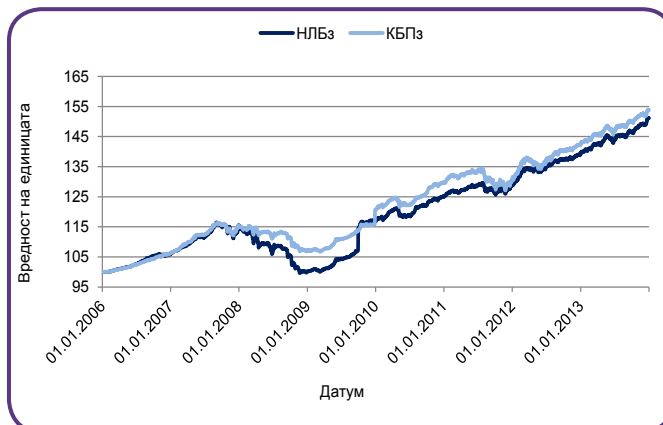
12 месеци, приносот се пресметува на крајот на јуни односно декември, за период од првиот јуни односно декември по основањето на фондот до крајот на јуни односно декември кога се прави пресметката. Во тој случај пресметковниот период изнесува 78, 72, 66, 60, 54, 48, 42, 36, 30, 24, 18 или 12 месеци.

Приносот во номинален износ претставува промена (пораст) во проценти на вредноста на сметководствената единица на последниот датум на

Табела 4.7 Вредност на сметководствената единица од почеток на системот

Датум	Вредност на сметководствена единица	
	НЛБз	КБПз
31.12.2006	105,929336	106,265900
31.12.2007	115,511364	115,303221
31.12.2008	100,155213	107,116421
31.12.2009*	116,874672	120,667142
31.12.2010	125,009646	129,590887
31.12.2011	129,003093	130,697013
31.12.2012	139,225567	142,372582
31.12.2013	151,117506	153,757419

График 4.27 Вредност на сметководствената единица од почеток на системот

* Во втората половина на 2009 година двете друштва донесоа одлуки за рекласификација на финансиските инструменти кои се чуваат до достасување во категорија на финансиски инструменти расположливи за продажба и во оваа постапка друштвата извршија повторна проценка на вредноста на финансиските инструменти со примена на објективна, фер вредност и ја утврдија вредноста на средствата, нето средствата, вредноста на сметководствените единици и бројот на сметководствени единици што предизвика релативно висока корекција на вредноста на сметководствените единици.

Табела 4.8 Принос на задолжителните пензиски фондови

Период*	НЛБз		КБПз	
	во номинален износ	во реален износ	во номинален износ	во реален износ
01.01.2006 - 31.12.2008	0,05%		2,32%	
31.12.2006 - 31.12.2009	3,33%		4,32%	
31.12.2007 - 31.12.2010	2,67%		3,97%	
31.12.2008 - 31.12.2011	8,80%		6,86%	
31.12.2009 - 31.12.2012	6,00%		5,66%	
31.03.2006 - 31.03.2013	5,05%	1,99%	5,37%	2,31%
30.06.2006 - 30.06.2013	4,93%	1,80%	5,27%	2,12%
30.09.2006 - 30.09.2013	4,81%	1,65%	5,28%	2,11%
31.12.2006 - 31.12.2013	5,20%	2,16%	5,41%	2,37%
Почеток** - 31.12.2013	5,29%	2,24%	5,52%	2,46%

* До донесување на измените на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување од јануари 2013 година приносот на задолжителен пензиски фонд се пресметуваше за период од 3 години, само во номинален износ.

** Почеток е 1.1.2006 г. и за НЛБз и за КБПз

проценка од пресметковниот период и вредноста на сметководствената единица на последниот ден од месецот кој претходи на првиот месец во пресметковниот период, конвертирана во еквивалентна годишна стапка на принос во номинален износ. Приносот во номинален износ се изразува во проценти со две децимални места и се пресметува со користење на следната формула:

$$R_{\text{ном}} = \left(\frac{SE_t}{SE_0} \right)^{\frac{365}{t}} - 1$$

каде,

$R_{\text{ном}}$ е стапката на принос во номинален износ за пресметковниот период,

SE_t е вредноста на сметководствената единица на последниот ден од пресметковниот период; SE_0 е вредноста на сметководствената единица на последниот ден од месецот кој претходи на првиот месец во пресметковниот период; и t е бројот на денови во пресметковниот период

Приносот во реален износ за секој пресметковен период, конвертиран во еквивалентна годишна стапка на принос во реален износ, се пресметува врз основа на годишната стапка на принос во номинален износ и промената на нивото на трошоците на живот во пресметковниот период сведена на годишно ниво со користење на следната формула:

$$R_{real} = \frac{1 + R_{nom}}{\left(\prod_k \left(1 + \frac{i_k - 100}{100} \right) \right)^{\frac{365}{t}}} - 1$$

каде,

R_{real} е стапката на принос во реален износ за пресметковниот период,

каде, R_{real} е стапката на принос во реален износ за пресметковниот период,

R_{nom} е стапката на принос во номинален износ за пресметковниот период,

t е бројот на денови во пресметковниот период

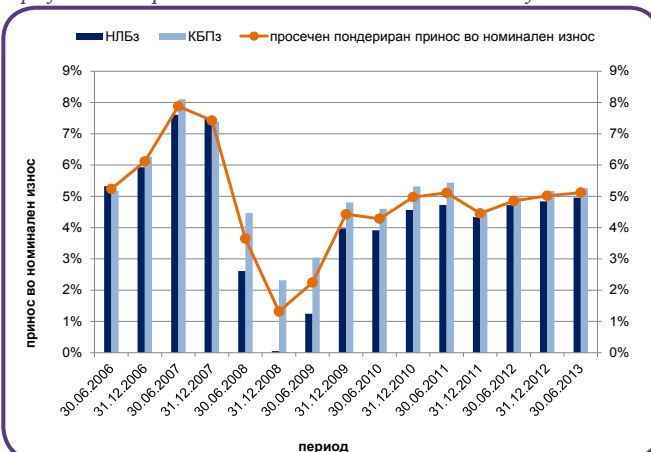
i_k е индекс на трошоците на живот, објавен од Државниот завод за статистика на Република Македонија, на крајот на јуни односно декември во секоја година во однос на јуни или декември во претходната година, почнувајќи од годината на пресметката наназад за сите години во пресметковниот период и последното полугодие во пресметковниот период во случај тој да изнесува 78, 66, 54, 42, 30 или 18 месеци.

Приносот на задолжителните пензиски фондови по периоди сведен на годишно ниво е прикажан во Табела 4.8.

Приносот на индивидуалната сметка е променлив и зависи од приносот на задолжителниот пензиски фонд и од надоместоците наплатени од друштвото. Приносот односно добивката е параметар кој реално не може да се предвиди, бидејќи зависи од условите на пазарот на капитал и целокупната економија.

Со оглед на долгорочната природа на пензиското осигурување, добро е да се пресмета и приносот на

График 4.28 Принос на задолжителните пензиски фондови

зadolжителните пензиски фондови од почетокот на системот (осум години) и тој во просек⁸ изнесува 5,42% во номинален износ и 2,35% во реален износ.

Движењето на приносот во номинален износ во текот на осумте години на постоење на задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување може да се види на График 4.28, каде се прикажани приносите по периоди од почетокот на системот до 31.12.2013 година, по фондови како и просечен пондериран принос. На почетокот на постоењето на системот се забележува раст на приносот, така што на крајот на 2006 и 2007 година има високи приноси, додека на крајот на 2008 година има најниски приноси, како резултат на негативните случувања на домашните и странските финансиски пазари. Потоа, следува постепено закрепнување од кризата и зголемување на приносите до крајот на 2009 година и крајот на 2010 година. На крајот на 2011 година се забележува мало намалување на приносот во однос на крајот на 2010 година. А потоа следува раст на приносот на крајот на 2012 и 2013 година.

График 4.29 Принос во номинален и реален износ на задолжителните пензиски фондови во 2013 година

⁸ Просечниот принос на сметководствената единица се пресметува со истата формула со која се пресметува приносот на задолжителните пензиски фондови поединечно при што на место на сметководствената единица се става пондерираниот просек на сметководствената единица во однос на нето средствата.

Движењето на приносот во номинален и реален износ во 2013 година за период од седум години сведен на годишно ниво по задолжителен пензиски фонд и споредба со просечниот принос може да се види на График 4.29. Во 2013 година нема поголеми варирања на приносите. Приносот во номинален износ се движи од 5% до 5,5% додека приносот во реален износ се движи од 1,8% до 2,4%. Најмала вредност имаат приносите за периодот 30.09.2006 – 30.09.2013 година.

Доколку се направи споредба на остварениот принос во номинален износ на крајот на 2013 година со реперите поставени во инвестициските стратегии на задолжителните пензиски фондови може да се забележи реализација на повисок принос во однос на поставените репери. Имено, за НЛБз стапката на инфлација во Република Македонија зголемена за еден процентен поен претставува примарен репер за остварен задоволителен принос од инвестирање на средствата. Оттука, остварениот годишен принос во номинален износ за претходните седум години е 1,22 процентни поени над поставениот репер. За КБПз репер за успешноста е да се постигне нивото од два процентни поени над инфлација, што значи дека остварениот годишен принос во номинален износ за претходните седум години е 0,43 процентни поени над реперот за 2013 година. При тоа, треба да се има предвид дека КБПз има поставено повисок репер од НЛБз за еден процентен поен.

Табела 4.9 Споредба на остварениот принос со реперите поставени во инвестициските стратегии на задолжителните пензиски фондови

Задолжителен пензиски фонд	Остварен годишен принос (31.12.2006 – 31.12.2013)	Просечна инфлација*	Репер	Разлика (принос - репер)
НЛБз	5,20%	2,98%	3,98%	1,22пп
КБПз	5,41%	2,98%	4,98%	0,43пп

*Пресметана преку промената на индексот на трошоци на живот за 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 и 2013 сведена на годишно ниво (Државен завод за статистика)

Остварените приноси на ниво на фонд преставуваат еден начин за мерење на успешноста на фондот, но она што е исто така многу значајно за членот на пензискиот фонд како поединец е приносот⁹ на неговата индивидуална сметка. Овој принос вообичаено се разликува од приносот на ниво на фонд. Имено, членовите пристапуваат во задолжителните пензиски фондови во различно време и

членуваат во различни временски периоди, а на сметката на секој член поединечно се уплаќаат различни вредности на придонеси и со различна честота. Со оглед на тоа, гледано индивидуално за секој член приносот на индивидуална сметка ќе прикаже персонализирана слика за приносот кој ќе го добие членот. Исто така, во овие пресметки е вклучено и влијанието на надоместоците од придонеси, бидејќи се прават две различни пресметки. Имено, едната пресметка се прави со користење на вкупно платен придонес за членот, а другата се прави со користење само на придонес кој влегува во фондот (т.е. вкупно уплатен придонес намален за надоместокот од придонеси).

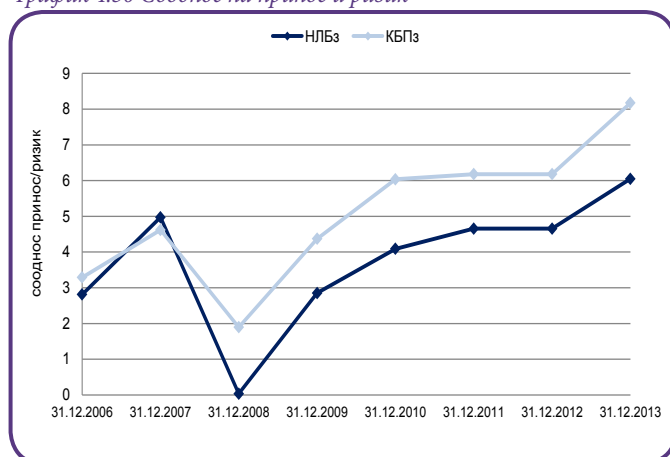
Направени се пресметки заклучно со 31.12.2013 година на случајно избрани индивидуални сметки на членови на задолжителните фондови кои имаат различен почеток на уплаќање во фондот (2006, 2007, 2008, 2009 и 2010 година) и со тоа различен број години на членување во фондот. Пресметките покажуваат дека членовите имаат различна висина на принос, која зависи од почетокот на уплата на придонеси, временски период на уплаќање, како и висината и честотата на уплатите. Имено, членовите кои се зачлениле во текот на 2006 и 2007 година имаат во просек принос околу 4,5%, членовите кои се зачлениле во 2008 година околу 5,2%, оние кои се зачлениле во 2009 година имаат во просек принос околу 4,9%, а оние кои се зачлениле во 2010 година имаат во просек принос околу 4,3%. Доколку се направи истата пресметка со придонеси намалени за надоместокот од придонеси, се добиваат нешто повисоки приноси. Со таа пресметка, членовите кои се зачлениле во текот на 2006 и 2007 година имаат во просек принос околу 6,2%, членовите кои се зачлениле во 2008 и 2009 година имаат во просек принос околу 7,1%, а оние членови кои се зачлениле во 2010 година околу 7,0%.

Основната цел на инвестирањето на средствата во задолжителните пензиски фондови е нивниот раст. Приносот преставува мерка за порастот на средствата. Но, едновременно треба да се има во предвид и ризикот од инвестициите. Ризикот преставува неизвесност во поглед на остварувањето на приносот на вложените средства. Соодносот на ризикот со приносот е директен, што значи поголемиот принос носи со себе и поголем ризик на некоја инвестиција, односно преземањето на поголем ризик е проследено со поголем очекуван принос кој треба да го компензира преземениот ризик и обратно. Графички соодносот на приносот во номинален износ со ризикот¹⁰ (пресметан преку еден од можните методи за пресметка) на задолжителните пензиски фондови од почетните години до крајот на 2013 година е прикажан на График 4.30.

⁹ Приносот на индивидуална сметка се пресметува преку пресметка на IRR, со што се мери принос т.е. повратот на инвестициите вложени како придонеси и состојбата на индивидуалната сметка на 31.12.2013 година, како сопственост на членот

¹⁰ Приносот е пресметан на годишно ниво од почетокот на системот преку порастот на сметководствената единица, а ризикот преставува осцилирање на сметководствената единица и е пресметан како ануелизирана стандардна девијација на приносите на пензиските фондови

График 4.30 Сооднос на принос и ризик

Колку е поголем соодносот принос/ризик толку се подобри инвестициските перформанси на фондот и фондот потенцијално ќе оствари поголем принос за дадена единица ризик.

4.6 Надоместоци кај задолжителните пензиски фондови

За вршење на своите функции за управување со средствата на задолжителниот пензиски фонд, проценка на средствата, зачленување, водење на индивидуални сметки на членовите и известување на членовите, како и за плаќање на надоместоците за МАПАС и чуварот на имот и покривање на сопствениите трошоци, друштвата, согласно Законот, наплатуваат надоместок од придонеси, надоместок од средства и надоместок за премин.

Ваквиот начин на финансирање на пензиските друштва е вообичаен за друштвата кои функционираат во пензиски систем сличен на нашиот. Почетниот или влезен надоместок (процент од придонеси) е најраспространет во практика. Надоместокот за управување со средства (процент од средствата на пензискиот фонд) е вториот вообичаен вид кој најчесто се наплатува на месечна основа. Третиот вообичаен надоместок е надоместок од успешност. Најзастапена практика во функционирање на ваквите друштва во светот е наплатување на сите овие надоместоци или некаква комбинација. Овие се т.н. тековни надоместоци кои постојано се наплатуваат како процент од горенаведените основи. Исто така, во некои земји постои и наплатување на влезен надоместок како еднократен износ или како процент од придонесите во првата година, како и излезен надоместок при пренос на средства или подигнување на средствата за пензија.

Видовите и висината на надоместоците кои ги наплаќаа друштвата кои управуваат со задолжителни пензиски фондови во 2013 година се прикажани Табела 4.10.

Табела 4.10 Надоместоци кои ги наплаќаат друштвата кои управуваат со задолжителни пензиски фондови

Вид на надоместок	НЛБ	КБ Прво
Надоместок од придонеси	3,75%*	3,75%*
Месечен надоместок од вредноста на нето средствата на задолжителниот пензиски фонд	0,045%**	0,045%**
Надоместок за премин		
Број на денови***	износ на надоместок за премин	износ на надоместок за премин
број на денови ≤ 720	15 Евра	15 Евра
број на денови > 720	не се наплаќа надоместок за премин	не се наплаќа надоместок за премин

*Висина еднаква со законски определениот максимум за 2013 година (претходно беше 4% и кај НЛБз и кај КБПз)

**Претходно изнесувааше 0,05%

***Бројот на денови се пресметува од датумот за кој членот се стекнал со статус на член во постојниот задолжителен пензиски фонд (или од први во месецот за кој членот стекнал право на придонес во постојниот задолжителен пензиски фонд, во случај на прво членство) до крајниот рок до кој членот треба да достави до МАПАС формулар и доказ за платен надомест за премин.

Надоместокот кој се наплатува како процент од придонесите, се плаќа еднаш од уплатата на придонесот, а потоа истиот придонес се инвестира сè до повлекување на средствата, додека надоместокот кој се наплатува од средства се наплатува на крајот на секој месец од вкупните средства кои се управуваат. Надоместоците засновани на придонеси имаат тежина „на почетокот“, односно се релативно големи во почетните години. Надоместоците засновани на средства имаат тежина „на крајот“, бидејќи акумулираните средства се многу поголеми колку се поблиску до пензионирањето¹¹. Гледано на долг рок, надоместокот од придонеси нема да има значајно влијание врз висината на пензијата на членот, а надоместокот од средства кој ќе станува се позначаен со текот на годините е со закон ограничен на ниско ниво. Сепак, на почетокот на функционирање на системот, влијанието на надоместокот од придонеси е забележливо на индивидуалните сметки. Тоа е и очекувано, бидејќи во првите години од воспоставување на системот, средствата во задолжителниот пензиски фонд се од помал обем, а самите друштва имаат трошоци за воспоставување на инфраструктура и за сопственото работење кои ги покриваат од сопствениот капитал и од надоместоците кои ги наплатуваат од членовите. Со текот на развојот на системот, долгорочно гледано, средствата на задолжителниот пензиски фонд се повеќе се зголемуваат и може да се очекува се поголема стапка на добивка на индивидуалните сметки. Краткорочните резултати имаат мало значење затоа што системот е дизајниран за заштеди кои се акумулираат во период од

30 или 40 години. Членовите почнуваат да штетат млади, а пензијата ја добиваат дури со навршени 64 (мажи) односно 62 (жени) години живот. Оттука фокусот на резултатите и придобивките од ова осигурување треба да е насочен долгорочно.

Првично, надоместокот од придонеси беше определен на тендер, а почетниот надоместок кој го наплатуваа пензиските друштва изнесуваше 8,5%. Понатаму, со развојот на системот и намалувањето на надоместоците кои ги наплатуваат државните институции од друштвата, како и растот на придонесите и средствата, кои се основа за пресметка на надоместоците, следеше континуирано постепено намалување на овој надоместок. Висината на надоместоците од придонеси кои се наплатуваа од почеток на постоењето на системот заклучно со 2013 година се прикажани во Табела 4.11.

Надоместокот од средства беше определен во закон и заклучно со мај 2013 година изнесуваше 0,05% месечно од вредноста на нето средствата на задолжителниот пензиски фонд. Од јуни 2013 г. овој надоместок изнесува 0,045%.

Од 2013 година, со закон е определена максималната висина на надоместокот од придонеси и надоместокот од средства кој ќе може да го наплаќаат пензиските друштва и предвидено е нивно постепено понатамошно намалување. Имено, максималната висина на надоместокот од придонеси ќе изнесува 2%, додека максималната висина на месечниот надоместок за управување со средства ќе изнесува 0,03% и истите ќе се применува од 2020 година, односно од 2019 година, па натаму. До постигнување на овие лимити ќе има постепено намалување на максималната висина на надоместоците, согласно Табела 4.12.

Табела 4.12 Максимална висина на надоместоци од придонеси и надоместоци од средства утврдени во закон за втор столб

Година	Надоместок од придонеси	Месечен надоместок од средства
Јуни 2013г.	3,75%	0,045%
2014	3,50%	0,045%
2015	3,25%	0,040%
2016	3,00%	0,040%
2017	2,75%	0,035%
2018	2,50%	0,035%
2019	2,25%	0,030%
2020	2,00%	0,030%

Наплатата на надоместоците (во милиони денари) од страна на друштвата во текот на 2013 година е прикажано во Табела 4.13.

Табела 4.11 Висина на надоместоци од придонеси кои ги наплаќаат пензиските друштва во втор столб

Пензиско друштво	износ	датум на примена
НЛБ	9,90%	На тендер
	8,50%	Од почетокот на системот (2006 г.)
	7,90%	Од јули 2007 г.
	6,90%	Од февруари 2008 г.
	6,50%	Од мај 2009 г.
	5,50%	Од јануари 2010 г.
	4,50%	Од јануари 2011 г.
	4,00%	Од јануари 2012 г.
	3,75%	Од јуни 2013 г.
КБ Прво	9,90%	На тендер
	8,50%	Од почетокот на системот (2006 г.)
	7,90%	Од јули 2007 г.
	6,80%	Од февруари 2008 г.
	5,50%	Од јануари 2010 г.
	4,50%	Од јануари 2011 г.
	4,00%	Од јануари 2012 г.
	3,75%	Од јуни 2013 г.

¹¹Administrative Charges for Funded Pensions: An International Comparison and Assessment, Edward Whitehouse, June 2000

Трансакциските провизии во врска со трансакции за стекнување или пренос на средствата на задолжителен пензиски фонд се плаќаат од средствата на задолжителниот пензиски фонд, на избрани правни лица кои вршат услуги со хартии од вредност. Трансакциските провизии се пресметуваат како процент од вредноста на секоја склучена трансакција. Од средствата на задолжителниот пензиски фонд, за секоја

склучена трансакција на Македонската берза на хартии од вредност, се наплатуваат и провизии за Македонската берза на хартии од вредност и Централниот депозитар за хартии од вредност.

Трансакциски провизии кои се наплаќаа од средствата на задолжителните пензиски фондови во текот на 2013 година се прикажани во Табела 4.1.

Табела 4.13 Наплата на надоместоци од страна на друштвата во 2013 година (во милиони денари)

	Јан.	Фев.	Мар.	Апр.	Мај	Јун.	Јул.	Авг.	Сеп.	Окт.	Ное.	Дек.	Вкупно
НЛБз – вкупно	11,03	11,13	11,33	11,48	11,56	10,80	11,11	11,13	11,06	11,45	11,42	12,59	136,09
Од придонеси	6,08	6,07	6,15	6,20	6,15	5,88	6,09	6,03	5,86	6,16	6,00	7,07	73,73
Од средства	4,95	5,06	5,18	5,28	5,42	4,92	5,02	5,10	5,20	5,30	5,42	5,52	62,35
КБПз – вкупно	12,64	12,82	13,02	13,14	13,22	12,40	12,76	12,71	12,73	13,14	13,14	14,25	155,97
Од придонеси	6,89	6,96	7,00	7,02	6,94	6,70	6,95	6,80	6,69	7,00	6,86	7,87	83,68
Од средства	5,75	5,87	6,01	6,11	6,28	5,70	5,82	5,92	6,03	6,14	6,28	6,38	72,29

Табела 4.14 Трансакциски провизии кои се наплаќаа од средствата на задолжителните пензиски фондови во 2013 година

НЛБз				КБПз			
Брокерско друштво	Тип на инструмент		Износ (илјади денари)	Брокерско друштво	Тип на инструмент		Износ (илјади денари)
	Акции	Обврзници			Акции	Обврзници	
Илирика Инвестментс АД Скопје	0,1% до 31.07.2013	0,1% до 31.07.2013	159	Илирика Инвестментс АД Скопје	0,20% до 20.05.2013	0,20% до 20.05.2013	214
	1,17% од 01.08.2013 до 07.10.2013	1,17% од 01.08.2013 до 07.10.2013			0,05% од 21.05.2013	0,05% од 21.05.2013	
	0,09% од 08.10.2013	0,09% од 08.10.2013					
Фершпед брокер АД Скопје	0,1% до 04.07.2013	0,1% до 04.07.2013	7	Еурохаус АД Скопје	0,20% до 20.05.2013	0,20% до 20.05.2013	1
Еурохаус АД Скопје	0,09% од 05.07.2013	0,09% од 05.07.2013	102		0,05% од 21.05.2013	0,05% од 21.05.2013	
Комерцијална банка АД Скопје*		0,04%	433	НЛБ Тутунска банка АД Скопје*		0,04% до 12.03.2013	190
Халк банка АД Скопје*		0,03% (максимум 12.500 МКД)	138			0,03% (максимум 12 000 МКД) од 13.03.2013	
Странски пазарни посредници			492	Странски пазарни посредници			183
Останати трансакциони трошоци**			1.326	Останати трансакциони трошоци**			466
Вкупно:			2.656	Вкупно:			1.053

*за купување државни хартии од вредност на примарен пазар

**трошоци за ЦДХВ, домашна берза, институции во странство (странски берзи)

4.7 Исплата на пензии од задолжително капитално финансирано пензиско осигурување

Условите за стекнување право на пензија се исти и за првиот и за вториот столб: возрастна граница од 64 години за мажи, односно 62 години за жени, со минимум 15 години работен стаж.

Од првиот столб се врши исплата на дел од старосната, семејна и инвалидска пензија, како и минимална пензија. Пензијата од првиот столб се пресметува како дефинирана пензија според однапред утврдена формула (одреден процент зависно од годините на стаж помножен со пензиска основа определена од валоризирани плати од целиот работен век).

Од вториот столб се врши исплата на преостанатиот дел од старосната пензија, во вид по избор на членот:

- пензиски анuitет со целиот износ на средства акумулирани на индивидуалната сметка на членот; анuitетот се исплаќа до крајот на животот од друштво за осигурување овластено за таа цел; или

- програмирани повлекувања обезбедени од друштвото кое управува со задолжителниот пензиски фонд каде што осигуреникот бил член на денот на пензионирањето, или

- комбинација на горенаведените методи.

Обезбедувањето пензиски анuitети и програмирани повлекувања е регулирано со Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување.

Доколку осигуреникот кој остварил право на инвалидска пензија е член на вториот столб, вкупниот износ на средствата на сметката на тој член се пренесува во Фондот на ПИОМ и целосната исплата на инвалидската пензија пресметана на горенаведениот начин се исплаќа од Фондот на ПИОМ. По исклучок,

доколку акумулираните средства на сметка на членот се повеќе од износот потребен за исплата на инвалидска пензија согласно Законот на пензиското и инвалидското осигурување, тогаш членот може да избере наместо таа пензија да користи пензија од втор столб.

Во случај на смрт на член на задолжителен пензиски фонд од вториот столб, чии членови имаат право на семејна пензија, вкупниот износ на средствата на сметката на тој член се пренесува во Фондот на ПИОМ и целосната исплата на семејната пензија пресметана на горенаведениот начин се исплаќа од Фондот на ПИОМ. По исклучок, доколку акумулираните средства на сметка на членот се повеќе од износот потребен за исплата на семејна пензија согласно Законот на пензиското и инвалидското осигурување, тогаш корисникот на семејна пензија може да избере наместо таа пензија да користи пензија од втор столб. Во 2013 година беа остварени 81 инвалидски пензии и 64 семејни пензии од страна на членови на вториот столб, односно членови на семејство на починат член, поради што нивните акумулирани средства беа пренесени во Фондот на ПИОМ, кој ја исплаќа инвалидската односно семејната пензија.

Подетален преглед на остварените пензии за членови на втор столб, по задолжителни пензиски фондови е даден во Табела 4.15.

Предвидени се и случаи во кои се врши исплата на средства од индивидуалната сметка на членот, а при тоа да нема остварување право на пензија и тоа:

- кога починатиот член на задолжителен пензиски фонд нема членови на семејството кои имаат право на семејна пензија, тогаш средствата на сметката на тој член стануваат дел на оставинската маса на оставителот и со нив се постапува согласно Законот за наследување.

- кога член на задолжителен пензиски фонд нема да стекне право на старосна пензија според Законот за пензиското и инвалидското осигурување, заради тоа што нема навршено пензиски стаж најмалку 15 години, може да купи месечен пензиски анuitет доколку износот на анuitетот е еднаков или поголем од 40% од најнискиот износ на пензија, а доколку пресметаниот износ на пензискиот анuitет е помал од 40% од најнискиот износ на пензија, задолжителниот пензиски фонд на членот

Табела 4.15 Остварени пензии за членовите во втор столб

Вид на пензија/ Задолжителен пензиски фонд	НЛБз	КБПз	Вкупно
Инвалидска пензија	31	50	81
Семејна пензија	28	36	64

наеднаш ќе му ги исплати акумулираните средства на неговата сметка. Купување на пензиски анuitет и исплата на вкупните акумулирани средства во овие случаи може да се изврши по навршување на 65 години.

Во текот на 2013 година беа исплатени средства како наследство од индивидуалните сметки на 37 починати членови и тоа за 10 членови на НЛБз и 27 членови на КБПз. Исто така беа исплатени средства и на 4 лица кои не стекнале право на старосна пензија според Законот за пензиското и инвалидското осигурување, и тоа на 3 членови на НЛБз и 1 член на КБПз.

На График 4.30 е прикажана структурата на остварени пензии и исплати од вториот столб во осумте години на постоење на вториот столб. Бројот на исплати е многу мал, бидејќи членовите се млади лица. Најголем дел од исплатите се во случаите на смрт на член преку остварена семејна пензија или исплата на наследство, па исплатите по основ на остварена инвалидска пензија, а најмал е бројот на еднократни исплати на членови.

График 4.30 Структура на остварени пензии и исплати од вториот столб од почеток на системот

5

Информации за доброволните пензиски фондови

5.1 Цел на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување

5.2 Членство во доброволните пензиски фондови

5.3 Премин на член од една на друга сметка во ист или друг доброволен пензиски фонд

5.4 Придонеси во доброволните пензиски фондови

5.5 Инвестирање и структура на портфолиото на доброволните пензиски фондови

5.6 Нето средства, сметководствена единица и стапка на принос на доброволните пензиски фондови

5.7 Надоместоци кај доброволните пензиски фондови

5.8 Исплата на пензиски надоместоци од доброволно капитално финансирано пензиско осигурување

5.1 Цел на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување

Примарна цел на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување е обезбедување повисок приход по пензионирањето за осигурениците кои се веќе осигурени во едностволбниот и/или двостоволбниот пензиски систем, обезбедување пензија на лицата кои не се опфатени со задолжителното пензиско осигурување лично за себе или од други лица и обезбедување предуслови за воспоставување на професионални пензиски шеми во процесот на усогласување на системот на социјално осигурување во Македонија со системите во Европската унија. Основни принципи на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување се: обезбедување дополнителни средства во случај на старост, членување на доброволна основа, капитално финансирање на принцип на дефинирани придонеси, инвестирање на средствата врз основа на сигурност, диверсификација на ризик и одржување адекватна ликвидност, како и транспарентност.

Доброволното пензиско осигурување овозможува опфат на голема група лица од населението на Република Македонија, како и на лица кои не се државјани на Република Македонија. Тоа овозможува дополнително штедење за старост, со што се зголемува материјалната сигурност при старост. Понатаму, согласно вообичаените практики во многу европски земји каде постојат професионални пензиски шеми, преку кои работодавачите или здруженијата на граѓаните организираат и финансираат дополнително пензиско осигурување за своите вработени односно членови, истото е овозможено и во Република Македонија. Бидејќи европските системи за социјално осигурување се под притисок, кој постојано се зголемува, професионалните пензии во иднина сè повеќе и повеќе ќе имаат улога на

дополнување на приходите по пензионирање. Од тие причини треба да се развијат професионалните пензии, дополнително на социјалното осигурување, со цел обезбедување сигурно, трајно и ефикасно социјално осигурување, кое треба да гарантира пристоен животен стандард во старост. Во третиот столб, работодавач или здружение на граѓани (осигурител) може да организира и финансира професионална пензиска шема и да уплаќа придонес во доброволен пензиски фонд за своите вработени и членови. Повеќе работодавачи или повеќе здруженија на граѓани можат заедно да организираат и финансираат професионални пензиски шеми. Осигурителот потпишува договор со друштвото кое го избрал да управува со доброволниот пензиски фонд во кој ќе биде вклучена професионалната пензиска шема.

Со воведувањето и на доброволно капитално финансирано пензиско осигурување се очекува дополнително значително влијание врз економијата во целина преку зголемување на штедењето на населението, зголемување на моќта на инвестирањето и поттикнување на развојот и продлабочување на пазарот на капитал преку инвестирање на средствата на доброволните пензиски фондови, зголемување на побарувачка за нови инструменти и нови финансиски услуги, итн.

Доброволното капитално финансирано пензиско осигурување стана оперативно во втората половина на 2009 година со тоа што на постојните друштва им беа доделени дозволи за управување со доброволни пензиски фондови, така што Отворен доброволен пензиски фонд “НЛБ пензија плус” Скопје почна со работа на 15.07.2009 година, додека КБ Прв отворен доброволен пензиски фонд - Скопје на 21.12.2009 година.

5.2 Членство во доброволните пензиски фондови

Лице може да стекне членство во доброволен пензиски фонд на три начини:

- со потпишување на договор за членство во доброволен пензиски фонд меѓу лицето и друштвото за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови или друштво за управување со доброволни пензиски фондови и со отворање на доброволна индивидуална сметка
- со потпишување на договор за членство во доброволен пензиски фонд меѓу лицето, физичкото лице кое уплаќа во име и за сметка на

лицето (уплаќач) и друштвото и со отворање на доброволна индивидуална сметка

- со учество во професионална пензиска шема организирана од неговиот работодавач или здружение во кое членува и отворање на професионална сметка.

Едно лице може да има само една доброволна индивидуална сметка и една професионална сметка. Овие сметки може да се во ист или во различен доброволен пензиски фонд.

График 5.1 Структура на членови по доброволни пензиски фондови и по тип на членство НЛБд

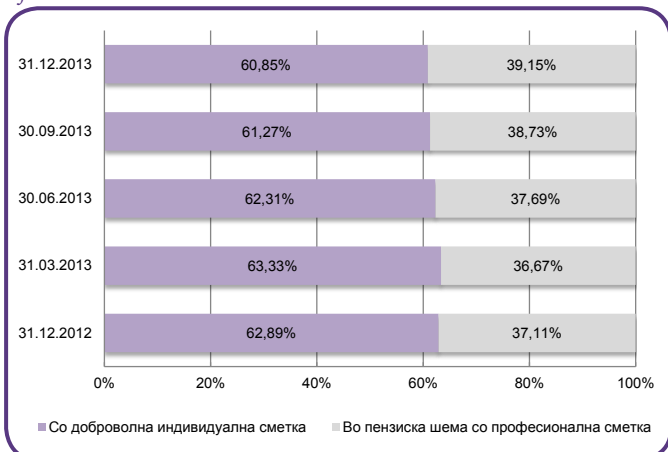
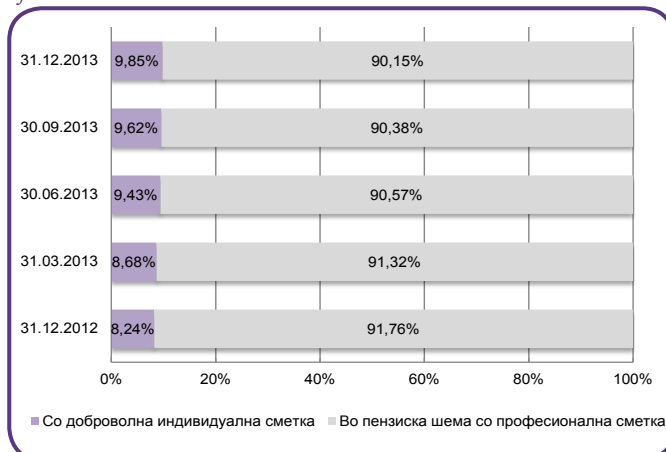

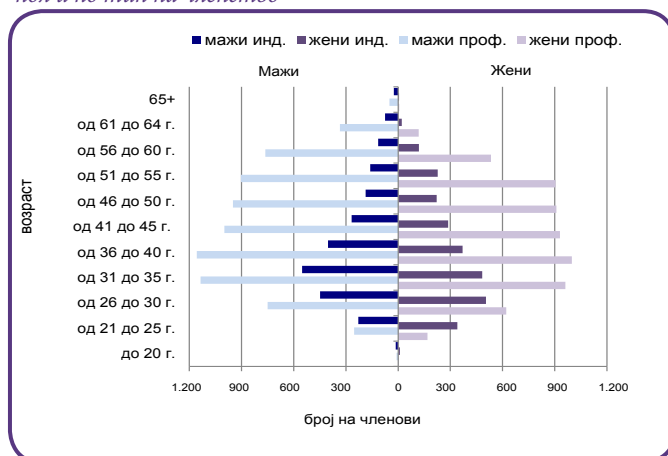
График 5.2 Структура на членови по доброволни пензиски фондови и по тип на членство КБПд

Во доброволното капитално финансирано пензиско осигурување со состојба 31.12.2013 година има вкупно 18.525 членови, што значи 1.770 членови повеќе во споредба со 31.12.2012 година, односно пораст на членството за 10,56%. Од вкупниот број на членови во третиот столб, 5.065 или 27,34% се членови со доброволна индивидуална сметка, додека 13.460 или 72,66% се учесници во пензиска шема со професионална сметка. Во однос на учеството на членовите по доброволни пензиски фондови, со состојба 31.12.2013 година, 34,29% од членовите се во НЛБд, додека 65,71% се во КБПд.

Од Графикот 5.1 и Графикот 5.2 на кој е прикажана структурата на членови по доброволни пензиски фондови и по тип на членство од почетокот на системот, може да се забележи значителна разлика во однос на видот на членство кај двата доброволни пензиски фонда. Имено, НЛБд има поголем број на членови со доброволни индивидуални сметки (60,85%), додека КБПд има повеќе членови во пензиски шеми со професионални сметки (90,15%).

График 5.3 Структура на членови во трет столб по возраст, пол и по тип на членство

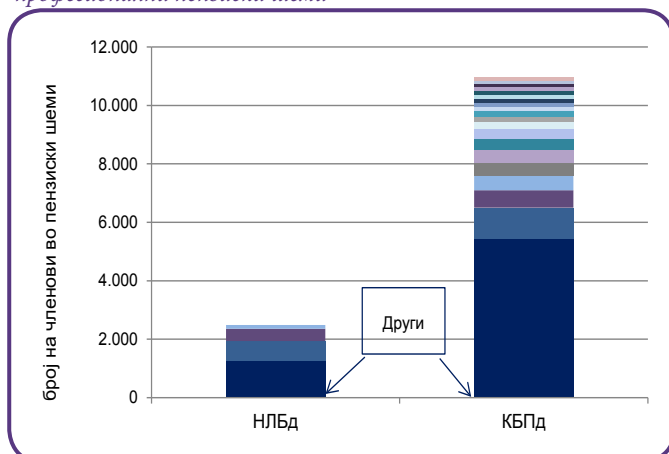

Структурата на членовите во третиот столб, по возраст, пол и тип на членство е прикажана на График 5.3. Од овој графички приказ може да се забележи дека членовите, во најголем број, се млади лица (на возраст од 31 до 40 години). Сепак, во споредба со вториот столб има повеќе повозрасни членови. Членовите кои имаат професионална сметка се постари во однос на членовите со индивидуална сметка. Просечната возраст на членовите со индивидуална сметка е 38 години за мажи и 37 за години жени, а на членовите со професионална сметка е 43 години за мажи и 42 години за жени, додека просечна возраст на сите членови вкупно е 41 години.

Од досегашното кратко искуство, најчесто членовите кои имаат индивидуални сметки сами си уплаќаат средства, а во мал број случаи има членови за кои придонес плаќа уплаќач (од вкупно 5.065 членови кои имаат индивидуални сметки само 275 членови или 5,43% имаат уплаќач). Бидејќи доброволното капитално финансирано пензиско осигурување овозможува членување и на лица кои не се државјани на Република Македонија, во овој почетен стадиум на постоење на третиот столб постојат мал број членови кои се странски државјани (0,02% од вкупниот број на членови).

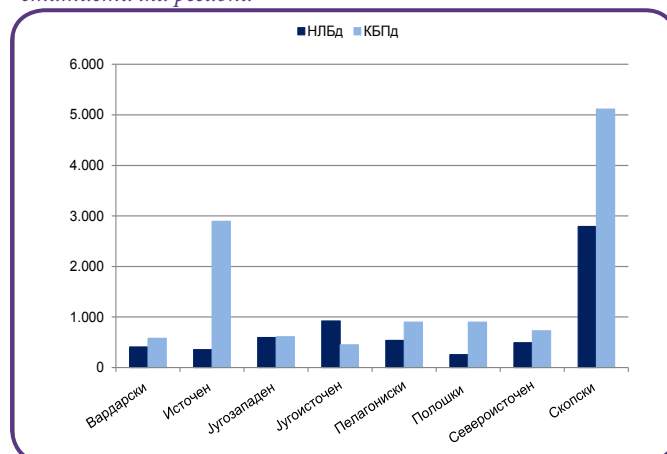
Во врска со учеството на членовите во професионални пензиски шеми, во НЛБд 2.487 членови се учесници на 525 професионални пензиски шеми, а во КБПд 10.965 членови се учесници на 2.048 професионални пензиски шеми. Постојат професионални пензиски шеми со по неколку десетици членови и професионални пензиски шеми со само 1 до 2 членови. Од вкупниот број на шеми, 21 професионални пензиски шеми имаат по над 100 членови и една шема има над 1.000 членови. Просечно, една професионална пензиска шема има околу 5 членови. Распределбата на членовите во професионални пензиски шеми по фондови е дадена на График 5.4, во кој поединечно се прикажани само шемите кои имаат повеќе од 100 членови, додека останатите шеми се вклучени во ставката "други".

График 5.4 Распределба на членови во трет столб во професионални пензиски шеми

Структурата на членовите во доброволните пензиски фондови по статистички региони¹² во Република Македонија е дадена на График 5.5.

График 5.5 Структура на членови во трет столб, по статистички региони

Најмногу членови има во Скопскиот регион каде што во КБПд има 5.116 членови, а во НЛБд 2.792 членови. Најмалку членови во НЛБд има во Полошкиот регион со 254 членови, додека во КБПд најмалку има во Југоисточниот регион со 448 членови.

5.3 Премин на член од една на друга сметка во ист или друг доброволен пензиски фонд

Лицата имаат право на избор на доброволен пензиски фонд и право на промена на избраниот доброволен пензиски фонд по сопствена желба во секое време. Доколку членот е член на постојниот доброволен пензиски фонд пократко од 12 месеци, при преминот треба да плати надомест за премин. Инаку, преминот е бесплатен. При премин се пренесуваат и вкупните средства од сметката на членот. Исто така и при премин на учесник во професионална пензиска шема од еден кај друг осигурител, тој има право на пренос на средствата заштедени во професионалната шема на професионална сметка или на доброволна индивидуална сметка доколку

другиот осигурител нема организирано професионална пензиска шема или не го вклучи лицето во неа. Членот кој е учесник во професионална пензиска шема има право на пренос на средствата на доброволна индивидуална сметка доколку не се вработи или не се зачлени во здружение на граѓани.

Во 2013 година ниту еден член не премина од еден во друг доброволен пензиски фонд. Единствено, имаше премини во рамките на ист пензиски фонд од една во друга професионална шема и од професионална на доброволна индивидуална сметка.

¹²Статистичките регионите се дефинирани според Државниот Завод за Статистика – територијални единици. Номенклатурата на територијални единици е заснована врз територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија и е усогласена со класификацијата на Европската Унија

5.4 Придонеси во доброволните пензиски фондови

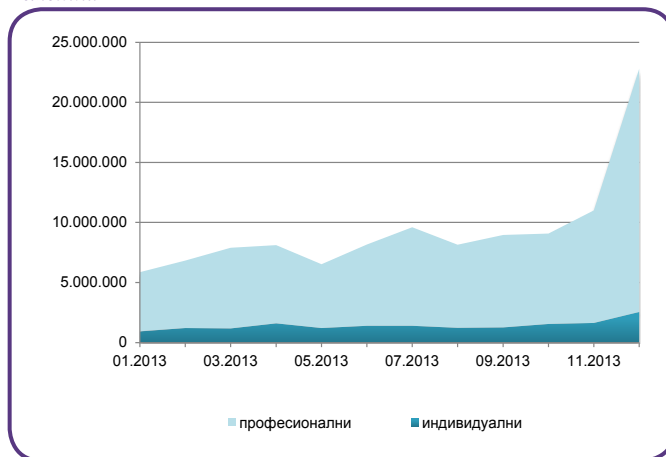
Уплатата на доброволен придонес може да се врши само за лице кое ги исполнува условите за членство во доброволен пензиски фонд согласно Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување. Уплатата на доброволен придонес во име и за сметка на член кој има доброволна индивидуална сметка може да ги врши членот и/или уплаќачот. Уплатата на доброволен придонес во име и за сметка на член кој има професионална сметка може да ги врши само осигурителот. Уплатите се вршат од трансакциската сметка на членот и/или уплаќачот или осигурителот. Доброволниот придонес се уплаќа на посебна парична сметка на доброволниот фонд, која се води кај чуварот на имот и се распоредува на доброволна индивидуална сметка или на професионална сметка на членот во зависност од начинот на зачленување и по исполнување на условите за членство.

Членот, уплаќачот и осигурителот имаат право слободно да ја одредуваат висината на уплатениот износ на доброволен придонес и динамиката на уплата, а промената на висината на уплатата или прекилот на уплатата не влијаат на правото на членство во фондот, односно не значат прекин на членството. Износите на доброволните придонеси ги определува осигурителот за сите учесници во професионалната пензиска шема која тој ја организира и финансира и ги определува како процент од платата на членот кој е вклучен во професионалната пензиска шема.

Во текот на 2013 година во доброволните пензиски фондови се уплатени вкупно околу 113 милиони денари, или по месеци, како што е прикажано во Табела 5.1.

Може да се забелжи дека во 2013 година во КБПД е уплатен поголем износ на доброволни придонеси во однос на НЛБД. Во однос на претходната година, поголем пораст има уплатата на придонеси во КБПД (61% пораст во однос на 2012 година), за разлика од НЛБД (21% пораст во однос на 2012 година). При тоа, значително поголем процент од средствата што се уплатени како доброволни придонеси во 2013 година во двата доброволни пензиски фондови се уплатени на професионални сметки (84,78%). Распределбата на уплатите по тип на сметка на која се уплатени, на месечно ниво, е дадена на График 5.6.

График 5.6 Распределба на уплати во трет столб по тип на сметка

Табела 5.1 Придонеси во трет столб по месеци и фондови

(во илјади денари)

	Вкупно 2012	Јан.	Фев.	Мар.	Апр.	Мај	Јун.	Јул.	Авг.	Сеп.	Окт.	Ное.	Дек.	Вкупно 2013
НЛБД	37.602	1.787	2.906	2.725	2.779	2.019	2.331	4.213	3.665	3.609	4.218	4.544	10.561	45.357
КБПД	42.068	4.088	3.918	5.178	5.333	4.507	5.836	5.388	4.482	5.359	4.865	6.470	12.242	67.665
Вкупно	79.670	5.875	6.824	7.904	8.112	6.526	8.167	9.601	8.146	8.967	9.083	11.014	22.802	113.022

5.5 Инвестирање и структура на портфолиото на доброволните пензиски фондови

И во доброволното капитално финансирано пензиско осигурување, како во задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување, во почетната фаза се користи проактивна контрола и квантитативни

и квалитативни ограничувања на инвестициите. Тргувајќи од тоа, во законот и подзаконските акти се дефинирани инвестициските цели и принципи, видовите на инструменти во кои можат да се вложат средствата на

доброволниот пензиски фонд, условите што треба да ги исполнат регулираните секундарни пазари на капитал каде што се тргува со средствата на доброволните пензиски фондови, квалитетот на инструментите во кои може да се инвестираат средствата на доброволните пензиски фондови, земјите или групите на земји во кои може да се инвестираат средствата на доброволните пензиски фондови, инвестициските ограничувања во рамките на инструментите и издавачите, забранети инвестиции, надминување на инвестициските ограничувања, итн.

Друштвото е должно средствата на доброволниот пензиски фонд да ги инвестира согласно законските одредби и својата инвестициона стратегија со цел остварување на највисок принос единствено во полза на членовите и пензионираните членови на доброволниот пензиски фонд и преку диверзификација и финансиска анализа да го минимизира ризикот од загуби кои настанале поради неплаќање на издавачот или другата договорна страна, кои произлегуваат од влијанието на домашните и странските финансиски пазари, загуби во реалната вредност на средствата на доброволниот пензиски фонд поради инфлација и загуби кои се последица од продажба на средствата на доброволниот пензиски фонд поради обезбедување на ликвидност на доброволниот пензиски фонд. При тоа, член на управен одбор и надзорен одбор во друштвото при управувањето и контролата на инвестирањето на средствата на доброволниот пензиски фонд е должен да применува степен на грижа, делотворност и вештини кои би ги применувал разумен човек при инвестирање на сопствените средства. Секој член на управен одбор и надзорен одбор треба да ја исполнува својата обврска во согласност со неговите фидуцијарни должност и треба

да обезбеди нивна примена од страна на секој вработен и работно ангажиран во друштвото.

Сепак, за разлика од задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување, во доброволното има полиберални услови во врска со инвестирањето.

Во законот и подзаконските акти е регулирано дека средствата на доброволните пензиски фондови може да се инвестираат во банкарски депозити и сертификати за депозити, обврзници и други должнички хартии од вредност, акции, удели, комерцијални записи издадени од издавачи со седиште во Република Македонија и во странство во државите членки на Европската Унија и ОЕЦД. Покрај горенаведените, за инвестициите во странство е дозволено и инвестирање во должнички хартии од вредност издадени од Европската Централна банка, Европската инвестициона банка и Светската банка, како и должнички хартии од вредност издадени од единици на локална самоуправа. Бидејќи е неопходно да се постигне соодветна диверсификација помеѓу различните видови на инвестиции предвидени се максимални ограничувања за инвестирање во одредена компанија и одредена економска група и максимални ограничувања на износите кои можат да бидат инвестирани во одредени видови на инструменти. Со цел спречување во инвестиции во инструменти кои не се погодни за инвестирање на доброволни пензиски фондови законски се забрануваат инвестиции во акции, обврзници и други хартии од вредност кои не котираат на официјален пазар или со кои јавно не се тргува, инструменти со кои не може правно да се располага, инструменти кои не може веднаш да бидат проценети, повеќето форми на имот кои не можат веднаш да бидат проценети и ставки од несигурна вредност.

Табела 5.2 Максимални инвестициски ограничувања

Вид на инструмент	Максимално ограничување
Инвестиции во странство (ЕУ, ОЕЦД)	50%
обврзници и други хартии од вредност издадени од странски влади и централни банки на странските држави и должнички хартии од вредност издадени од Европската централна банка, Европската инвестициона банка и Светска банка	50%
должнички хартии од вредност издадени од единиците на локалната самоуправа, недржавни странски компании или банки, акции издадени од странски компании или банки и документи за удел, акции и други хартии од вредност издадени од инвестициони фондови	30%
Хартии од вредност издадени или гарантирани од РМ на домашен пазар или НБРМ	80%
Банкарски депозити, сертификати за депозит, комерцијални записи, обврзници и хартии од вредност врз основа на хипотека издадени од домашни банки	60%
Обврзници издадени од единиците на локалната самоуправа и од домашни акционерски друштва кои не се банки и комерцијални записи од домашни акционерски друштва, кои не се банки	40%
обврзници издадени од единиците на локалната самоуправа	10%
Акции издадени од домашни акционерски друштва	30%
Документи за удел и акции на македонски инвестициони фондови	5%

График 5.7 Структура на инвестициите на доброволниот пензиски фонд НЛБд

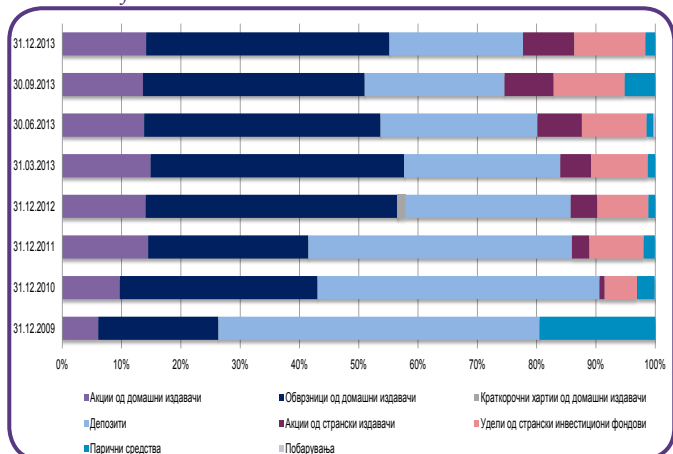
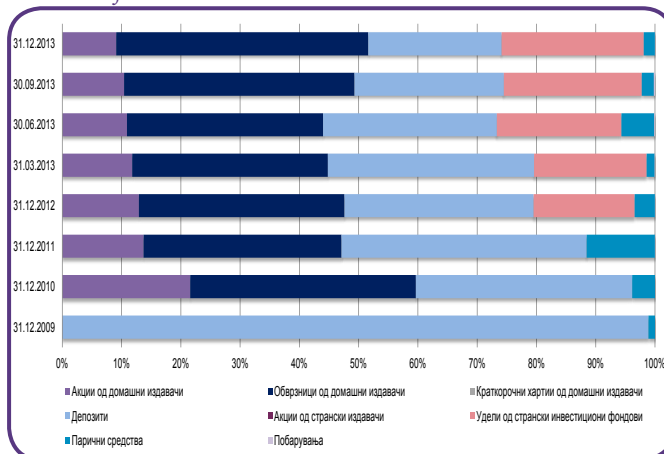

График 5.8 Структура на инвестициите на доброволниот пензиски фонд КБПд

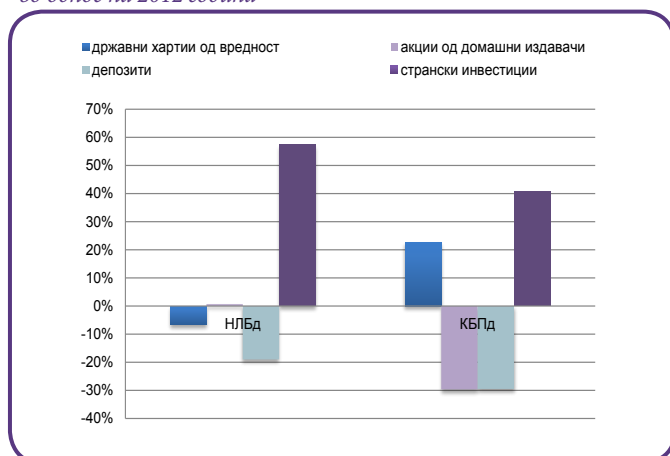
Структурата на инвестициите на доброволните пензиски фондови, од почетокот на системот е прикажана на График 5.7 и График 5.8. Во почетната година од функционирањето на системот (2009), најголем дел од средствата на доброволните пензиски фондови беа инвестирани во депозити, потоа во парични средства и обврзници од домашни издавачи, а мал дел во акции од домашни издавачи. Во 2010 и во 2011 година имаше намалување на учеството на депозитите, од една страна, а започна да се зголемува учеството на акции и обврзници од домашни издавачи, од друга страна. Истовремено во 2011 има и инвестирање во странски инвестициски фондови кај НЛБд. Во 2012 година има промена во учеството на одредени класи и појава на нови класи на инструменти кај КБПд. Може да се забележи најголемо учество во портфолиото имаат обврзниците од домашни издавачи, потоа следуваат депозити во домашни банки, акции од домашни издавачи и инвестиции во странство. И во 2013 година двата доброволни пензиски фонда најмногу инвестирале во обврзници од домашните издавачи (41,75%), потоа следуваат депозити во домашни

банки (22,52%), инвестиции во странство (17,81% во уделови на инвестициони фондови и 4,44% во акции на странски издавачи), 1,76% од средствата се парични средства и 0,01% се побарувања.

Промената на процентуалното учество на инвестициите по тип на инвестиции и фонд во 2013 година во однос на 2012 година е прикажана на График 5.9. Од графикот може да се забележи дека кај КБПд (23%) има зголемување на процентуалното учество на инвестициите во државни хартии од вредност, додека кај НЛБд (-6%) има намалување. Продолжува трендот на намалување на процентуалното учество на инвестициите во депозити и во однос на 2012 година има намалување од 19% кај НЛБд и 30% кај КБПд. Во однос на инвестициите во акции од домашни издавачи, кај НЛБд има мало зголемување на процентуалното учество за 1%, додека кај КБПд има намалување за 30%. Кај двата доброволни пензиски фонда има значително зголемување на процентуалното учество на инвестициите во странство и тоа кај НЛБд во висина од 57%, а кај КБПд 41%.

Доброволните пензиски фондови имаат нешто поголема изложеност на средствата на акции од домашни издавачи (околу 12%) во споредба со задолжителните пензиски фондови. Но, и во овој случај може да се каже дека промените на македонскиот берзански индекс МБИ10 не влијаеја многу на движењето на просечната вредност на сметководствената единица на доброволните пензиски фондови. МБИ10 во текот на 2013 година забележа мал пораст од околу 0,44%, додека просечната вредност на сметководствената единица на доброволните пензиски фондови¹³ во 2013 година забележа пораст од околу 9% во однос на 2012 година. Во споредба со задолжителните пензиски фондови, доброволните пензиски фондови имаат нешто поголема изложеност на средствата на домашни обврзници со кои се тргува на Македонската берза (околу 8%). Останатиот дел од портфолиото кој што е вложен во

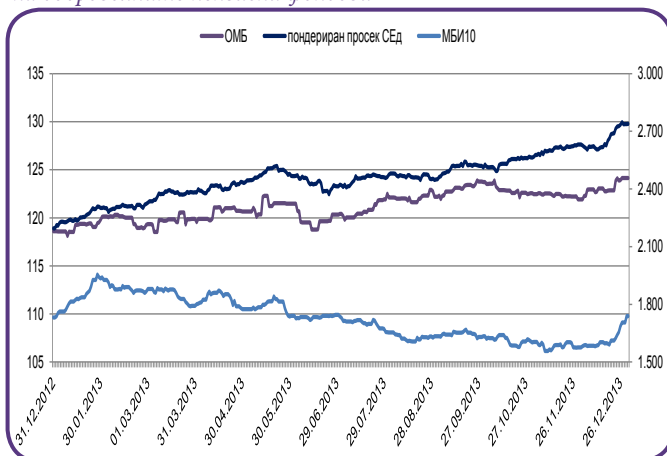
График 5.9 Промената на процентуалното учество на инвестициите по тип на инвестиции и фонд во 2013 година во однос на 2012 година

¹³Просечната вредност е пресметана како пондериран просек на сметководствените единици на доброволните пензиски фондови во однос на нето средствата на доброволните пензиски фондови

домашни обврзници припаѓа на континуираните државни обврзници. Но, сепак вредноста на индексот на обврзници на Македонската Берза, ОМБ нема големо влијание ни врз просечната вредност на сметководствената единица на доброволните пензиски фондови. Имено, ОМБ во текот на 2013 година забележа пораст од 4,65%, додека просечната вредност на сметководствената единица на доброволните пензиски фондови забележа пораст од околу 9%. Споредбено движењето на вредноста на МБИ10, ОМБ и просечната вредност на сметководствената единица на доброволните пензиски фондови во текот на 2013 година е прикажано на График 5.10.

График 5.10 Споредбено движење на вредноста на МБИ10, ОМБ и просечната вредност на сметководствената единица на доброволните пензиски фондови

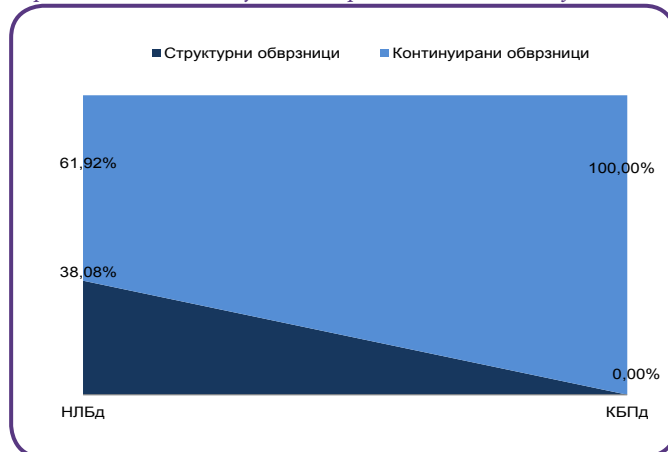

Извор: МАПАС и Македонска Берза АД Скопје - Годишен статистички билтен 2013

Околу 40% од портфолиото на доброволните пензиски фондови (41,01% НЛБд и 42,54% КБПд) е инвестирано во домашни државни хартии од вредност. Во однос на структурата на инвестициите на доброволните пензиски фондови вложени во домашни државни хартии од вредност, таа вклучува само долгорочни обврзници, и тоа континуирани обврзници и структурни обврзници. Имено, НЛБд, од вкупните средства во домашни државни хартии од вредност, има 61,92% континуирани

обврзници и 38,08% структурни обврзници. Додека во КБПд од вкупните средства во домашни државни хартии од вредност скоро сите се континуирани државни обврзници. На График 5.11 е прикажана распределбата на домашните државни хартии од вредност кои ги поседуваат доброволните пензиски фондови по вид.

График 5.11 Распределба на домашните државни хартии од вредност кои ги поседуваат доброволните пензиски фондови

Доброволните пензиски фондови имаат најмногу вложувања во државните хартии од вредност (НЛБд 41,01% и КБПд 42,54%) и инструменти од издавачи/акционерски друштва од финансиски сектор (36,84% кај НЛБд и 46,64% кај КБПд). Во рамките на овој сектор, кај НЛБд најголемо е учеството на домашните банкарски депозити (61,21%), додека кај КБПд најголемо учество имаат уделите во странски инвестициски фондови (51,44%). Потоа, кај НЛБд следуваат удели во странски инвестициони фондови (32,58%), додека кај КБПд следуваат домашните банкарски депозити (48,23%). Кај НЛБд учество во секторот финансии имаат и финансиските услуги (5,17%), додека пак најмало учество и кај двата фонда имаат акциите во домашни банки (НЛБд 1,04% и КБПд 0,34%). Покрај горенаведените, доброволните пензиски фондови инвестираат и во други сектори: фармација, прехранбена индустрија, туризам, телекомуникации, трговија, градежна индустрија и други индустрии, но со многу помало учество (1,03% до 7,21%).

График 5.12 Структура на инвестициите на НЛБд по сектори

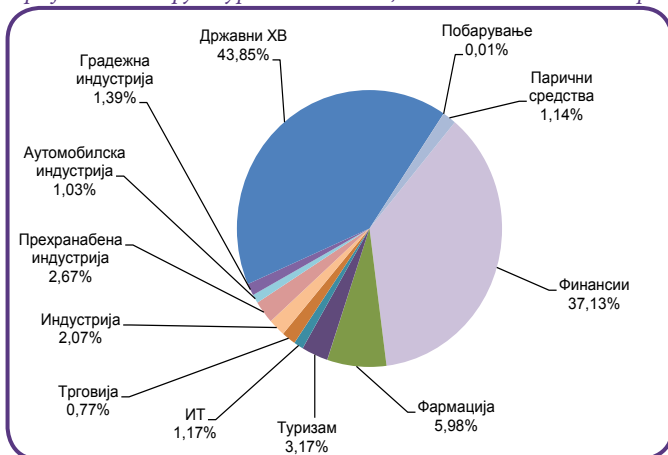

График 5.13 Структура на инвестициите на КБПд по сектори

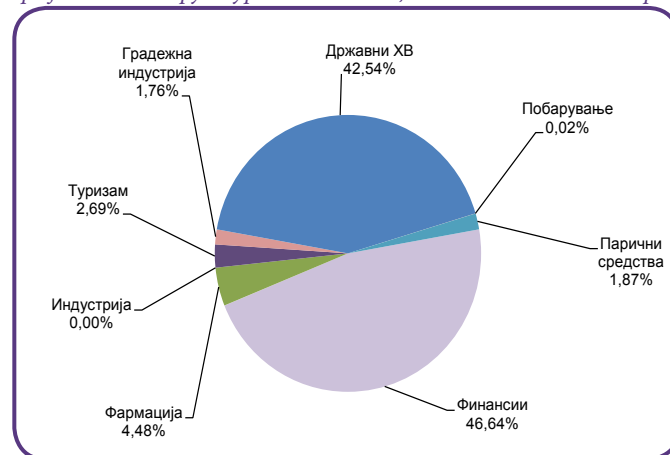

График 5.14 Валутна структура на средствата на НЛБд

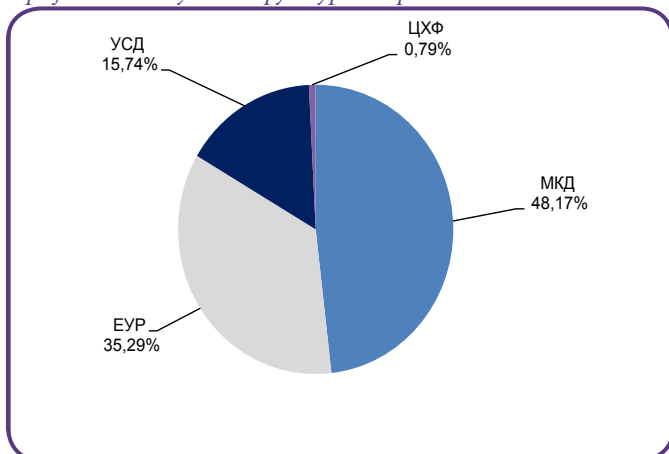
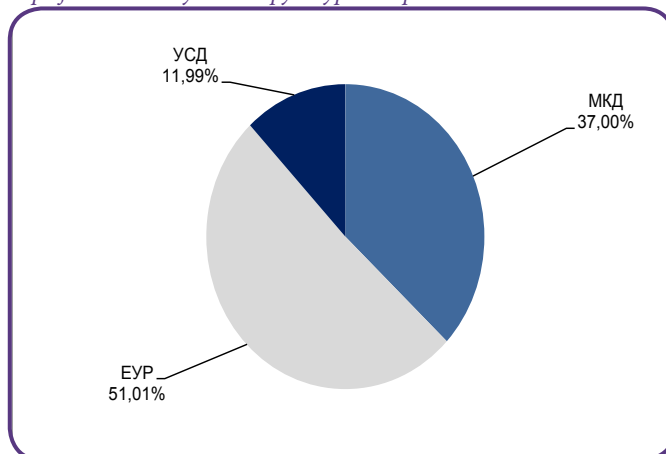

График 5.15 Валутна структура на средствата на КБПд

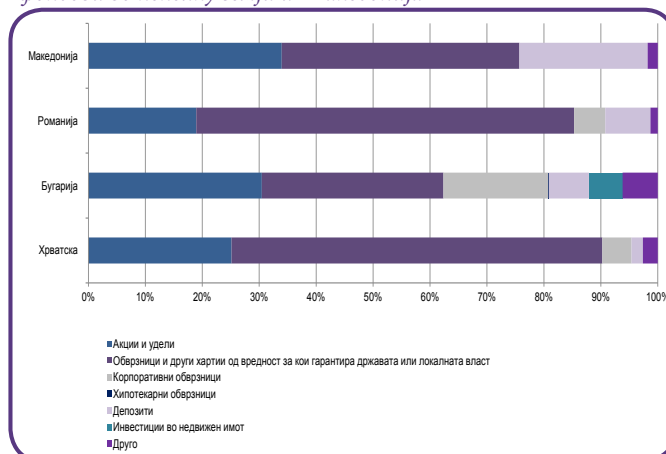
Според валутната структура на средствата на доброволните пензиски фондови, прикажана на График 5.14 и График 5.15, можеме да забележиме најголем дел од средствата на НЛБд се инвестирани во инструменти во домашната валута 48,17%, додека кај КБПд најголем дел од средствата се инвестирани во инструменти во евра 51,01%. Следни по големина кај НЛБд се средствата вложени во инструменти во евра 35,29% и кај КБПд се средствата во домашна валута 37,00%. Валутната структура вклучува и дел во инструменти во американски долари (15,74% кај НЛБд и 11,99% кај КБПд) и мал дел во инструменти во швајцарски франци (0,79% кај НЛБд).

Доколку се направи споредба со светските искуства односно со земјите кои имаат слични пензиски системи со нашиот може да се видат сличности, но и разлики во инвестициските портфолија на доброволните пензиски фондови. На График 5.16 е дадена споредба на вложувањата во 2013 година на доброволните пензиски фондови во Македонија со вложувањата на доброволните пензиски фондови во некои од земјите од регионот кои имаат имплементирано доброволно капитално финансирано пензиско осигурување.

Доколку портфолијата на доброволните пензиски фондови се разгледаат по инструменти може да се забележи дека пензиските фондови во скоро сите земји имаат најголема изложеност на обврзници и други хартии од вредност за кои гарантира државата или локалната власт (во Романија 66%, Хрватска 65%, а со најмал процент во Бугарија 32%). Во Македонија изложеноста на обврзници и други хартии од вредност за кои гарантира државата или локалната власт изнесува 42%. Изложеноста на банкарски депозити во Македонија изнесува 23%. За разлика од Македонија во останатите земји изложеноста на депозити е помала: Романија (8%), Бугарија (7%) и прилично мал процент во Хрватска (2%).

Во однос на акциите и уделите, најголем процент од средствата во акции и удели се вложени во Македонија (34%) и Бугарија (30%), па потоа Хрватска (25%) и Романија (19%). Може да се забележи дека во сите држави, помалку или повеќе, се инвестира во корпоративни обврзници (Бугарија 18%, Хрватска и Романија 5%), освен во Македонија, каде има и недостиг на такви инструменти на пазарот. Само во Бугарија пензиските фондови вложувале во недвижен имот (6%), а во другите земји најчесто овој инструмент и не е дозволен. Во однос на инвестирањето во странство, пензиските фондови во Бугарија имаат најголема изложеност на странски инвестиции во висина околу 43%, потоа следуваат пензиските фондови во Република Македонија со 22% и Хрватска 12%, додека во Романија 7% се во странство (7% во ЕУ и 0% во трети земји).

График 5.16 Портфолија на доброволните пензиски фондови во неколку земји и Македонија

Извори: www.hanfa.hr; www.fsc.bg; www.csspp.ro и сопствени пресметки

5.6 Нето средства, сметководствена единица и стапка на принос на доброволните пензиски фондови

Начинот на пресметка на нето средствата, сметководствена единица и приносот на доброволните пензиски фондови е ист како и за задолжителните пензиски фондови.

Промените на средствата на доброволните пензиски фондови од почетокот до крајот на годината се случуваат заради:

- прилив на придонеси,
- намалување на надоместоци и трансакциски провизии,
- прилив заради поврат на персонален данок
- прилив заради премин од другиот доброволен пензиски фонд (за лица кои членувале во друг фонд, а потоа преминале во тековниот фонд),
- одлив заради премин во другиот доброволен пензиски фонд (лица кои членувале во односниот фонд, а потоа преминале во другиот фонд),
- одлив заради погрешно уплатен придонес
- одлив заради раскинати договори потпишани со членови
- одлив заради исплата на пензиски надоместоци (за старост и наследство),
- не(реализирани) добивки/загуби од инвестиции.

Табела 5.3 Промени на средствата на доброволните пензиски фондови (во милиони денари)

	НЛБд	КБПд
Нето вредност на 31.12.2012г.	110,38	81,02
Придонеси	45,36	67,66
Надоместоци од придонеси	1,52	1,94
Придонеси намалени за надоместоци од придонеси	43,84	65,73
Уплата на индивидуална сметка од поврат на персонален данок	0,31	0,16
Поврат на погрешно уплатени придонеси	0,18	0,89
Раскинати договори потпишани со членови	0,00	0,00
Надоместоци од средства	1,56	1,01
Расходи за посреднички провизии	0,10	0,03
Пренос од другиот фонд	0,00	0,00
Пренос во другиот фонд	0,00	0,00
Исплата на наследство	0,19	0,40
Исплата на пензиски надоместок старост- еднократна исплата	2,73	1,16
Бруто добивка од инвестиции	14,32	10,80
Нето добивка од инвестиции	12,66	9,75
Нето средства на 31.12.2013г.	164,08	154,22

Тргувајќи од вредноста на нето средствата на крајот на претходната година и имајќи ги предвид сите горенаведени промени, се доаѓа до вредноста на нето средствата на крајот на годината (што е прикажано во Табела 5.3).

Вкупните нето средства во доброволните пензиски фондови, со состојба на 31.12.2013 година, изнесуваат околу 318 милиони денари или околу 5,2 милиони евра, што претставува околу 0,07% од БДП¹⁴.

Движењето на вредноста на нето средствата на доброволните пензиски фондови, квартално, е прикажано на График 5.17.

График 5.17 Вредност на нето средствата

Движењето на вредноста на нето средствата и кумулативните придонеси, како и порастот на уплатените придонеси и порастот на нето средствата во НЛБд и КБПд се прикажани на График 5.18 и График 5.19.

Кај НЛБд, од почетокот на работењето на доброволниот пензиски фонд, односно од 2009 година до 2010 година е забележан голем пораст на нето средствата (465%) и на уплатените придонеси (355%). Во 2011 година со споредба со 2010 година е забележан пораст на нето средствата од 128%, а на кумулативните уплатени придонеси од 52%. Во 2012 година со споредба со 2011 година порастот на нето средствата изнесува 54%, додека кај кумулативните уплатени придонеси се забележува пад од 6%. Во 2013 година во споредба со 2012 година кај НЛБд нето средствата пораснале за 49% и уплатените придонеси за 19%. Во КБПд од 2010 година до 2011 година е забележан голем пораст на нето средствата (222%), како и на уплатените придонеси (125%). Во 2012 година со споредба со 2011 година порастот на нето средствата изнесува 102%, додека порастот на кумулативните уплатени придонеси изнесува околу 50%. Во 2013 година во споредба со 2012 година кај КБПд е забележан поголем пораст во однос на пораст на НЛБд и тоа и на нето средствата (90%) и на уплатените придонеси (61%)

¹⁴ Извор за БДП: Државен завод за статистика – проценети податоци

График 5.18 Пораст на нето средства во споредба со пораст на уплатените придонеси во НЛБд

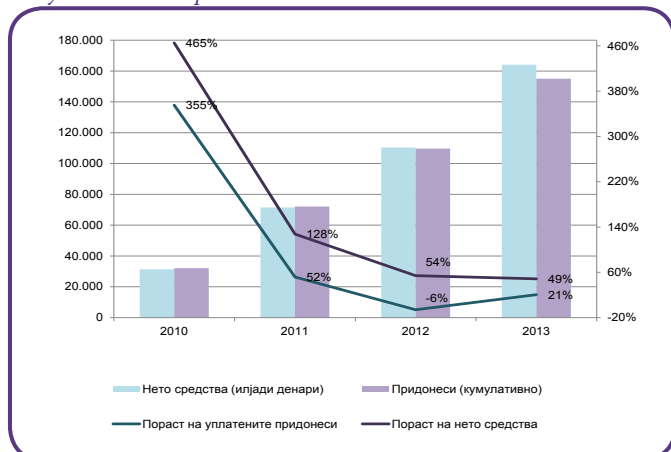
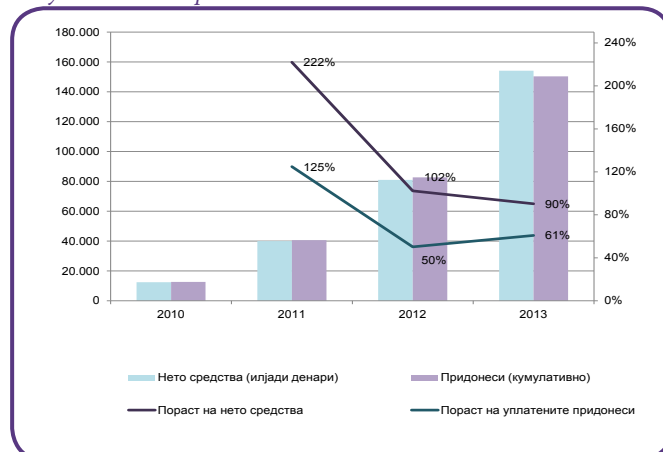

График 5.19 Пораст на нето средства во споредба со пораст на уплатените придонеси во КБПд

Движењето на вредноста на сметководствените единици на доброволните пензиски фондови во текот на 2013 година е дадено во Табела 5.4 и График 5.20.

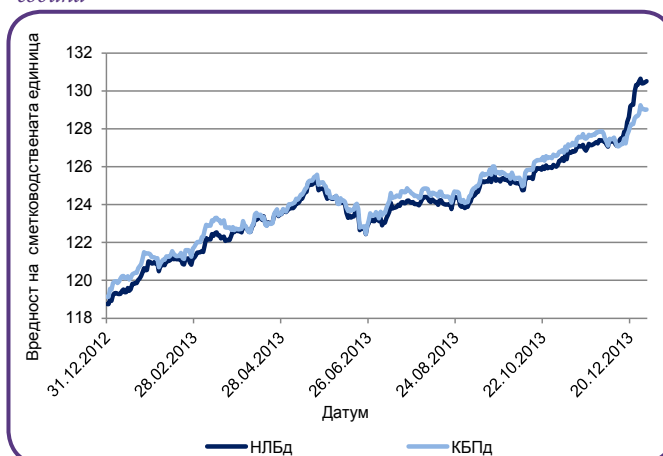
Може да се забележи дека во 2013 година сметководствените единици имаа значителен раст во

однос на претходните години. Движењето на вредноста на сметководствените единици на доброволните пензиски фондови од почетокот на нивното работење до крајот на 2013 година е дадено во Табела 5.5 и График 5.21.

Табела 5.4 Вредност на сметководствените единици во 2013 година

Датум	Вредност на сметководствена единица	
	НЛБд	КБПд
31.12.2012	118,742851	119,129537
31.03.2013	122,601457	122,701004
30.06.2013	123,133296	123,429792
30.09.2013	125,096825	125,358823
31.12.2013	130,511147	129,015451

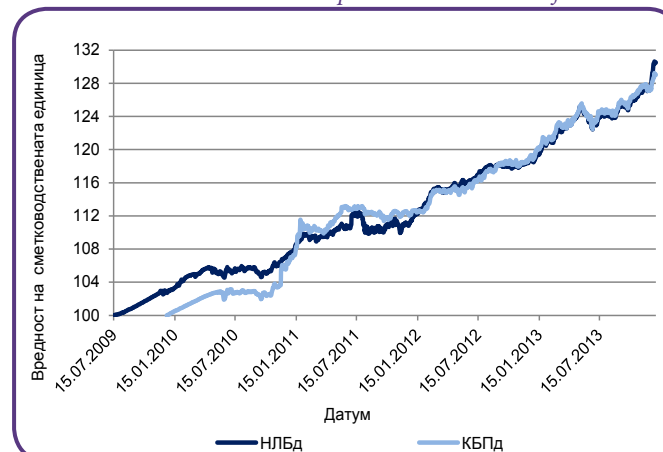
График 5.20 Вредност на сметководствените единици во 2013 година

Табела 5.5 Вредност на сметководствената единица од почетокот на постоење на доброволните пензиски фондови

Датум	Вредност на сметководствена единица	
	НЛБд	КБПд
15.09.2009	100,000000	
21.12.2009	102,815757	100,000000
31.12.2009	103,061825	100,204385
30.06.2010	105,341097	103,075243
31.12.2010	107,592926	106,891617
30.06.2011	112,063231	112,822674
31.12.2011	111,854726	112,639593
30.06.2012	116,301719	115,898048
31.12.2012	118,742851	119,129537
30.06.2013	123,133296	123,429792
31.12.2013	130,511147	129,015451

График 5.21 Вредност на сметководствената единица почетокот на постоење на доброволните пензиски фондови

Табела 5.6 Принос на доброволните пензиски фондови

Период*	НЛБд		КБПз	
	во номинален износ	во реален износ	во номинален износ	во реален износ
31.12.2009 - 31.12.2010	4,40%		6,67%	
31.12.2009 - 31.12.2011	4,18%		6,02%	
31.12.2009 - 31.12.2012	4,83%		5,93%	
31.12.2009 - 31.03.2013	5,49%	1,97%	6,43%	2,88%
31.12.2009 - 30.06.2013	5,22%	1,56%	6,14%	2,45%
31.12.2009 - 30.09.2013	5,30%	2,05%	6,15%	2,87%
31.12.2009 - 31.12.2013	6,08%	3,00%	6,52%	3,42%
Почеток** - 31.12.2013	6,17%	3,29%	6,52%	3,42%

* До донесување на измените на Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување од јануари 2013 година приносот на доброволен пензиски фонд се пресметуваше за период од 3 години, само во номинален износ.

** Почеток е 15.07.2009 г. за НЛБд и 21.12.2009 г. за КБПд

Приносот на доброволните пензиски фондови по периоди сведен на годишно ниво е прикажан во Табела 5.6.

Приносот на доброволната индивидуална и/или професионалната сметка е променлив и зависи од приносот на доброволниот пензиски фонд и од надоместоците наплатени од друштвото. Приносот односно добивката е параметар кој реално не може да се предвиди, бидејќи зависи од условите на пазарот на капитал и целокупната економија.

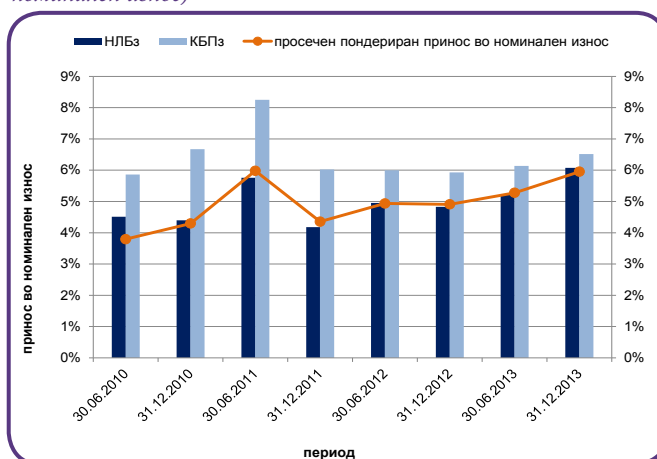
Приносот на доброволните пензиски фондови се пресметува на ист начин и по иста формула како и приносот на задолжителните пензиски фондови.

Со оглед на долгорочната природа на пензиското осигурување, добро е да се пресмета и приносот на доброволните пензиски фондови од почетокот на нивното постоење, сведен на годишно ниво, кој за НЛБд изнесува 6,17% во номинален износ и 3,29% во реален износ и за КБПд 6,52% во номинален износ и 3,42% во реален износ.

Движењето на приносот во номинален износ по периоди во последните четири години може да се види на График 5.22, каде се прикажани приносите по периоди од од 31.12.2009 до 31.12.2013 година, по фондови како и просечен пондериран принос. На почетокот на постоењето на третиот столб се забележува раст на приносот, така што на крајот на првата половина од 2011 година се забележуваат највисоки приноси и кај двата доброволни пензиски фондови, додека на крајот на 2011 година има опаѓање на приносите. Потоа, следува постепено растење на приносот во 2012 и 2013 година.

Движењето на приносот во номинален и реален износ во 2013 година по периоди сведен на годишно ниво по доброволен пензиски фонд и споредба со просечниот принос може да се види на График 5.23. Во 2013 година нема поголеми варирања на приносите. Приносот во номинален износ се движи од 5,6% до 6,3% додека приносот во реален износ се движи од 2,0% до 3,2%. Најмала вредност имаат приносите за периодот 31.12.2009 – 30.06.2013 година.

График 5.22 Принос на доброволните пензиски фондови (во номинален износ)

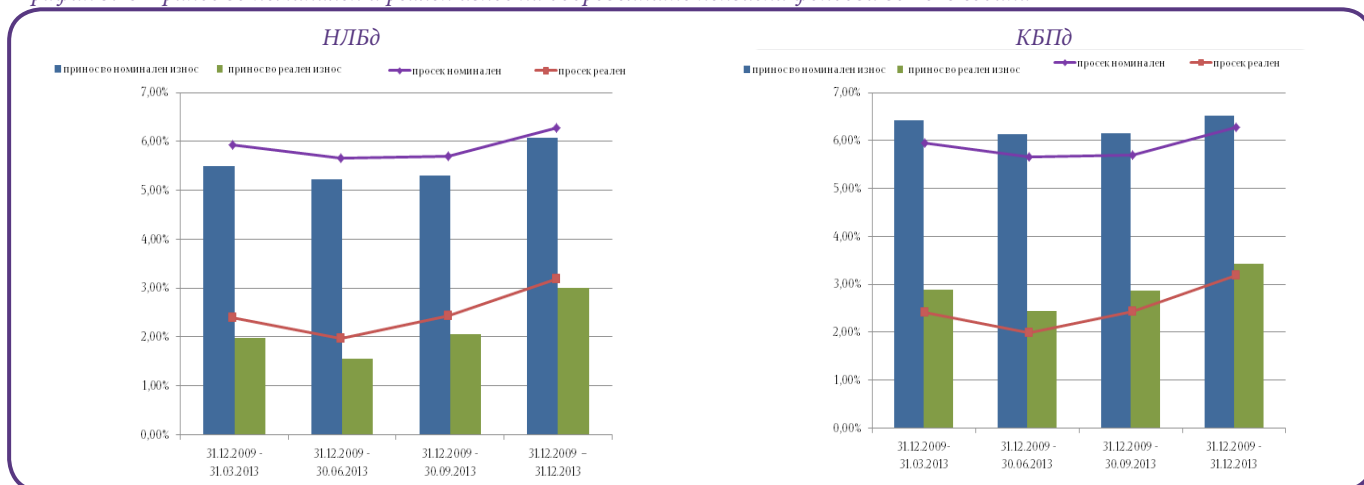

Доколку се направи споредба на остварениот и објавен принос на крајот на 2013 година со реперите поставени во инвестициските стратегии на доброволните пензиски фондови за 2013 година може да се забележи дека двата доброволни пензиски фонда оствариле принос над поставениот репер. Имено, за НЛБд стапката на инфлација во Република Македонија зголемена за два процентни поени претставува примарен репер за остварен задоволителен принос од инвестирање на средствата. Оттука, остварениот годишен принос е 1,69 процентни поени над поставениот репер за 2013 година. За КБПд репер за успешноста е да се постигне нивото од три процентни поени над инфлација, што значи дека остварениот годишен принос е 1,13 процентни поени над реперот за 2013 година.

Исто како и кај задолжителните пензиски фондови, така и кај доброволните пензиски фондови, остварените приноси на ниво на фонд преставуваат еден начин за мерење на успешноста на фондот, но она што е исто така многу значајно за членот на пензискиот фонд како поединец е приносот¹⁵ на неговата сметка (доброволна индивидуална и

¹⁵ Приносот на индивидуална сметка се пресметува преку пресметка на IRR, со што се мери принос т.е. повратот на инвестициите вложени како придонеси и состојбата на сметката на 31.12.2013 година, како сопственост на членот

График 5.23 Принос во номинален и реален износ на доброволните пензиски фондови во 2013 година

Табела 5.7 Споредба на остварениот принос со реперите поставени во инвестициските стратегии на доброволните пензиски фондови

Доброволен пензиски фонд	Остварен годишен принос (31.12.2009-31.12.2012)	Просечна инфлација*	Репер	Разлика (принос - репер)
НЛБд	6,08%	2,39%	4,39%	1,69пп
КБПд	6,52%	2,39%	5,39%	1,13пп

*Пресметана преку промената на индексот на трошоци на живот за 2010, 2011, 2012 и 2013 година, сведена на годишно ниво (Државен завод за статистика)

професионална). Овој принос вообичаено се разликува од приносот на ниво на фонд. Имено, членовите пристапуваат во доброволните пензиски фондови во различно време и членуваат во различни временски периоди, а на сметката на секој член поединечно се уплаќаат различни вредности на придонес и со различна честота. Со оглед на тоа, гледано индивидуално, за секој член приносот на сметката ќе прикаже персонализирана слика за приносот кој ќе го добие членот. Исто така, во овие пресметки е вклучено и влијанието на надоместоците од придонеси, бидејќи се прават две различни пресметки. Имено, едната пресметка се прави со користење на вкупно платен придонес за членот, а другата се прави со користење само на придонес кој влегува во фондот (т.е. вкупно уплатен придонес намален за надоместокот од придонеси).

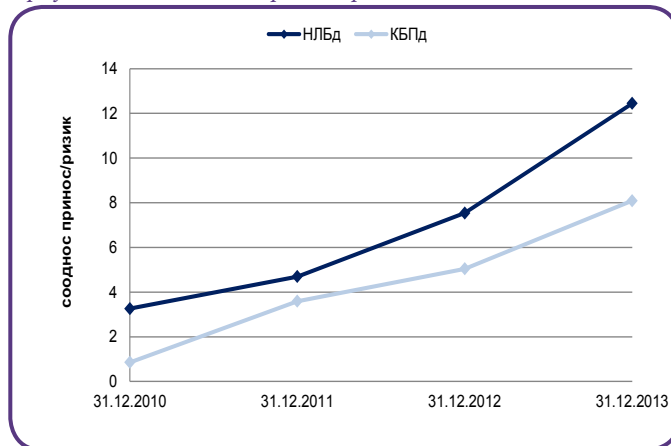
Направени се пресметки заклучно со 31.12.2013 година на случајно избрани сметки на членови на доброволни пензиски фондови кои почнале да уплаќање во фондот во 2010 година и релативно редовно имаат уплати на доброволни придонеси. Имено, третиот столб постои релативно кратко време, нешто повеќе од четири години, а со оглед на фактот дека пензиското осигурување има долгорочна природа, подобро е перформансите да се мерат на подолг рок. Токму затоа пресметките се правени на лица кои биле најдолго време членови во трет столб. Пресметките покажуваат дека членовите имаат различна висина на принос, која зависи од почетокот на уплата на придонеси, временски период на уплаќање, како и висината и честотата на уплатите. Конкретно

членовите кои се зачлениле во текот на 2010 година имаат во просек принос околу 5%. Доколку се направи истата пресметка со придонеси намалени за надоместокот од придонеси, се добиваат нешто повисоки приноси во просек 6,8%.

Основната цел на инвестирањето на средствата во доброволните пензиски фондови е нивниот раст. Приносот преставува мерка за порастот на средствата. Но, едновременно треба да се има во предвид и ризикот од инвестициите. Ризикот преставува неизвесност во поглед на остварувањето на приносот на вложените средства. Соодносот на ризикот со приносот е директен, што значи поголемиот принос носи со себе и поголем ризик на некоја инвестиција, односно преземањето на поголем ризик е проследено со поголем очекуван принос кој треба да го компензира преземениот ризик и обратно. Графички соодносот на приносот во номинален износ со ризикот¹⁶ (пресметан преку еден од можните методи за пресметка) на доброволните пензиски фондови од крајот на 2010 година до крајот на 2013 година е прикажан на График 5.24.

Колку е поголем соодносот принос/ризик толку се подобри инвестициските перформанси на фондот и фондот потенцијално ќе оствари поголем принос за дадена единица ризик.

График 5.24 Сооднос на принос и ризик

¹⁶Приносот е пресметан на годишно ниво од почетокот на работа на пензискиот фонд преку порастот на сметководствената единица, а ризикот преставува осцилирање на сметководствената единица и е пресметан како ануелизирана стандардна девијација на приносите на пензиските фондови

5.7 Надоместоци кај доброволните пензиски фондови

За вршење на своите функции за управување со средствата на доброволниот пензиски фонд, проценка на средствата, зачленување, водење на индивидуални сметки на членовите и известување на членовите, како и за плаќање на надоместоците за МАПАС и чуварот на имот, друштвата, согласно Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување, наплатуваат надоместок од придонеси, надоместок од средства и надоместок за премин.

Надоместокот од придонеси се наплаќа како процент од секој уплатен придонес во доброволен пензиски фонд, пред неговото претворање во сметководствени единици. Овој надоместок друштвото го наплатува во ист процент од сите членови на доброволниот пензиски фонд, освен во случај на членови кои се учесници во професионална пензиска шема или во случај на повеќегодишно членство. Месечниот надоместок претставува процент од вредноста на нето средствата на доброволниот пензиски фонд, кој се пресметува на секој датум на проценка на средствата на доброволниот пензиски фонд (во согласност со важечката подзаконска регулатива датум на проценка е секој ден) и се наплатува еднаш месечно. Надоместокот

за премин се наплатува во случај на премин на член од еден доброволен пензиски фонд во друг доброволен пензиски фонд, под услов членот кој преминува да бил член во постојниот доброволен пензиски фонд помалку од една година.

Законот ги определува максималните износи, а слобода на друштвата е да ги определат износите на поодделните видови надоместоци во рамките на законскиот максимум.

Надоместоци кои ги наплаќаат друштвата кои управуваат со доброволни пензиски фондови во Република Македонија се прикажани во Табела 5.8.

Од почетокот на работењето на доброволниот пензиски фонд, НЛБ наплатуваше 5,25% надоместок од придонеси, а во март 2011 година го намали на 3,80%. На почетокот на работењето на доброволниот пензиски фонд надоместокот од придонеси кој го наплатуваше КБ Прво изнесуваше 5,5%, од 24 април 2010 година го намали на 4% и од 1 јуни 2013 година го намали на 2,90%. Исто така во 2011 година и двете друштва го намалија надоместокот од средства и тој сега изнесува 0,10% кај НЛБ и 0,075% кај КБ Прво.

Наплатата на надоместоците (во илјади денари) од страна на друштвата кои управуваат со доброволни пензиски фондови во текот на 2013 година по месеци и по вид на надоместок е дадена во Табела 5.9.

Трансакциските провизии во врска со трансакции за стекнување или пренос на средствата на доброволниот пензиски фонд се плаќаат од средствата на доброволниот пензиски фонд, а ги наплатуваат избрани правни лица кои вршат услуги со хартии од вредност. Трансакциските провизии се пресметуваат како процент од вредноста на секоја склучена трансакција. Од средствата на доброволниот пензиски фонд, за секоја склучена трансакција на Македонска берза за хартии од вредност, се наплатуваат и провизии за Македонската берза на хартии од вредност и Централниот депозитар за хартии од вредност.

Табела 5.8 Надоместоци кои ги наплаќаат друштвата кои управуваат со доброволни пензиски фондови

Вид на надоместок	НЛБ	КБ Прво
Надоместок од придонес*	3,80% ¹⁷	2,90% ¹⁸
Месечен надоместок од вредноста на нето средствата на доброволниот пензиски фонд	0,10% ¹⁹	0,075% ²⁰
Надоместок за премин		
Број на денови**	износ на надоместок за премин	износ на надоместок за премин
број на денови ≤ 360	10 Евра	10 Евра
број на денови > 360	не се наплаќа надоместок за премин	не се наплаќа надоместок за премин

* За членови кои се учесници во професионална пензиска шема друштвото може да определи понизок износ на овој надоместок

** Бројот на денови се определува врз основа на бројот на денови од датумот кога членот се стекнал со статус на член во постојниот доброволен пензиски фонд до датумот на потпишување на договорот за членство со идниот доброволен пензиски фонд.

¹⁷Од 1 март 2011 година (претходно беше 5,25%)

¹⁸Од 1 јуни 2013 година (претходно беше 4,00%)

¹⁹Од 1 март 2011 година (претходно беше 0,15%)

²⁰Од 1 јануари 2011 година (претходно беше 0,15%)

Табела 5.9 Наплатени надоместоци од страна на друштвата во 2013 година (во илјади денари)

	Јан.	Фев.	Мар.	Апр.	Мај	Јун.	Јул.	Авг.	Сеп.	Окт.	Ное.	Дек.	Вкупно
НЛБз – вкупно	175	219	216	221	196	210	266	256	254	286	297	480	3.075
од придонеси	63	104	97	99	71	83	136	123	117	144	150	327	1.515
од средства	112	115	118	122	125	126	130	133	137	141	147	153	1.560
КБПз – вкупно	195	201	230	245	225	234	232	209	240	231	279	433	2.954
од придонеси	133	135	159	171	146	152	145	119	146	133	176	325	1.940
од средства	62	66	71	74	79	82	86	90	94	98	103	109	1.014

Табела 5.10 Трансакциски провизии кои се наплаќаа од средствата на доброволните пензиски фондови во 2013 година

НЛБз				КБПз			
Брокерско друштво	Тип на инструмент		Износ (илјади денари)	Брокерско друштво	Тип на инструмент		Износ (илјади денари)
	Акции	Обврзници			Акции	Обврзници	
Илирика Инвестментс АД Скопје	0,1% до 31.07.2013	0,1% до 31.07.2013	13	Илирика Инвестментс АД Скопје	0,20% до 20.05.2013	0,20% до 20.05.2013	2
	1,17% од 01.08.2013 до 07.10.2013	1,17% од 01.08.2013 до 07.10.2013			0,05% од 21.05.2013	0,05% од 21.05.2013	
	0,09% од 08.10.2013	0,09% од 08.10.2013					
Фершпед брокер АД Скопје	0,1% до 04.07.2013	0,1% до 04.07.2013	0,4	Еурохаус АД Скопје	0,20% до 20.05.2013	0,20% до 20.05.2013	0
Еурохаус АД Скопје	0,09% од 05.07.2013	0,09% од 05.07.2013	5		0,05% од 21.05.2013	0,05% од 21.05.2013	
Халк банка АД Скопје*		0,03% (максимум 12.500 МКД)	2	НЛБ Тутунска банка АД Скопје*		0,04% до 12.03.2013 0,03% (максимум 12 000 МКД) од 13.03.2013	13
Странски пазарни посредници			12	Странски пазарни посредници			6
Останати трансакциони трошоци**			72	Останати трансакциони трошоци**			10
Вкупно:			104	Вкупно:			31

*за купување државни хартии од вредност на примарен пазар

**трошоци за ЦДХВ, домашна берза, институции во странство (странски берзи)

5.8 Исплата на пензиски надоместоци од доброволно капитално финансирано пензиско осигурување

Условите за стекнување право на пензиски надоместок и начинот на исплата на пензискиот надоместок од третиот столб се полиберални во однос на вториот столб, но сепак треба да се има предвид дека тие се заштеди за старост. Имено, средствата може да се повлечат најрано десет години пред возраста за стекнување право на старосна пензија согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување, што во моментот би значело најрано на возраст од 54 години за мажи, односно 52 години за жени. Исто така средствата може да се повлечат во случај кога кај членот е утврдена општа неспособност за работа од страна на Комисија за оцена на работната способност при Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија, без оглед на возраста. Во случај на смрт на член на доброволен пензиски фонд, средствата од сметката на членот стануваат дел од оставинската маса и со нив се постапува согласно со Законот за наследување.

Средствата од третиот столб се користат по избор на членот во следните видови пензиски надоместоци:

- еднократна или повеќекратна исплата на средствата;
- пензиски ануитет кој се исплаќа од друштво за осигурување овластено за таа цел;
- програмирани повлекувања обезбедени од друштвото кое управува со доброволниот пензиски фонд каде што осигуреникот бил член на денот на пензионирањето; или
- комбинација од горенаведените опции.

Обезбедувањето пензии и пензиски надоместоци кои се исплатуваат од вториот и третиот столб е регулирано со Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување.

Во 2013 година беа извршени 105 исплати на пензиски надоместок од третиот столб. Најголем дел од исплатите се исплати во случај на старост со еднократно повлекување на средствата, а мал дел се исплати за случај на смрт со исплата на наследство. Од нив, 30 се исплатени од индивидуална сметка и 75 од професионална сметка. Детален преглед на остварените пензиски надоместоци и исплати за членови на трет столб, по доброволни пензиски фондови и вид на сметка за 2013 година е даден во Табела 5.11.

Табела 5.11 Остварени пензиски надоместоци и исплати на членови од трет столб

Вид на пензиски надоместок/Доброволен пензиски фонд	НЛБд		КБПд		Вкупно
	Инд. сметка	Проф. сметка	Инд. сметка	Проф. сметка	
Старост – еднократна исплата	14	14	13	58	99
Наследство	2	2	1	1	6

A decorative graphic consisting of two thick, wavy purple lines that overlap and curve across the top half of the page. The number 6 is centered within the loop formed by these lines.

6

Маркетинг на пензиските друштва

Заради заштита на интересите на постојните и идните членови и пензионирани членови на капитално финансираното пензиско осигурување и обезбедување фер и објективно информирање на јавноста, маркетингот се врши во регулирана средина, уредена со закон и подзаконски акти.

Работи на маркетинг се сите активности чија цел е рекламирање на пензиските друштва и задолжителните и доброволните пензиски фондови и информирање и склучување на договори за членство во задолжителните и доброволните пензиски фондови и за исплата на средства од задолжителните и доброволните пензиски фондови. Овие активности вклучуваат: рекламирање на работењето на пензиските друштва и пензиските фондови со кои тие управуваат, информирање за карактеристиките на задолжително и доброволно капитално финансирано пензиско осигурување, информирање за надоместоците и трансакциските провизии, информирање за приносите на задолжителните и на доброволните пензиски фондови, информирање за инвестициските портфолија на задолжителните и доброволните пензиски фондови, информирање за индивидуални сметки, доброволни индивидуални сметки и професионални сметки, зачленување и премин на членови од еден во друг задолжителен пензиски фонд, зачленување и премин на членови од еден во друг доброволен пензиски фонд, склучување на договори за програмирани повлекувања, договори за еднократна исплата и договори за повеќекратни исплати и други активности заради рекламирање и обезбедување информации поврзани со работењето на пензиските друштва и пензиските фондови. Пензиското друштво може да врши работи на маркетинг на пензиски фонд во своите простории, во простории на неговите деловни соработници за маркетинг или надвор од нив, директно или преку соодветен вид на комуникација (телефон, факс, интернет). Просториите за маркетинг мора да исполнуваат одредени законски пропишани услови.

Заради овозможување МАПАС да ја оствари контролната функција врз материјалите за маркетинг, пензиското друштво е должно да го достави до МАПАС, во фотокопија или на соодветен надворешен медиум, секој објавен материјал за маркетинг во рок од три дена по неговото објавување. Во случај кога МАПАС смета дека некоја реклама или друг пишан материјал може да предизвика заблуда, може со решение да го забрани понатамошното објавување или дистрибуција и да нареди објавување на измена на тој материјал во рок кој самата ќе го определи.

Лице кое врши маркетинг т.е. агент може да биде лице вработено во пензиско друштво или друго лице кое е договорно ангажирано од страна на пензиско друштво. Агентот може да врши работи на маркетинг на пензиски фондови и/или да склучува договори за членство или исплата на средства само за пензиски фондови со кои управува пензиското друштво во кое тој е вработен или договорно ангажиран. Агентот задолжително присуствува при склучувањето на договорот за членство

во пензиски фонд, на договорот за премин, договорот за програмирани повлекувања, договорот за еднократна исплата и договорот за повеќекратни исплати и е должен да го потпише таквиот договор. Агентот е должен сите контакти со членот, со пензионираниот член или со лицата кои имаат право да станат членови и пензионирани членови на пензиски фонд да ги врши лично и не смее да склучува договори преку друго лице. Исто така, агентот има значајна улога и при избор на вид на исплата на пензија од капитално финансирано пензиско осигурување од страна на членот и е должен лично да ги презентира понудите за проектирани идни пензии на членот кој поднел барање за котација, со детално објаснување на карактеристиките и користените претпоставки на сите видови на исплати на пензии.

Лицето може да врши работи на маркетинг само по неговото запишување во Регистарот на агенти кој го води МАПАС. МАПАС ги пропишува начинот и постапката за полагање на испитот за стекнување својство на агент и начинот и постапката за запишување на лицето во Регистарот на агенти.

Во текот на 2013 година се организираа два типа на испити (целосен и дополнителен) од капитално финансираното пензиско осигурување во три испитни сесии, при што од вкупно 55 присутни учесници пријавени за полагање на целосен испит положиле 20 или 36% од присутните кандидати, додека од вкупно 511 присутни учесници пријавени за полагање на дополнителен испит положиле 299 или 59% од присутните кандидати. Дополнителниот испит вклучуваше теми од областа на исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување. Дополнителниот испит се организираше за кандидати веќе имаат положено испит и се регистрирани како агенти, кои имаат законска обврска да полагаат само дополнителен испит за пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување за да може да се пререгистрираат во Регистарот на агенти до 1 март 2014 година и да продолжат да работат како агенти на пензиските друштва.

Во текот на 2013 година беше извршена регистрација на 11 агенти, од кои 1 агент на КБ Прво и 11 на НЛБ и пререгистрација на 34 агенти, од кои 2 агенти на КБ Прво и 32 агенти на НЛБ. Исто така, беше извршена и годишна обнова на регистрацијата на агентите и тоа на вкупно 762 агенти, од кои 318 агенти на КБ Прво и 444 на НЛБ. Во текот на 2013 година 52 агенти престанале со работа (избришани со решение за бришење на агент од Регистарот на агенти од страна на МАПАС или прекинат договор со пензиското друштво), од кои 42 агенти на КБ Прво и на 10 агенти на НЛБ.

Во врска со бројот на договори за членство во задолжителни пензиски фондови кои ги склучуваат агентите од почетокот на функционирање на системот, од График 6.1 може да се забележи најмногу агенти кои во просек склучувале и најмногу договори за членство има во 2005 година, со оглед на тоа дека тоа

беше почеток на системот и до 31.12.2005 година беше крајниот рок доброволните членови да одберат дали ќе се приклучат во двостолбниот систем и да потпишат договор. Во наредните години бројот на агенти кои склучуваат договори континуирано се намалува од година во година, а едновременно расте просечниот број на склучени договори по агент од 18 во 2006 година до 36 во 2012 година. Во 2013 година се забележува опаѓање на просечниот број на склучени договори по агент на 26.

Ако се направи слична анализа за бројот на склучени договори за членство во доброволните пензиски фондови кои ги склучуваат агентите од почетокот на

функционирање на третиот столб, од График 6.2 може да се забележи дека во 2009 година агентите во просек склучувале најмногу договори за членство, додека во 2010 и 2011 година просечниот број на склучени договори по агенти е приближно ист, при што во 2011 година има значителен пад на бројот на агенти кои склучувале договори за членство. Во 2012 година во просек агентите склучувале нешто повеќе договори во однос на 2011 година, а се зголемил и бројот на агенти кои склучуваат договори. Во 2013 година во просек агентите склучувале повеќе договори во однос на 2012 година, а бројот на агенти кои склучувале договори се намалил.

График 6.1 Број на агенти кои склучувале договори за членство во задолжителни пензиски фондови и просечен број на договори по агент

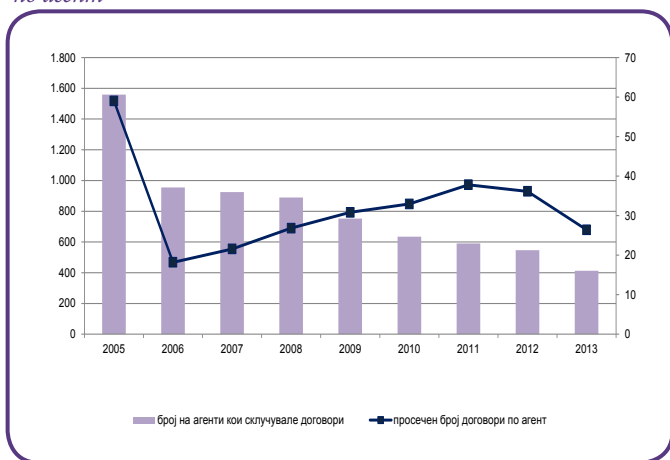
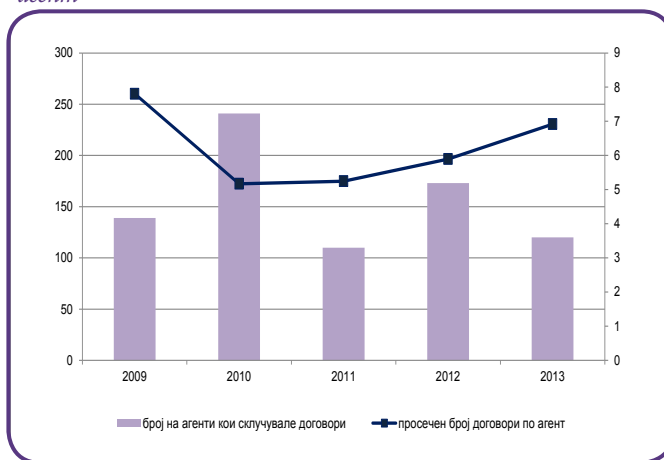
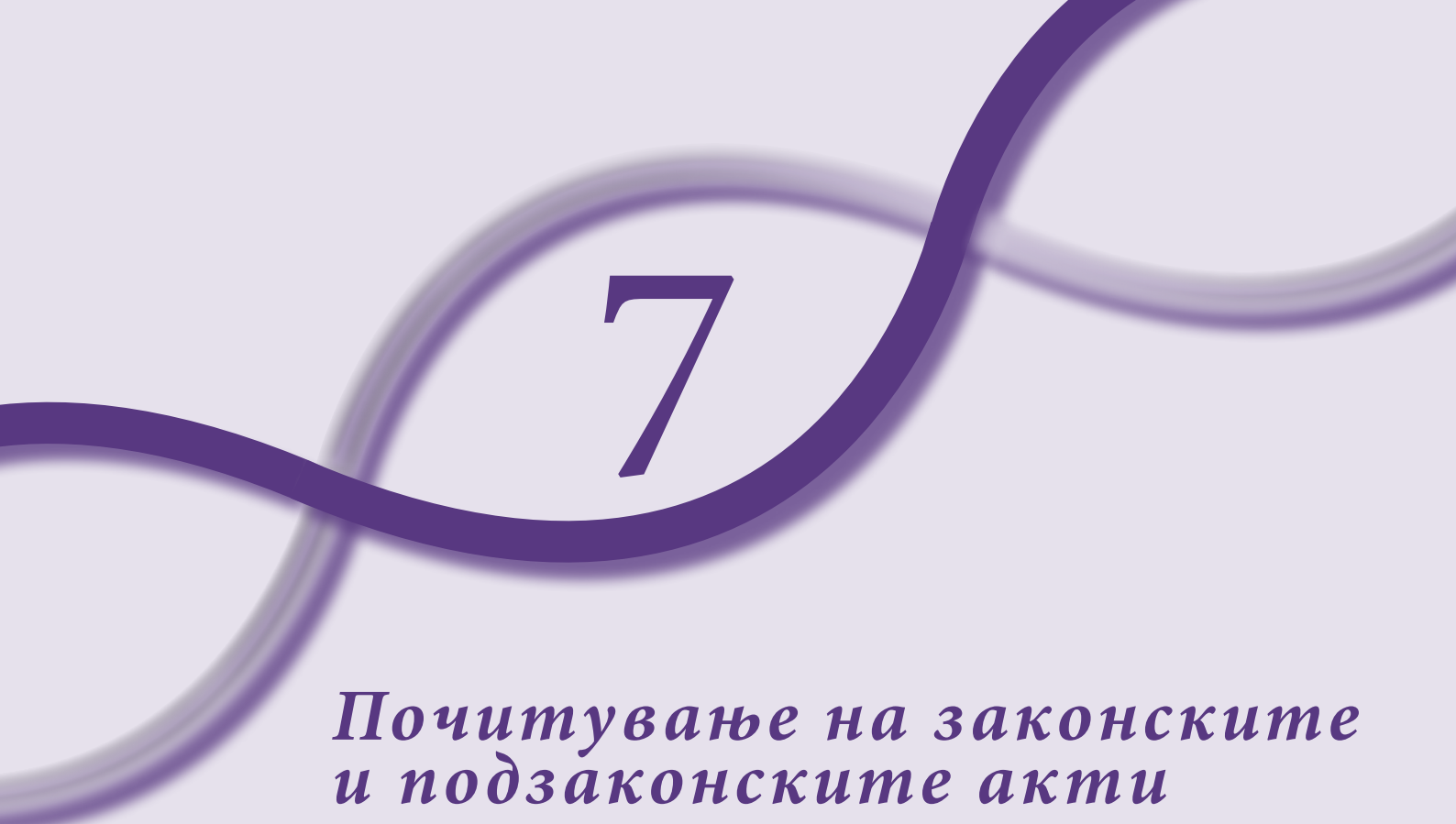

График 6.2 Број на агенти кои склучувале договори за членство во доброволни пензиски фондови и просечен број на договори по агент

A decorative graphic consisting of several overlapping, wavy purple lines that create a sense of movement and depth, framing the central content.

7

*Почитување на законските
и подзаконските акти*

Една од основните задачи на МАПАС е секојдневна супервизија на работата на пензиските друштва, пензиските фондови и чуварите на имот, преку вонтеренска и теренска контрола.

Во текот на 2013 година, МАПАС вршеше континуирана вонтеренска контрола на работењето на пензиските друштва, задолжителните пензиски фондови и доброволните пензиски фондови врз основа на извештаи и информации доставени од пензиските друштва и останатите институции вклучени во системот: чуварите на имот на пензиските фондови и Фондот на ПИОМ. Предмет на контрола на работењето на пензиските друштва беа следниве области: маркетинг, зачленување во пензиски фондови, контрола на сметководството и финансиските извештаи на пензиските друштва, условите за ликвидни средства, сопствени средства и главнина на пензиските друштва, внатрешна ревизија, итн. Предмет на контрола на работењето на пензиските фондови беа следниве области: уплати на придонеси и евиденција на пензиски шеми, наплата на надоместоци, контрола на инвестирањето на средствата на пензиските фондови, контрола на преносите на средства меѓу фондовите, контрола на исплатите на средства од пензиските фондови, како и контрола на сметководствени и финансиски извештаи на пензиските фондови, контрола на инвестициона стратегија и политика на пензиските фондови, контрола на извештаите доставени од чуварите на имот, контрола на извештаите на актуарите и на внатрешната ревизија, итн.

Во рамките на вонтеренските активности, МАПАС издаде три укажувања и едно предупредување до пензиските друштва за маркетинг активностите, две укажувања за потребите за информирање на лица со бенифициран стаж кои работат во МВР или АРМ, како и две укажувања за задоцнето доставување на датотеки со податоци за членови. Исто така, МАПАС донесе и едно решение за отстранување на незаконитост заради објавен маркетинг материјал со информации за иден принос на задолжителен пензиски фонд.

Како резултат на редовните и вонредни контроли на агентите и начинот на склучување на договори за членство во задолжителните пензиски фондови, МАПАС донесе и решенија за бришење на 18 агенти од Регистерот на агенти, поради утврдени незаконитости во работењето, а против два агента беше поведена и постапка за порамнување. За ваквото постапување на агентите, односно пензиските друштва, МАПАС спроведе и постапка за порамнување со двете пензиски друштва и членовите на Управните одбори на пензиските друштва. Во врска со овој предмет МАПАС достави и препораки до двете пензиски друштва со конкретни мерки како да се ублажат ризиците при склучување на договори со доброволни членови во втор столб.

За останатите области на контрола, не беа констатирани неправилности и незаконитости.

Во рамките на редовната теренска контрола која ја спроведе МАПАС во 2013 година, беше извршена контрола на работењето на пензиските друштва (институционална контрола) и контрола на работењето на пензиските фондови (финансиска контрола), како контрола на работењето на чуварите на имот на задолжителните и доброволните пензиски фондови.

Контролата на пензиските друштва ги вклучи следните аспекти на нивното работење: управување на друштвото, евиденција на членство и придонеси, заштита на лични податоци, спречување на перење пари, работењето и безбедност на ИТ системот, интегритет на податоците за сметката на членот, инвестициони активности на друштвото со средствата на пензиските фондови и исплата на средства.

При теренската контрола на работењето на пензиските друштва и управувањето со пензиските фондови не беа констатирани незаконитости. Сепак, врз основа на констатациите и забелешките од извршената контрола на двете друштва, а земајќи ги предвид добрите деловни обичаи, како и потребата за континуираното подобрување на работењето на друштвата со цел унапредување и развој на капитално финансираното пензиско осигурување и заштитата на интересите на членовите на пензиските фондови, беа дадени 45 препораки и три укажувања за подобрување на работењето и ублажување на ризиците кои се однесуваа на стратегијата на работење на друштвата, зајакнување на интерните процедури и контроли на друштвата во одделни области, обуки на агентите, подобрување на документација за управување со ризици, безбедност на податоците, инвестиционата стратегија, итн.

При теренската контрола на работењето на чуварите на имот не беа констатирани незаконитости. Сепак, врз основа на констатациите и забелешките од извршената контрола на двата чувари на имот, а земајќи ги предвид добрите деловни обичаи, како и потребата за континуираното подобрување на работењето на чуварите на имот, беа дадени четири препораки за подобрување на работењето и ублажување на ризиците кои се однесуваа на зајакнување на интерните процедури и поставување на дополнителни контроли кај чуварите на имот при доставување на извештаи до МАПАС.

Во 2013 година МАПАС спроведе и вонредна теренска контрола на работењето на едно пензиско друштво поради утврдено несоодветно ниво на ризик во евиденциите на членовите на доброволен пензиски фонд. При контролата, МАПАС утврди незаконитости и несоодветни интерни контроли и процеси при водењето на евиденциите за членовите, поради што беше спроведена постапка за порамнување против друштвото и членовите на Управниот одбор.

Табела 7.1 Приказ на преземени мерки од МАПАС по пензиски друштва и чувари на имот во 2013 година

рб	Мерки за пензиски друштва	НЛБ	КБ Прво	Вкупно
1	Препораки			47
	• од теренска контрола	25	20	45
	• од вонтеренска контрола	1	1	2
2	Предупредување		1	1
3	Укажување			10
	• од теренска контрола		3	3
	• од вонтеренска контрола	4	3	7
4	Постапка за порамнување			15
	• со пензиско друштво	1	2	3
	• со одговорни лица на пензиското друштво	4	6	10
	• со агенти	1	1	2
5	Решение за незаконитост		1	1
6	Решене за бришење на агенти од Регистарот на агенти	10	8	18
	Мерки за чувари на имот	Комерцијална банка АД Скопје	НЛБ Тутунска банка АД Скопје	Вкупно
1	Препораки			
	• од теренска контрола	3	1	4

A decorative graphic consisting of several overlapping, wavy purple lines that flow from the top left towards the bottom right, framing the page number.

8

*Краток преглед на
светските состојби и
трендови во пензиската
област со акцент на
капитално финансираното
пензиско осигурување*

Пензиските системи во сите земји во светот имаат се поголема улога, како од аспект на заштита на населението, така и од аспект на националните заштеди, ако се има предвид трендот на стареење на населението и се поголемото учество на старото население во вкупното население²¹.

Пензиските системи во последните декади доживуваат континуирани реформи. Иако постојат различни дизајни на пензиските системи, основната цел на реформите е иста кај сите – обезбедување одржлив пензиски систем и обезбедување соодветен приход на осигурениците по нивното пензионирање. Искуството со реформите покажа дека нема едно решение, односно еден дизајн на пензиски систем кој одговара на сите земји, бидејќи земјите користат различни комбинации на елементи како би изградиле ефективен пензиски систем, зависно од нивните економски и социјални особености.

Најчесто постојат повеќестолбни пензиски системи со цел диверсификација на различните ризици кои влијаат на пензиските системи. Рамката за повеќестолбен систем најчесто се состои од комбинација на три столба: основна пензија (како минимална заштита за сите вработени или стари лица), задолжително дополнително штедење (или државно или приватно капитално финансирано) и доброволно дополнително штедење (приватно капитално финансирано кое вклучува договори во најразлични форми). Клучниот предизвик е како да се комбинираат овие различни карактеристики во сеопфатен пензиски систем кој ќе биде одржлив и доволно фер за сите генерации. За да се постигнат целите на пензиските системи - осигурување во старост, потребено е пензискиот систем да биде фискално прифатлив на краток рок, одржлив на среден и долг рок и да обезбеди соодветни пензии.

Со реформите, во основните *pay-as-you-go* системи најчесто се зголемува возраста за пензионирање. Имено, во повеќето земји членки на ОЕЦД, до средината на овој век се очекува дека возраста за пензионирање ќе биде најмалку 65 односно 67 години (и за мажи и за жени), што во просек значи зголемување од 3,5 години за мажи и 4,5 години за жени. Друг тренд е постепено намалување на ветерните пензии или промени во индексијата на пензиите. Овие две мерки се воведуваат едновременно се поттикнувања на подолготрајно работење, што ќе влијае на зголемување на пензиите. Секако значајни се и напорите за зголемување на опфатот во пензискиот систем и поттикнување на редовна уплата на пензиски придонеси.

Истовремено се засилува улогата на капитално финансирано приватно пензиско осигурување, преку воведување приватни пензиски фондови или преземање активности и мерки за подобрување на нивното работење со цел обезбедување соодветен приход по пензионирање. Така, во 18 земји членки на ОЕЦД

постојат задолжителни или делумно задолжителни приватни пензиски системи, додека во 8 земји постојат доброволните приватни пензии (индивидуално или преку професионални пензиски шеми) кои имаат значителен опфат на населението. Во процесот на реформите има и движења во различни правци, така што во последниве години неколку земји воведоа или одлучија да воведат пензиски шеми со дефинирани придонеси (Чешка, Израел и Обединето Кралство), додека две земји (Полска и Унгарија) ги намалија или скоро затворија приватно управуваните шеми со дефинирани придонеси.

Генерално, реформите имаат позитивни ефекти на пензиските системи во целина, во насока на обезбедување на долгорочна стабилност на системите и сигурност во остварувањата на правата од пензиското осигурување. Исто така, согласно истражувањата направени во земјите во Латинска Америка, експертите потврдуваат дека реформите во пензискиот систем имаат влијание и врз растот и развојот на пазарот на капитал, порастот на економијата, заштедите и инвестициите, како и модернизација на финансискиот сектор.

Приватните пензиски системи имаат се поголемо значење изразено преку висината на средствата во нив и опфатот на населението во нив. По финансиската криза, пензиските фондови во светот генерално се во пораст од 2009 година наваму. Во 2012 година приватните пензиски системи во ОЕЦД акумулираше 32,1 трилиони УСД, кои ги сочинуваат: пензиските фондови (67,9%), банките и инвестициските компании (18,5%), осигурителните компании (12,8%) и резерви на работодавците (0,8%). За периодот од 2009 до 2012 година средствата на пензиските фондови оствариле просечен годишен раст од 7,4%.

Пондерираниот просек на пензиските средства, како процент од БДП, во земјите членки на ОЕЦД пораснал од 73,5% од БДП во 2011 година на 77,0% од БДП во 2012 година, при што Холандија има највисок процент на пензиски средства од БДП кој изнесува 160,2%. Овој сооднос е различен од земја до земја, во три земји членки овој процент е поголем од 100%, но сепак, овој процент во повеќето земји членки на ОЕЦД е под 20%. Во земјите, пак, кои не се членки на ОЕЦД, исто така се акумулираа значителни средства, во висина од 33% од БДП, кои сепак во споредба со средствата на пензиските фондови во ОЕЦД земјите (77% од БДП) се помалку. Мал број земји имаат средства со висина од над 20% од БДП, што се смета како услов за исполнување на дефиницијата “зрел” пазар на пензиски фондови, додека повеќето земји имаат помалку од 10% средства од БДП, што дава можност за понатамошен раст и развој.

По реалните приноси, кои во просек беа негативни во ОЕЦД во 2011 година, пензиските фондови достигнаа високи приноси во 2012 година скоро во сите земји членки на ОЕЦД, со реален принос поголем од 5% во 18 земји. Пондерираниот просек на реалните приноси порасна од 0,2% во 2011 до 4,4% во 2012. Исто така, и пензиските фондови во земјите кои не се членки на ОЕЦД имаат подобар принос во 2012 во однос на 2011 кога реалните приноси беа негативни.

²¹ Користени извори: Извештаи на ОЕЦД, Светска Банка, ФИАП и ИОПС, и сопствени анализи и согледувања

Во фокусот на дискусии поврзани со приватните капитално финансирани системи се подобрување на нивните инвестициски резултати и намалување на административните трошоци и надоместоци.

Главните прашања секако се однесуваат на инвестирањето и инвестициската стратегија на пензиските фондови со дефинирани придонеси. Имено, капитално финансираната компонента во пензиските системи можеби до некоја мера го решава демографскиот проблем, но сепак останува неизвесноста од инвестирањето која директно ја презема осигуреникот. Оттаму, ОЕЦД советуваат дека во пензиските системи со дефинирани придонеси треба да се посвети внимание на инвестицискиот ризик. Следствено, јасна цел за креаторите на политиката треба да биде подобрување на дизајнот на стандардните инвестициски стратегии, така што инвестицискиот ризик ќе се намалува како осигуреникот се приближува кон пензионирање. Овие инвестициски стратегии поврзани со животниот циклус треба внимателно да се регулираат за да им се обезбеди на осигурениците доволно диверзификација и заштита од шокови на пазарот во старост. Во таа насока, актуелна тема во пензиското опкружување беа и мулти-фондовите, вклучувајќи го и дизајнирањето на мулти-фондовите односно портфолијата кои се избираат автоматски доколку членот сам не избере конкретен фонд односно портфолио. Брзото ширење на системите со дефинирани придонеси и се поголемиот број на избор на инвестициски можности, се два клучни тренда во пензиската индустрија. Врз основа на искуството и податоците обезбедени од членките на Меѓународната организација на пензиски супервизори (ИОПС), ИОПС предлага при дизајнот да се земаат во предвид целта на фондот, демографската природа на членовите, апетитот односно степенот на прифаќање на ризик, инвестициските цели, потребата за ликвидност и парични текови, диверсификацијата, трошоците, условите на пазарот и управувањето. Истражувањето на ЕИОПА, покажува дека понудата на мулти-фондови е честа појава во земјите-членки на ЕУ, но иако постојат многу примери каде на членовите им се дава можност да изберат од неколку опции на портфолија, најчесто тоа не е задолжително законско барање, туку се нуди на доброволна основа.

Постојано актуелна тема се и надоместоците и трошоците во пензиските системи, бидејќи имаат значајно влијание врз висината на пензискиот приход на идните пензионери. Еден од начините за проценка на ефикасноста на пензискиот систем може да биде преку оценка на вкупните оперативни трошоци. Вкупните оперативни трошоци на приватните пензиски системи ги вклучуваат сите административни трошоци и трошоци за управување со инвестициите (за маркетинг, за собирање и пренос на придонесите до фондовите, за евиденција на сметки, за информирање на членовите, за инвестирање на средствата, за конвертирање на средствата на сметките во пензии и за исплаќање на пензиите). Токму затоа, трошоците се една од главните грижи на пензиските супервизори, кои целат кон намалување на

надоместоците кои ги наплаќаат пензиските друштва кои управуваат со средствата на членовите на приватните пензиски фондови и што поголема транспарентност во структурата и објавувањето на трошоците, со цел да им се овозможи на членовите да може лесно да ги воочуваат и споредуваат надоместоците кои ги наплатуваат пензиските друштва.

Исто така, значајна тема на дискусиите на светско ниво останува и исплатата на акумулирани средства, така што особено се посветува внимание на поврзување на акумулационата фаза и фазата на исплата, дизајнирање на фазата на исплата од пензиските системи, видовите на исплата и ризикот од долговечност. Досега дизајнираните фази на исплата на пензија најчесто ги вклучуваат програмираните повлекувања и доживотните анuitети, при што изборот е оставен на членот. Меѓутоа, купувањето на анuitет не е исто како купување на некој друг производ, осигурениците имаат само една можност да го направат тоа и тука не може да се учи од искуството или да се поправи направената грешка, поради што оваа одлука е една од најважните кои осигуреникот ги прави во својот живот. Затоа, пензиските супервизори посветуваат големо внимание и истакнуваат дека мора да се води грижа дали осигурениците ги добиваат потребните информации и соодветната помош за да ја направат правилна одлука. Од друга страна, пак, пензиските фондови од кои се врши исплатата на програмираните повлекувања и осигурителните компании кои ќе продаваат пензиски анuitети се соочуваат со ризикот од долговечност на нивните членови односно осигуреници. Имено, членовите може да живеат подолго отколку што се очекувало при пензионирање, поради што мора добро да се управува со ризикот од долговечност. Една од мерките за заштита од овој ризик на пензиските фондови и осигурителните компании е земањето предвид на идните подобрувања во врска со морталитетот и зголемување на очекуваното траење на живот.

Друга тема која остана во фокусот и во 2013 година е секако пензиската едукација и воопшто финансиската едукација на населението. Супервизорите се вклучуваат и во обезбедувањето на пензиската едукација на сегашните и идните членови со цел објаснување и градење на доверба во пензискиот систем, охрабрување на лицата да штедат повеќе и на подолг рок, помош за подобри инвестициски одлуки, итн. Извештаите од ФИАП и ЕИОПА потенцираат дека ова прашање е од особено значење за индивидуално финансираните програми, во кои членовите имаат право и слобода да направат одлуки, во сите фази на пензиско штедење – зачленување, акумулација и исплата, кои ќе влијаат на висината на нивните пензии во иднина. Постои реалокација на ризиците и одговорностите помеѓу организаторите на пензиските шеми и членовите. Имено, сега членовите носат поголем ризик и одлуките кои ги носат директно им влијаат на потенцијалните пензии. Оттука, потенцијалните членови и потенцијалните пензионери мора да ја разберат важноста на системот, воопшто, како и нивната лична улога преку носењето на

одлуките. Членовите треба да знаат како да го направат вистинскиот избор согласно со своите очекувани потреби во иднина и своето прифатливо ниво на ризик. Но, за жал, постои генерална согласност за ограничената финансиска и пензиска култура на просечен член на пензиски систем, во контекст на зголемена индивидуална одговорност. Генерално, постојат неколку проблеми кои се јавуваат кога се анализира финансиската едукација која треба да им се обезбеди на членовите. Најпрво, што треба да знаат членовите за да можат да направат соодветен избор, потоа која методологија и начини се најсоодветни за зголемување на пензиската култура и за зголемување на интересот и разбирањето на информациите од страна на членовите и нивно користење при донесувањето одлуки и трето, која е улогата и одговорноста на агентите како посредници помеѓу осигурениците и институциите кои обезбедуваат пензиско осигурување. Решението на овие прашања треба да е долгорочно, да вклучува систематски напори од страна на пензиските друштва и надлежните органи за подобрување на пензиската едукација и култура.

И во текот на 2013 година, ИОПС стави главен акцент на супервизијата заснована на оценка на ризиците. Пензиските регулативи значајно се фокусираат на проблемите со управувањето со ризиците. Пензиските супервизори низ светот ги следат финансиските сектори и се движат кон пристап за супервизија заснована на оценка и контрола на ризиците со цел проактивно дејствување и превенирање на најголемите ризици. Ова претставува процес кој вклучува идентификување на потенцијалните ризици со кои се соочуваат пензиските фондови или планови, проценување на тие ризици и потенцијалните негативни финансиски влијанија врз членовите на пензискиот фонд и преземање мерки за ублажување или отстранување на ефектите од овие ризици. Една од главните цели на супервизијата заснована на оценка на ризиците е да обезбеди правилно управување со ризиците на институционално ниво, земајќи ги предвид и квалитетот на управувањето со ризиците и точноста на проценката на ризиците. И покрај специфичните ситуации во пристапот за супервизија кај секоја земја поединечно, ОЕЦД и ИОПС сметаат дека може да се воспостават општи добри практики за управување со ризиците кај пензиските фондови кои ќе бидат од голема помош за супервизорите на пензиските системи.

Резиме за 2013 година

Со завршување на 2013 година поминаа осум години од комплетната имплементација на задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување. Во него, заклучно со 31 декември 2013 година, членуваат околу 350.000 членови. Средствата на задолжителните пензиски фондови по првите осум години од функционирање на системот достигнаа околу 27 милијарди денари (или околу 440 милиони евра). Со исплатата на придонеси од јануарската плата за 2006 година веднаш започна приливот во задолжителните пензиски фондови и инвестирањето на нивните средства. Друштвата започнаа со инвестирање на средствата на задолжителните пензиски фондови во депозити и државни хартии од вредност, потоа постепено пристапија кон вложување во домашни акции, а исто така почнаа со зголемено вложување во странство, со што се зголеми диверсификацијата на инвестициите на задолжителните пензиски фондови.

Во текот на 2009 година започна со функционирање и третиот столб и беа основани два доброволни пензиски фондови, кои забележаа континуиран раст во првите четири години од своето постоење. Во третиот столб, заклучно со 31 декември 2013 година, членуваат околу 18.500 членови. Особено голем беше интересот за професионални пензиски шеми. На крајот на 2013 година средствата на доброволните пензиски фондови изнесуваат приближно 318 милиони денари (или околу 5 милиони евра).

На почетокот на 2012 година беше донесен и законот со кој детално се регулира начинот на исплата и видовете на пензии и пензиски надоместоци кои се исплаќаат од вториот и третиот столб. Со измените и дополнувањата на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување во јануари 2013 година, се воспостави супервизија заснована на оценка на ризици и се изврши усогласување на двата закони со Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување. Во текот на 2013 година, активно се работеше на усогласување на подзаконските акти заради усогласување со измените на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување и Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување. Најголем дел од измените беа извршени заради усогласување со Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување. Секако најзначајни измени се направени во правилниците кои ги уредуваат областите на контрола, инвестирање, чување и проценка на средствата, известувањето, пренос на средства, членство, итн. заради усогласување со законските измени со кои се воведува супервизија врз основа оценка на ризици. Исто така, позначајна промена имаше и во правилникот со кој се уредува начинот и постапката на маркетинг на пензиски фондови.

Во 2013 година беше финализирано и истражувањето на јавното мислење за реформиранот пензиски систем во Република Македонија кое започна во 2012 година. Целта на истражувањето беше анализа на јавната свест и информираноста за пензискиот систем и за правата и обврските на членовите на вториот и третиот столб, од една страна, како и обезбедување информации за институциите во рамки на пензискиот систем на Република Македонија за преземање дополнителни активности во насока на подобрување на нивното работење и излегување во пресрет на интересите на членовите, од друга страна. По комплетирање на истражувањето, детално беа разгледани резултатите од истражувањето заедно со МТСП и пензиските друштва, со цел изнаоѓање решенија за надминување на проблемите со кои се соочуваат членовите и излегување во пресрет на нивните барања. Оттаму произлегоа повеќе активности, како соработка со универзитетите и одржување на презентации за студентите од завршните години на факултетите, поголема активност на Агенцијата на социјалните мрежи, изработка и доставување на електронски информатор до членовите и заинтересирани лица, отворени денови за членовите, итн. Исто така, се изменија и некои подзаконски акти во насока на подобро информирање на членовите за нивната пензиска заштеда, како и улогата на Агенцијата како регулатор и супервизор.

Планирани активности во 2014 година

Во текот на 2014 година, како и сите претходни години, континуирано ќе се следат вториот и третиот столб со разгледување на можностите за нивно унапредување.

Во текот на 2014 година, МАПАС ќе работи и на измени и дополнувања на постојните и изработка на нови подзаконски акти кои произлегуваат од измените на законите кои го уредуваат капитално финансираното пензиско осигурување. За 2014 година, особено е значајно финализирањето и носењето нови подзаконски акти кои произлегуваат од Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансираното пензиско осигурување, како и дефинирање на соодветни процеси со цел успешна операционализација на овој закон.

Согласно законските обврски, МАПАС во 2014 година ќе ја продолжи комуникацијата со јавноста со цел нејзина континуирана едукација од областа на капиталното финансирано пензиско осигурување. Во таа насока, и за 2014 година се планира истражување на мислењето на членовите на вториот и третиот столб со цел да се процени нивната информираност за правата и обврските од вториот и третиот столб, по што би произлегле дополнителни активности во насока на унапредување на нивната свест, како и подобрување на работењето на пензиските друштва.

МАПАС ќе продолжи секојдневно со своите супервизорски активности врз пензиските друштва, пензиските фондови и чуварите на имот. Исто така ќе работи на промоција и на развивање на свеста кај јавноста за целите и принципите на капитално финансираното пензиско осигурување. Едновременно ќе ги следи состојбите и трендовите во земјата и во светот, кои се релевантни за ова осигурување, соодветно ќе реагира и ќе соработува со институциите вклучени во ова осигурување и релевантните институции од финансиската област и пазарот на капитал и по потреба ќе дава иницијативи за измени на законите и подзаконските акти со цел унапредување на капитално финансираното пензиско осигурување и заштита на интересите на членовите.

Претседател на Совет на експерти,
д-р Булент Дервиши

Прилог
Статистички податоци

Задолжителни пензиски фондови

Членови и времено распределени осигуреници според статус и задолжителен пензиски фонд, квартално

Задолжителен пензиски фонд	Доброволни	Задолжителни				Вкупно
		Со договор	Распределени	Времено распределени	Вкупно	
31.12.2012						
НЛБз	32.080	76.570	39.705	4.903	121.178	153.258
КБПз	37.566	82.275	44.992	5.389	132.656	170.222
Вкупно	69.646	158.845	84.697	10.292	253.834	323.480
31.03.2013						
НЛБз	32.090	77.974	40.943	4.997	123.914	156.004
КБПз	37.572	83.388	46.369	5.523	135.280	172.852
Вкупно	69.662	161.362	87.312	10.520	259.194	328.856
30.06.2013						
НЛБз	32.078	79.466	42.056	5.459	126.981	159.059
КБПз	37.555	85.112	47.520	6.073	138.705	176.260
Вкупно	69.633	164.578	89.576	11.532	265.686	335.319
30.09.2013						
НЛБз	32.075	80.770	43.205	6.618	130.593	162.668
КБПз	37.544	86.618	48.998	6.830	142.446	179.990
Вкупно	69.619	167.388	92.203	13.448	273.039	342.658
31.12.2013						
НЛБз	32.050	81.369	45.213	7.697	134.279	166.329
КБПз	37.522	87.862	50.595	7.732	146.189	183.711
Вкупно	69.572	169.231	95.808	15.429	280.468	350.040

Членови и времено распределени осигуреници според возраст, пол, статус и задолжителен пензиски фонд (31.12.2013 г.)

Возраст	НЛБз				КБПз				Вкупно
	Мажи		Жени		Мажи		Жени		
	Доброволни	Задолжителни	Доброволни	Задолжителни	Доброволни	Задолжителни	Доброволни	Задолжителни	
до 20 год.	0	1.783	0	1.162	0	1.834	0	1.216	5.995
од 21 до 25 год.	0	13.643	0	10.120	0	15.436	0	11.031	50.230
од 26 до 30 год.	145	23.192	147	19.850	164	25.253	159	21.027	89.937
од 31 до 35 год.	3.223	18.628	3.021	15.539	3.126	19.703	3.516	16.481	83.237
од 36 до 40 год.	6.264	9.094	5.831	7.189	6.989	9.740	6.899	8.273	60.279
од 41 до 45 год.	4.915	3.967	4.172	3.711	5.748	4.443	5.597	4.328	36.881
Од 46 до 50 год.	1.736	1.869	1.652	1.843	2.083	2.087	2.131	2.266	15.667
Од 51 до 55 год.	392	801	402	708	486	898	458	799	4.944
Од 56 до 60 год.	71	421	44	321	88	466	57	377	1.845
Од 61 до 64 год.	22	177	9	120	11	225	6	145	715
65 и повеќе	1	91	3	50	3	104	1	57	310
Вкупно	16.769	73.666	15.281	60.613	18.698	80.189	18.824	66.000	350.040

Членови и времено распределени осигуреници според стаж во моментот на зачленување по пол и задолжителен пензиски фонд (31.12.2013 г.)

Стаж	НЛБз			КБПз			Вкупно		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
до 5 год.	83.399	70.046	153.445	89.604	76.112	165.716	173.003	146.158	319.161
од 6 до 7 год.	3.177	2.811	5.988	3.861	3.890	7.751	7.038	6.701	13.739
од 8 до 10 год.	2.520	2.096	4.616	3.272	3.174	6.446	5.792	5.270	11.062
од 11 до 12 год.	677	521	1.198	1.015	834	1.849	1.692	1.355	3.047
од 13 до 14 год.	426	295	721	715	581	1.296	1.141	876	2.017
15 и повеќе	236	125	361	420	233	653	656	358	1.014
Вкупно	90.435	75.894	166.329	98.887	84.824	183.711	189.322	160.718	350.040

Членови со склучени договори по пензиски фондови, статус и месец на внес во Регистрот на членови на задолжителни пензиски фондови

Дата	НЛБз		КБПз		Вкупно		Вкупно
	Доброволни	Задолжителни	Доброволни	Задолжителни	Доброволни	Задолжителни	
од 31.12.2012 г.	32.152	75.743	37.633	81.550	70.265	157.293	227.558
1.01 - 31.01.2013 г.	379	679	8	566	387	1.245	1.632
1.02 - 29.02.2013 г.	5	379	6	328	11	707	718
1.03 - 31.03.2013 г.	4	458	7	423	11	881	892
1.04 - 30.04.2013 г.	4	521	11	662	15	1.183	1.198
1.05 - 31.05.2013 г.	6	528	10	559	16	1.087	1.103
1.06 - 30.06.2013 г.	5	494	3	545	8	1.039	1.047
1.07 - 31.07.2013 г.	3	578	6	467	9	1.045	1.054
1.08 - 31.08.2013 г.	7	561	2	700	9	1.261	1.270
1.09 - 30.09.2013 г.	3	303	3	394	6	697	703
1.10 - 31.10.2013 г.	1	124	1	412	2	536	538
1.11 - 30.10.2013 г.	2	229	4	399	6	628	634
1.12 - 31.12.2013 г.	0	226	0	415	0	641	641
ВКУПНО	32.571	80.823	37.694	87.420	70.745	168.243	238.988
ВКУПНО (по фонд)	113.394		125.114		238.988		

Членови и времено распределени осигуреници според општина, пол и задолжителен пензиски фонд (31.12.2013 г.)

Општина	НЛБз			КБПз			Вкупно			Вкупно (%)		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
БЕРОВО	266	282	548	356	416	772	622	698	1.320	0,33%	0,43%	0,38%
БИТОЛА	3.482	3584	7.066	2.887	2852	5.739	6.369	6.436	12.805	3,36%	4,00%	3,66%
БОГДАНЦИ	255	214	469	321	389	710	576	603	1.179	0,30%	0,38%	0,34%
БОГОВИЊЕ	304	75	379	99	30	129	403	105	508	0,21%	0,07%	0,15%
БОСИЛОВО	184	82	266	154	107	261	338	189	527	0,18%	0,12%	0,15%
БРВЕНИЦА	149	96	245	139	85	224	288	181	469	0,15%	0,11%	0,13%
ВАЛАНДОВО	573	696	1.269	196	188	384	769	884	1.653	0,41%	0,55%	0,47%
ВАСИЛЕВО	147	88	235	114	105	219	261	193	454	0,14%	0,12%	0,13%
ВЕВЧАНИ	96	90	186	23	36	59	119	126	245	0,06%	0,08%	0,07%
ВЕЛЕС	2.492	2.648	5.140	1.587	1.510	3.097	4.079	4.158	8.237	2,15%	2,59%	2,35%
ВИНИЦА	637	597	1.234	679	786	1.465	1.316	1.383	2.699	0,70%	0,86%	0,77%
ВРАНЕШТИЦА	16	2	18	14	5	19	30	7	37	0,02%	0,00%	0,01%
ВРАПЧИШТЕ	313	126	439	133	55	188	446	181	627	0,24%	0,11%	0,18%
ГЕВГЕЛИЈА	1.065	1.096	2.161	864	892	1.756	1.929	1.988	3.917	1,02%	1,24%	1,12%
ГОСТИВАР	2.375	1.580	3.955	2070	1.199	3.269	4.445	2.779	7.224	2,35%	1,73%	2,06%
ГРАДСКО	89	42	131	41	39	80	130	81	211	0,07%	0,05%	0,06%
ДЕБАР	155	90	245	322	165	487	477	255	732	0,25%	0,16%	0,21%
ДЕБАРЦА	91	48	139	31	25	56	122	73	195	0,06%	0,05%	0,06%
ДЕЛЧЕВО	471	507	978	618	891	1.509	1.089	1.398	2.487	0,58%	0,87%	0,71%
ДЕМИР КАПИЈА	118	92	210	157	156	313	275	248	523	0,15%	0,15%	0,15%
ДЕМИР ХИСАР	187	213	400	167	149	316	354	362	716	0,19%	0,23%	0,20%
ДОЛНЕНИ	158	155	313	50	75	125	208	230	438	0,11%	0,14%	0,13%
ДОЈРАН	147	32	179	81	18	99	228	50	278	0,12%	0,03%	0,08%
ДРУГОВО	20	31	51	55	40	95	75	71	146	0,04%	0,04%	0,04%
ЈЕГУНОВЦЕ	149	82	231	110	72	182	259	154	413	0,14%	0,10%	0,12%
ЖЕЛИНО	216	53	269	82	19	101	298	72	370	0,16%	0,04%	0,11%
ЗАЈАС	38	10	48	115	39	154	153	49	202	0,08%	0,03%	0,06%
ЗЕЛЕНИКОВО	67	42	109	42	11	53	109	53	162	0,06%	0,03%	0,05%
ЗРНОВЦИ	73	124	197	62	79	141	135	203	338	0,07%	0,13%	0,10%
ИЛИНДЕН	235	235	470	171	133	304	406	368	774	0,21%	0,23%	0,22%
КАВАДАРЦИ	508	584	1.092	2896	2643	5.539	3.404	3.227	6.631	1,80%	2,01%	1,89%
КАРБИНЦИ	51	88	139	107	128	235	158	216	374	0,08%	0,13%	0,11%
КИЧЕВО	478	542	1.020	1223	990	2.213	1.701	1.532	3.233	0,90%	0,95%	0,92%
КОНЧЕ	105	34	139	13	11	24	118	45	163	0,06%	0,03%	0,05%
КОЧАНИ	1.828	2.178	4.006	1.870	2.086	3.956	3.698	4.264	7.962	1,95%	2,65%	2,27%
КРАТОВО	303	211	514	244	310	554	547	521	1.068	0,29%	0,32%	0,31%
КРИВА ПАЛАНКА	696	508	1.204	581	950	1.531	1.277	1.458	2.735	0,67%	0,91%	0,78%
КРИВОГАШТАНИ	83	49	132	45	30	75	128	79	207	0,07%	0,05%	0,06%
КРУШЕВО	102	99	201	205	301	506	307	400	707	0,16%	0,25%	0,20%
КУМАНОВО	2.639	2.229	4.868	4.001	3924	7.925	6.640	6.153	12.793	3,51%	3,83%	3,65%
ЛИПКОВО	271	69	340	96	45	141	367	114	481	0,19%	0,07%	0,14%
ЛОЗОВО	61	32	93	65	53	118	126	85	211	0,07%	0,05%	0,06%

Општина	НЛБз			КБПз			Вкупно			Вкупно (%)		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
МАВРОВО И РОСТУША	85	33	118	110	28	138	195	61	256	0,10%	0,04%	0,07%
МАКЕДОНСКА КАМЕНИЦА	90	198	288	281	278	559	371	476	847	0,20%	0,30%	0,24%
МАКЕДОНСКИ БРОД	81	48	129	330	284	614	411	332	743	0,22%	0,21%	0,21%
МОГИЛА	99	65	164	17	12	29	116	77	193	0,06%	0,05%	0,06%
НЕГОТИНО	489	376	865	1.269	1.054	2.323	1.758	1.430	3.188	0,93%	0,89%	0,91%
НОВАЦИ	38	34	72	18	7	25	56	41	97	0,03%	0,03%	0,03%
НОВО СЕЛО	126	94	220	127	88	215	253	182	435	0,13%	0,11%	0,12%
ОСЛОМЕЈ	53	27	80	91	37	128	144	64	208	0,08%	0,04%	0,06%
ОХРИД	2.267	2.182	4.449	2.251	2.346	4.597	4.518	4.528	9.046	2,39%	2,82%	2,58%
ПЕТРОВЕЦ	120	79	199	54	37	91	174	116	290	0,09%	0,07%	0,08%
ПЕХЧЕВО	79	111	190	151	93	244	230	204	434	0,12%	0,13%	0,12%
ПЛАСНИЦА	13	2	15	44	3	47	57	5	62	0,03%	0,00%	0,02%
ПРИЛЕП	2.398	2.178	4.576	3.039	2.957	5.996	5.437	5.135	10.572	2,87%	3,20%	3,02%
ПРОБИШТИП	322	312	634	586	829	1.415	908	1.141	2.049	0,48%	0,71%	0,59%
РАДОВИШ	1.587	1.483	3.070	517	450	967	2.104	1.933	4.037	1,11%	1,20%	1,15%
РАНКОВЦЕ	74	36	110	25	27	52	99	63	162	0,05%	0,04%	0,05%
РЕСЕН	254	230	484	429	464	893	683	694	1.377	0,36%	0,43%	0,39%
РОСОМАН	33	36	69	180	88	268	213	124	337	0,11%	0,08%	0,10%
СВЕТИ НИКОЛЕ	475	449	924	618	859	1.477	1.093	1.308	2.401	0,58%	0,81%	0,69%
СКОПЈЕ	20.478	18.474	38.952	21.810	19.250	41.060	42.288	37.724	80.012	22,34%	23,47%	22,86%
СОПИШТЕ	41	24	65	51	21	72	92	45	137	0,05%	0,03%	0,04%
СТАРО НАГОРИЧАНЕ	37	32	69	18	14	32	55	46	101	0,03%	0,03%	0,03%
СТРУГА	2.143	1.433	3.576	929	711	1.640	3.072	2.144	5.216	1,62%	1,33%	1,49%
СТРУМИЦА	2.695	2.211	4.906	2.516	2.245	4.761	5.211	4.456	9.667	2,75%	2,77%	2,76%
СТУДЕНИЧАНИ	191	49	240	109	24	133	300	73	373	0,16%	0,05%	0,11%
ТЕАРЦЕ	273	118	391	115	79	194	388	197	585	0,20%	0,12%	0,17%
ТЕТОВО	2.613	1.594	4.207	3.727	2.232	5.959	6.340	3.826	10.166	3,35%	2,38%	2,90%
ЦЕНТАР ЖУПА	5	2	7	8	5	13	13	7	20	0,01%	0,00%	0,01%
ЧАШКА	136	47	183	29	11	40	165	58	223	0,09%	0,04%	0,06%
ЧЕШИНОВО - ОБЛЕШЕВО	112	129	241	237	248	485	349	377	726	0,18%	0,23%	0,21%
ЧУЧЕР - САНДЕВО	66	52	118	74	33	107	140	85	225	0,07%	0,05%	0,06%
ШТИП	1.405	1.597	3.002	2.969	3.278	6.247	4.374	4.875	9.249	2,31%	3,03%	2,64%
Непознато	29.864	22.524	52.388	33.072	24.695	57.767	62.936	47.219	110.155	33,24%	29,38%	31,47%
Вкупно	90.435	75.894	166.329	98.887	84.824	183.711	189.322	160.718	350.040	100%	100%	100%

Членови и времено распределени осигуреници според економска дејност, пол и задолжителен пензиски фонд (31.12.2013 г.)

Економска дејност	НЛБз			КБПз			Вкупно			Вкупно(%)		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
Земјоделство, лов и соодветни услужни активности	2.067	1.207	3.274	2.555	1.396	3.951	4.622	2.603	7.225	2,44%	1,62%	2,06%
Одгледување на шуми, искористување на шуми и соодветни услужни активности	250	75	325	349	155	504	599	230	829	0,32%	0,14%	0,24%
Улов на риба, дејност на мрестилиштата и рибарските фарми, услужни активности во рибарството	42	13	55	35	18	53	77	31	108	0,04%	0,02%	0,03%
Вадење на камен јаглен и лигнит, вадење на тресет	23	6	29	17	0	17	40	6	46	0,02%	0,00%	0,01%
Вадење на сурова нафта и природен гас и услужни активности во производството на нафта и гас, освен истражувања	24	0	24	7	2	9	31	2	33	0,02%	0,00%	0,01%
Вадење на руди на метал	234	27	261	406	36	442	640	63	703	0,34%	0,04%	0,20%
Вадење на други руди и камен	207	184	391	322	250	572	529	434	963	0,28%	0,27%	0,28%
Производство на прехранбени производи и пијалаци	2.894	1.940	4.834	3.014	2.522	5.536	5.908	4.462	10.370	3,12%	2,78%	2,96%
Производство на тутунски производи	1.255	856	2.111	963	646	1.609	2.218	1.502	3.720	1,17%	0,93%	1,06%
Производство на текстилни ткаенини	502	1.045	1.547	994	1.635	2.629	1.496	2.680	4.176	0,79%	1,67%	1,19%
Производство на предмети за облека: доработка и боење на крзно	2.061	8.611	10.672	3.241	12.728	15.969	5.302	21.339	26.641	2,80%	13,28%	7,61%
Штавење и доработка на кожа, производство на куфери, рачни торби, седла, сарачки производи и обувки	795	1.642	2.437	829	1.855	2.684	1.624	3.497	5.121	0,86%	2,18%	1,46%
Преработка на дрво, производи од дрво и плута, освен мебел, производство на предмети од слама и плет	1.118	249	1.367	979	276	1.255	2.097	525	2.622	1,11%	0,33%	0,75%
Производство на целулоза, хартија и производи од хартија	363	187	550	312	201	513	675	388	1.063	0,36%	0,24%	0,30%
Издавачка дејност, печатење и репродукција на снимени медиуми	777	478	1.255	837	543	1.380	1.614	1.021	2.635	0,85%	0,64%	0,75%

Економска дејност	НЛБз			КБПз			Вкупно			Вкупно(%)		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
Производство на кокс, деривати на нафта и нуклеарно гориво	23	10	33	40	23	63	63	33	96	0,03%	0,02%	0,03%
Производство на хемикалии и хемиски производи	158	171	329	275	341	616	433	512	945	0,23%	0,32%	0,27%
Производство на производи од гума и производи од пластични маси	918	499	1.417	994	609	1.603	1.912	1.108	3.020	1,01%	0,69%	0,86%
Производство на производи од други неметални минерали	685	129	814	703	109	812	1.388	238	1.626	0,73%	0,15%	0,46%
Производство на основни метали	581	93	674	1.444	168	1.612	2.025	261	2.286	1,07%	0,16%	0,65%
Производство на метални производи во металопреработувачката фаза, освен машини и уреди	1.874	355	2.229	1.993	371	2.364	3.867	726	4.593	2,04%	0,45%	1,31%
Производство на машини и уреди, неспомнати на друго место	434	118	552	587	118	705	1.021	236	1.257	0,54%	0,15%	0,36%
Производство на канцелариски и сметачки машини	285	152	437	281	132	413	566	284	850	0,30%	0,18%	0,24%
Производство на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место	469	221	690	614	234	848	1.083	455	1.538	0,57%	0,28%	0,44%
Производство на радио, телевизиска и комуникациона опрема и апарати	105	44	149	108	37	145	213	81	294	0,11%	0,05%	0,08%
Производство на прецизни медицински и оптички инструменти и часовници	67	43	110	48	47	95	115	90	205	0,06%	0,06%	0,06%
Производство на моторни возила, приколки и полуприколки	60	27	87	159	101	260	219	128	347	0,12%	0,08%	0,10%
Производство на други сообраќајни средства	116	20	136	50	2	52	166	22	188	0,09%	0,01%	0,05%
Производство на мебел и други разновидни производи, неспомнати на друго место	1.300	368	1.668	1.441	402	1.843	2.741	770	3.511	1,45%	0,48%	1,00%
Рециклажа	189	48	237	244	106	350	433	154	587	0,23%	0,10%	0,17%
Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и топла вода	314	104	418	470	135	605	784	239	1.023	0,41%	0,15%	0,29%

Економска дејност	НЛБз			КБПз			Вкупно			Вкупно(%)		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
Собирање, пречистување и дистрибуција на вода за пиење и прехранбена вода	376	92	468	653	125	778	1.029	217	1.246	0,54%	0,14%	0,36%
Градежништво	7.724	1.509	9.233	8.917	1.541	10.458	16.641	3.050	19.691	8,79%	1,90%	5,63%
Продажба, одржување и поправка на моторни возила и мотоцикли, продажба на мало на моторни горива	1.836	581	2.417	2.100	587	2.687	3.936	1.168	5.104	2,08%	0,73%	1,46%
Трговија на големо и посредничка трговија, освен трговија со моторни возила и мотоцикли	3.306	1.872	5.178	2.517	1.511	4.028	5.823	3.383	9.206	3,08%	2,10%	2,63%
Трговија на мало, освен трговија со моторни возила и мотоцикли ; поправка на предмети за лична употреба и за домаќинствата	16.358	18.635	34.993	15.916	17.520	33.436	32.274	36.155	68.429	17,05%	22,50%	19,55%
Хотели и ресторани	5.313	3.858	9.171	5.234	3.854	9.088	10.547	7.712	18.259	5,57%	4,80%	5,22%
Копнен сообраќај, ценоводен транспорт	4.584	1.294	5.878	5.175	1.389	6.564	9.759	2.683	12.442	5,15%	1,67%	3,55%
Воден сообраќај	8	13	21	12	6	18	20	19	39	0,01%	0,01%	0,01%
Воздушен сообраќај	20	27	47	20	20	40	40	47	87	0,02%	0,03%	0,02%
Придружни и помошни активности во сообраќајот: активности на патничките агенции	552	397	949	718	400	1.118	1.270	797	2.067	0,67%	0,50%	0,59%
Поштенски активности и телекомуникации	649	445	1.094	804	556	1.360	1.453	1.001	2.454	0,77%	0,62%	0,70%
Финансиско посредување, освен осигурување и пензиски фондови	772	1.160	1.932	930	1.418	2.348	1.702	2.578	4.280	0,90%	1,60%	1,22%
Осигурување и реосигурување, пензиски фондови, освен задолжителна социјална заштита	186	220	406	325	337	662	511	557	1.068	0,27%	0,35%	0,31%
Помошни активности во финансиското посредување	40	33	73	17	14	31	57	47	104	0,03%	0,03%	0,03%
Активности во врска со недвижен имот	123	82	205	108	70	178	231	152	383	0,12%	0,09%	0,11%
Изнајмување на машини и опрема без ракувач и изнајмување на предмети за лична употреба и за домаќинствата	123	49	172	105	63	168	228	112	340	0,12%	0,07%	0,10%
Компјутерски и сродни активности	1.023	536	1.559	806	442	1.248	1.829	978	2.807	0,97%	0,61%	0,80%
Истражување и развој	75	59	134	91	47	138	166	106	272	0,09%	0,07%	0,08%

Економска дејност	НЛБз			КБПз			Вкупно			Вкупно(%)		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
Други деловни активности	6.811	5.684	12.495	7.717	5.759	13.476	14.528	11.443	25.971	7,67%	7,12%	7,42%
Јавна управа и одбрана ; задолжителна социјална заштита	3.080	1.629	4.709	3.444	2.078	5.522	6.524	3.707	10.231	3,45%	2,31%	2,92%
Образование	2.663	4.687	7.350	3.442	6.467	9.909	6.105	11.154	17.259	3,22%	6,94%	4,93%
Здравство и социјална работа	1.524	3.966	5.490	1.642	4.728	6.370	3.166	8.694	11.860	1,67%	5,41%	3,39%
Отстранување на отпадоци и ѓубре, санитарни и слични активности	243	34	277	614	104	718	857	138	995	0,45%	0,09%	0,28%
Дејност на организации врз база на зачленување	510	461	971	452	517	969	962	978	1.940	0,51%	0,61%	0,55%
Рекреативни, спортски, културни и забавни активности	2.089	1.526	3.615	2.099	1.452	3.551	4.188	2.978	7.166	2,21%	1,85%	2,05%
Други услужни дејности	449	825	1.274	540	929	1.469	989	1.754	2.743	0,52%	1,09%	0,78%
Екстериторијални (вонтериторијални) организации и тела	75	115	190	125	149	274	200	264	464	0,11%	0,16%	0,13%
Непознато	9.733	7.183	16.916	10.053	7.543	17.596	19.786	14.726	34.512	10,45%	9,16%	9,86%
Вкупно	90.435	75.894	166.329	98.887	84.824	183.711	189.322	160.718	350.040	100%	100%	100%

Структура на членови по износ на нето плата, пол и задолжителен пензиски фонд (јуни 2013 г.)

	НЛБз			КБПз			Вкупно			Вкупно(%)		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
до 6000 ден.	5.709	5.787	11.496	5.996	6.546	12.542	11.705	12.333	24.038	10,00%	11,89%	10,89%
6.001 ден. до 12.000 ден.	23.165	21.183	44.348	24.758	24.019	48.777	47.923	45.202	93.125	40,96%	43,57%	42,19%
12.001 ден. до 18.000 ден.	11.240	8.814	20.054	13.051	9.768	22.819	24.291	18.582	42.873	20,76%	17,91%	19,42%
18.001 ден. до 24.000 ден.	7.411	6.923	14.334	8.807	8.721	17.528	16.218	15.644	31.862	13,86%	15,08%	14,43%
24.001 ден. до 30.000 ден.	3.463	2.672	6.135	4.217	3.020	7.237	7.680	5.692	13.372	6,56%	5,49%	6,06%
над 30.000 ден.	4.478	3.070	7.548	4.706	3.226	7.932	9.184	6.296	15.480	7,85%	6,07%	7,01%
Вкупно	55.466	48.449	103.915	61.535	55.300	116.835	117.001	103.749	220.750	100,00%	100,00%	100,00%

Структура на инвестициите на имотот на задолжителните пензиски фондови

(во милиони денари)

Инвестиции	31.12.2012			30.06.2013			31.12.2013		
	НЛБз	КБПз	Вкупно	НЛБз	КБПз	Вкупно	НЛБз	КБПз	Вкупно
Акции од домашни издавачи	384,88	394,14	779,02	406,59	420,94	827,53	539,99	424,16	964,16
Обврзници од домашни издавачи	6.259,95	7.534,10	13.794,05	6.671,07	7.876,33	14.547,41	7.640,42	8.901,20	16.541,63
Краткорочки хартии од домашни издавачи	99,31	0,00	99,31	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Депозити	1.507,14	1.413,20	2.920,34	1.613,53	1.807,04	3.420,57	1.569,45	1.750,98	3.320,43
Акции од странски издавачи	625,69	0,00	625,69	1.032,54	0,00	1.032,54	1.298,38	0,00	1.298,38
Обврзници од странски издавачи	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Удели од странски инвестициони фондови	781,16	1.898,50	2.679,66	1.087,82	2.453,78	3.541,60	1.381,65	3.258,43	4.640,08
Парични средства	28,72	6,72	35,44	179,87	153,71	333,58	9,27	2,95	12,21
Побарувања	96,83	113,75	210,58	27,21	16,11	43,32	19,47	22,25	41,72

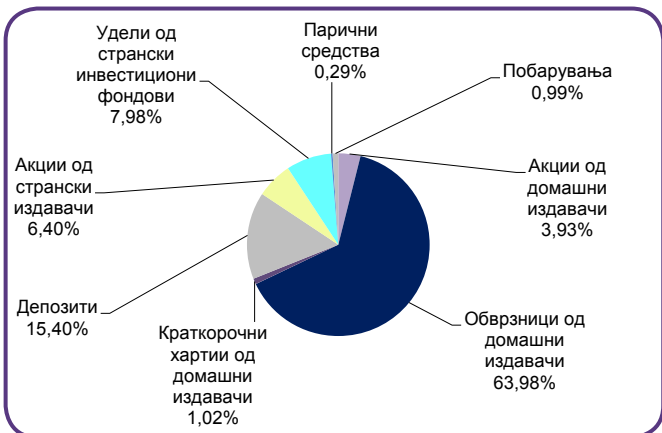
(во проценти)

Инвестиции	31.12.2012			30.06.2013			31.12.2013		
	НЛБз	КБПз	Вкупно	НЛБз	КБПз	Вкупно	НЛБз	КБПз	Вкупно
Акции од домашни издавачи	3,93%	3,47%	3,68%	3,69%	3,31%	3,48%	4,33%	2,95%	3,60%
Обврзници од домашни издавачи	63,98%	66,32%	65,24%	60,54%	61,88%	61,26%	61,33%	61,99%	61,68%
Краткорочки хартии од домашни издавачи	1,02%	0,00%	0,47%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Депозити	15,40%	12,44%	13,81%	14,64%	14,20%	14,40%	12,60%	12,19%	12,38%
Акции од странски издавачи	6,40%	0,00%	2,96%	9,37%	0,00%	4,35%	10,42%	0,00%	4,84%
Обврзници од странски издавачи	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Удели од странски инвестициони фондови	7,98%	16,71%	12,67%	9,87%	19,28%	14,91%	11,09%	22,69%	17,30%
Парични средства	0,29%	0,06%	0,17%	1,63%	1,21%	1,40%	0,07%	0,02%	0,05%
Побарувања	0,99%	1,00%	1,00%	0,25%	0,13%	0,18%	0,16%	0,15%	0,16%

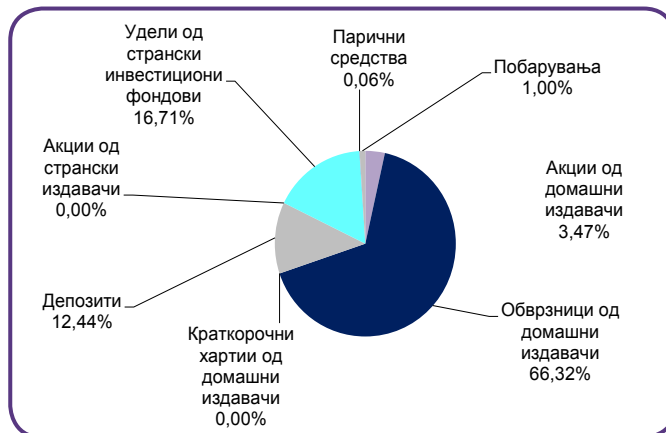
Структура на инвестициите на НЛБз

Структура на инвестициите на КБПз

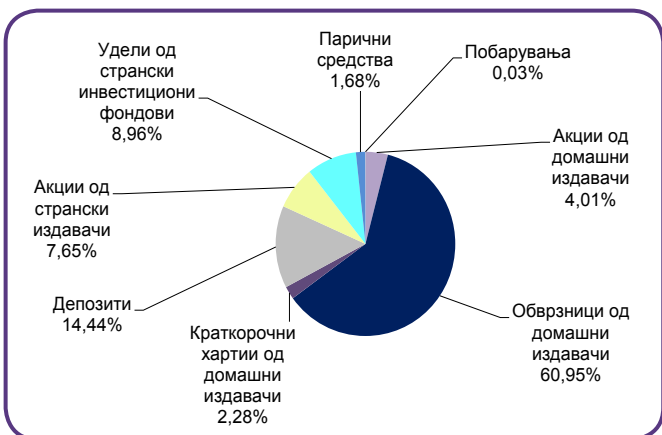
31.12.2012

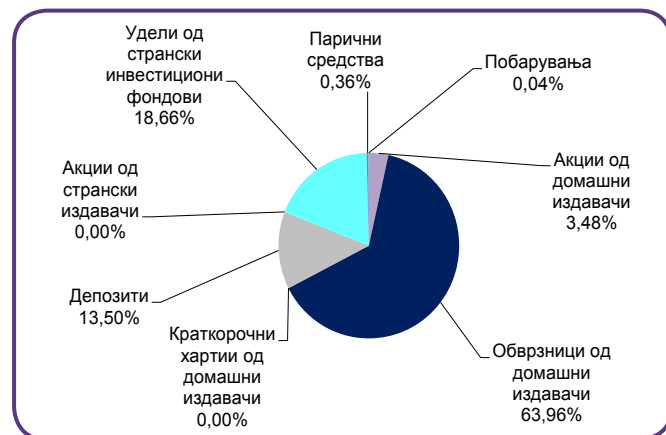
31.12.2012

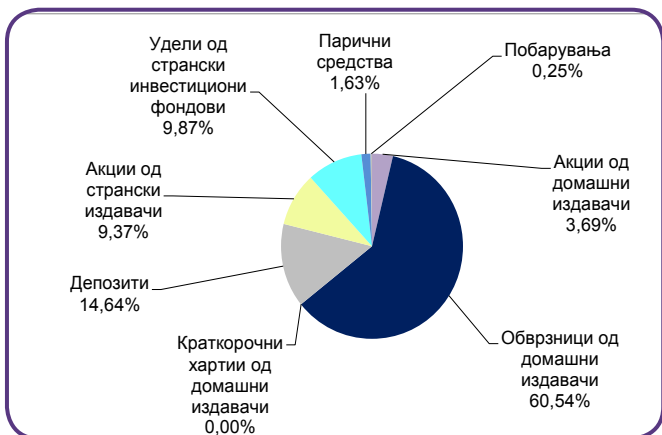
31.03.2013

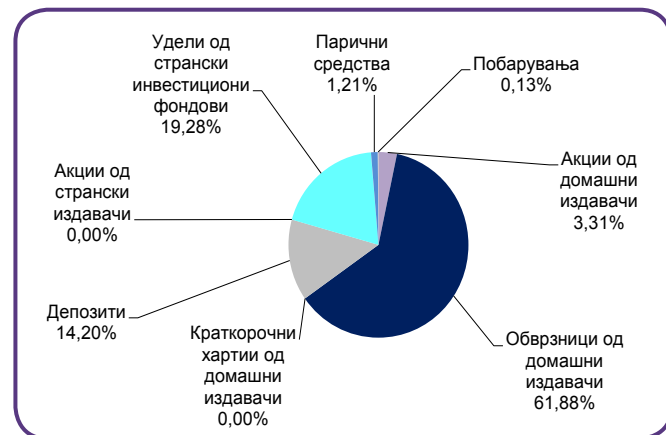
31.03.2013

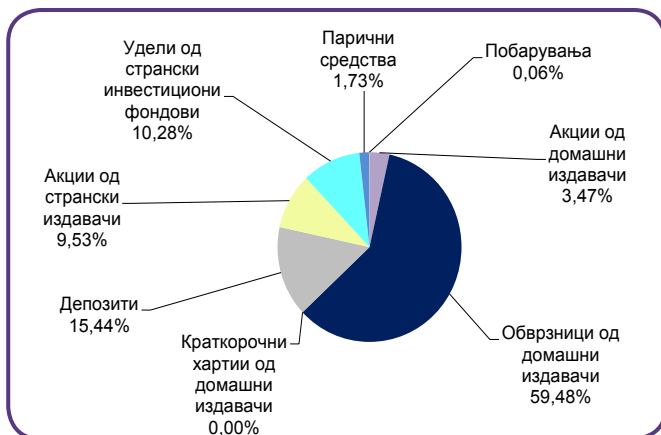
30.06.2013

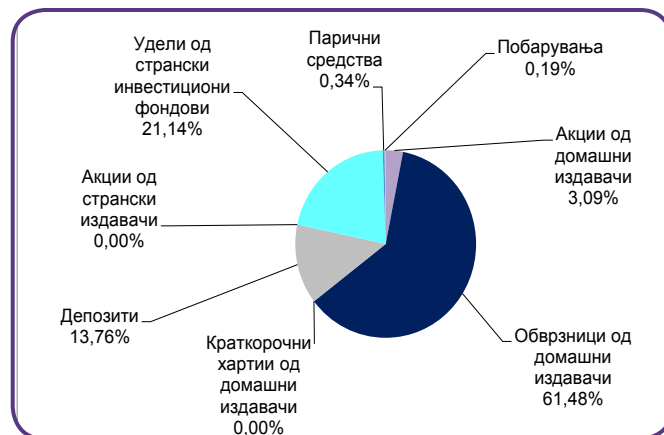
30.06.2013

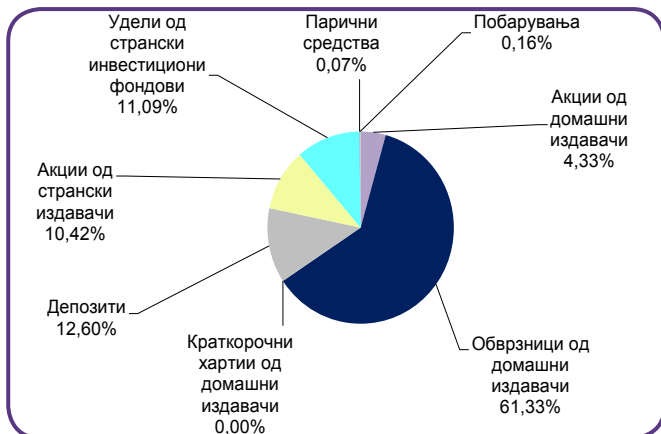
30.09.2013

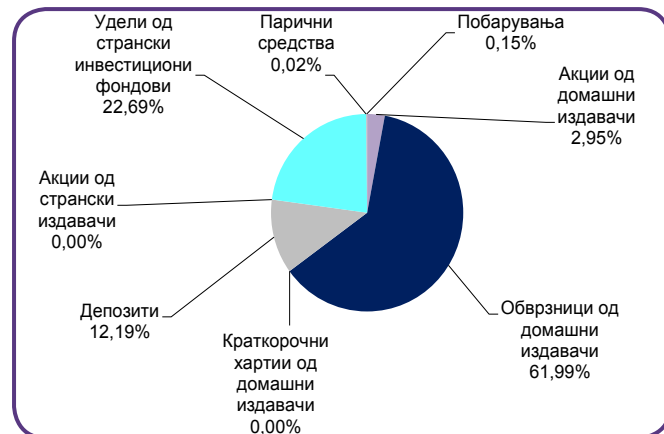
30.09.2013

31.12.2013

31.12.2013

Портфолио на задолжителните пензиски фондови (31.12.2013 г.)

НЛБз- портфолио (31.12.2013)					
ИЗДАВАЧ	ИНСТРУМЕНТ	ВАЛУТА	Номинална вредност / број на акции	Вредност во денари	% од вкупните средства
ДОМАШНИ ИНСТРУМЕНТИ					
ОБВРЗНИЦИ					
Државни обврзници					
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН03; 10 год.; 2,00%; 01/06/14	ЕУР	441.227	26.435.472	0,21%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН04; 10 год.; 2,00%; 01/06/15	ЕУР	1.539.006	94.356.331	0,76%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН05; 10 год.; 2,00%; 01/06/16	ЕУР	720.941	43.225.192	0,35%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН06; 10 год.; 2,00%; 01/06/17	ЕУР	1.041.205	62.235.036	0,50%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН07; 10 год.; 2,00%; 01/06/18	ЕУР	77.738	4.503.134	0,04%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН08; 10 год.; 2,00%; 01/06/19	ЕУР	432.956	25.212.891	0,20%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН09; 10 год.; 2,00%; 01/06/20	ЕУР	2.297.982	133.114.734	1,07%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН12; 10 год.; 2,00%; 01/06/23	ЕУР	983.997	56.427.686	0,45%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,7% 29/09/2016	МКД	200.000.000	202.907.747	1,63%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 29/09/2016	ЕУР	150.000.000	152.120.035	1,22%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,7% 19/12/2016	МКД	1.000.000.000	1.001.930.794	8,04%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 26/03/2017	ЕУР	200.000.000	208.443.439	1,67%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 25/06/2017	ЕУР	370.000.000	379.746.501	3,05%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,3% 05/07/2015	МКД	210.000.000	215.422.952	1,73%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,7% 09/08/2017	МКД	1.055.000.000	1.078.362.418	8,66%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 16/08/2017	ЕУР	8.536.516	535.756.365	4,30%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 06/09/2017	ЕУР	1.804.834	112.945.316	0,91%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 20/09/2017	ЕУР	2.438.826	152.298.115	1,22%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 04/10/2017	ЕУР	1.950.982	121.589.409	0,98%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 18/10/2017	ЕУР	1.951.128	121.349.472	0,97%

Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 01/11/2017	ЕУР	1.951.178	121.104.102	0,97%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 23/11/2017	ЕУР	6.861.789	424.488.535	3,41%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,4% 09/02/2018	ЕУР	431.000.000	453.748.575	3,64%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,6% 09/01/2018	МКД	185.000.000	195.121.248	1,57%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,35% 24/01/2018	МКД	60.000.000	63.012.152	0,51%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,15% 28/02/2018	ЕУР	973.762	62.491.903	0,50%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,15% 07/03/2018	ЕУР	1.297.421	83.176.071	0,67%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,15% 14/03/2018	ЕУР	1.459.066	93.449.074	0,75%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,15% 04/04/2018	ЕУР	1.297.526	82.863.581	0,67%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,90% 25/04/2018	ЕУР	973.394	61.878.875	0,50%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,90% 30/05/2018	ЕУР	2.920.182	184.786.071	1,48%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 18/07/2018	ЕУР	1.945.368	122.165.537	0,98%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 25/07/2018	ЕУР	973.457	61.074.124	0,49%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 30/08/2018	ЕУР	3.008.345	187.904.429	1,51%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 03/10/2018	МКД	3.901.963	242.693.391	1,95%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 17/10/2018	ЕУР	975.589	60.578.629	0,49%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 31/10/2018	ЕУР	1.300.760	80.634.659	0,65%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 21/11/2018	ЕУР	2.276.116	140.732.522	1,13%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 05/12/2018	ЕУР	1.462.898	90.297.556	0,72%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 26/12/2018	ЕУР	1.621.644	99.839.255	0,80%
Вкупно домашни државни обврзници				7.640.423.329	61,33%
КРАТКОРОЧНИ ЗАПИСИ					
Државни записи					
Вкупно домашни државни записи				0	0,00%
Вкупно домашни државни обврзници и записи				7.640.423.329	61,33%
ДЕПОЗИТИ					
Алфа банка АД Скопје	6,35%; 09/04/10-09/04/15	МКД	54.000.000	54.291.231	1,57%
	6,35%; 07/04/10-07/04/15	МКД	20.000.000	20.107.863	
	6,25%; 23/04/12-23/04/13	МКД	120.000.000	120.636.986	

Халк банка АД Скопје	7,40%; 09/04/10-09/04/15	МКД	85.000.000	85.000.000	2.63%
	7,40%; 15/04/10-15/04/15	МКД	19.000.000	19.000.000	
	6,20%; 02/02/12-02/02/14	МКД	50.000.000	50.008.493	
	5,40%; 15/05/13-16/05/16	МКД	45.000.000	45.006.658	
	5,30%; 01/07/13-01/07/16	МКД	23.000.000	23.003.340	
	5,30%; 24/07/13-25/07/16	МКД	65.000.000	65.009.438	
	6,70%; 04/04/12-04/04/15	МКД	40.000.000	40.205.589	
Охридска банка АД Охрид	6,20%; 11/04/12-11/04/14	МКД	40.000.000	44.376.355	2.61%
	6,00%; 25/12/12-25/12/15	МКД	70.000.000	70.078.268	
	6,00%; 03/01/13-04/01/16	МКД	139.000.000	147.292.965	
	6,00%; 11/01/13-04/01/16	МКД	35.000.000	37.040.820	
	5,50%; 15/05/13-16/05/16	МКД	25.000.000	25.861.633	
ПроКредит банка АД Скопје	10,30%; 07/04/10-07/04/15	МКД	45.000.000	45.317.466	0.36%
Стопанска банка АД Битола	7,20%; 01/02/10-01/02/14	МКД	30.000.000	30.177.534	0.66%
	7,20%; 03/02/10-03/02/14	МКД	20.000.000	20.110.466	
	7,20%; 22/03/10-22/03/14	МКД	15.000.000	15.026.630	
	2,8%; 19/12/12-19/03/14	МКД	16.000.000	16.805.278	
Стопанска банка АД Скопје	6,8%; 17/07/07-17/07/16	МКД	5.000.100	5.156.596	2.56%
	6,80%; 18/07/07-18/07/16	МКД	5.000.100	5.155.665	
	6,80%; 27/07/07-27/07/16	МКД	5.000.000	5.147.178	
	6,80%; 06/08/07-06/08/16	МКД	5.000.000	5.137.863	
	6,80%; 07/08/07-06/08/16	МКД	5.000.000	5.136.932	
	6,80%; 02/10/07-04/10/16	МКД	10.000.000	10.169.534	
	5,40%; 05/06/13-06/06/16	МКД	25.000.000	25.797.671	
	6,80%; 10/06/08-10/06/16	МКД	10.000.000	10.381.918	
	6,80%; 30/05/08-30/05/16	МКД	6.500.000	6.761.567	
	6,80%; 03/06/08-03/06/16	МКД	15.000.000	15.592.438	
	6,80%; 04/06/08-04/06/16	МКД	20.000.000	20.786.192	
	6,80%; 18/06/08-18/06/17	МКД	20.000.000	20.734.027	
	6,80%; 23/06/08-23/06/17	МКД	5.000.000	5.178.849	
	6,80%; 26/06/08-26/06/17	МКД	7.000.000	7.246.477	
	6,80%; 01/10/08-03/10/17	МКД	10.000.000	10.171.397	
	6,80%; 04/08/08-04/08/17	МКД	10.000.000	10.279.452	
	6,80%; 15/08/08-15/08/17	МКД	15.000.000	15.388.438	
	6,80%; 05/09/08-05/09/17	МКД	15.000.000	15.329.753	
	6,8%; 17/09/08-19/09/17	МКД	15.000.000	15.296.219	
	5,70%; 09/05/13-09/05/16	МКД	100.000.000	103.799.726	
ТТК банка АД Скопје	6,20%; 06/05/11-06/05/14	МКД	55.000.000	57.405.579	1.99%
	5,50%; 14/02/12-14/02/14	МКД	65.000.000	65.162.291	
	6,50%; 14/02/12-14/02/15	МКД	35.000.000	35.133.740	
	5,50%; 05/04/13-05/04/16	МКД	40.000.000	40.041.093	
	5,25%; 27/06/13-27/06/16	МКД	50.000.000	50.028.045	

Тутунска банка АД Скопје	9,50%; 16/01/08-16/01/14	МКД	2.000.000	2.182.192	0,23%
	9,50%; 22/04/08-22/04/14	МКД	2.300.000	2.452.052	
	9,50%; 14/05/08-14/05/14	МКД	1.500.000	1.590.575	
	9,50%; 04/02/08-04/02/14	МКД	2.000.000	2.172.301	
	9,50%; 04/07/08-04/07/14	МКД	5.000.000	5.235.548	
	9,50%; 29/07/08-29/07/14	МКД	4.000.000	4.162.411	
	9,50%; 13/08/08-13/08/14	МКД	2.000.000	2.073.397	
	9,50%; 12/09/08-12/09/14	МКД	2.500.000	2.572.226	
	9,50%; 27/02/08-27/02/14	МКД	2.500.000	2.700.411	
	9,50%; 01/04/08-01/04/14	МКД	3.300.000	3.536.199	
Вкупно депозити во домашни банки				1.569.452.968	12,60%
АКЦИИ					
Комерцијална банка Скопје	обични акции	МКД	6.546	11.716.489	0,09%
Топлификација Скопје	обични акции	МКД	5.044	4.632.712	0,04%
Алкалоид Скопје	обични акции	МКД	36.689	164.983.095	1,32%
Фершпед Скопје	обични акции	МКД	561	98.540.211	0,79%
Гранит Скопје	обични акции	МКД	148.497	53.458.920	0,43%
Македонијатурист Скопје	обични акции	МКД	27.570	92.359.500	0,74%
Охридска банка Охрид	обични акции	МКД	7.345	7.712.250	0,06%
Реплек Скопје	обични акции	МКД	724	34.028.000	0,27%
Тетекс Тетово	обични акции	МКД	10.697	4.920.620	0,04%
Винарска визба Тиквеш Скопје	обични акции	МКД	6.010	9.015.000	0,07%
Витаминка Прилеп	обични акции	МКД	736	3.687.360	0,03%
ЗК Пелагонија Битола	обични акции	МКД	3.370	8.425.000	0,07%
Македонски телекомуникации АД Скопје	обични акции	МКД	119.219	46.513.293	0,37%
Вкупно домашни акции				539.992.450	4,33%
ВКУПНО ДОМАШНИ ИНСТРУМЕНТИ				9.749.868.748	78,26%
ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ ИЗДАДЕНИ ОД ИЗДАВАЧИ СО СЕДИШТЕ ВО ЕУ И ОЕЦД					
АКЦИИ					
General Electric CO	обични акции	USD	46.700	58.418.620	0,47%
MICROSOFT CORP.	обични акции	USD	31.300	52.284.804	0,42%
The Coca Cola Co.	обични акции	USD	29.250	53.925.277	0,43%
Nestle SA	обични акции	CHF	14.859	48.685.795	0,39%
Bayerische Motoren Werke AG	обични акции	EUR	11.320	59.339.361	0,48%
Volkswagen	обични акции	EUR	4.276	51.789.095	0,42%
Novartis AG	обични акции	CHF	15.111	53.984.949	0,43%
Henkel AG & Co KGAA	обични акции	EUR	13.500	62.811.649	0,50%
SIEMENS AG	обични акции	EUR	10.120	61.807.465	0,50%
Mastercard INC	обични акции	USD	1.655	61.707.077	0,50%
Google INC	обични акции	USD	1.160	58.017.973	0,47%
Halliburton Com	обични акции	USD	23.000	52.092.500	0,42%
Rockwell Automation Inc	обични акции	USD	6.000	31.639.750	0,25%
AXA SA	обични акции	EUR	51.987	64.627.295	0,52%

Sanofi	обични акции	EUR	11.711	55.554.073	0,45%
Allianz SE	обични акции	EUR	7.100	56.927.785	0,46%
LVMH Moet Hennessy Louis Vuitton SA	обични акции	EUR	4.817	39.289.371	0,32%
Wells Fargo & Co	обични акции	USD	21.525	43.612.434	0,35%
Diageo PLC	обични акции	GBP	26.494	38.968.912	0,31%
ABBVIE INC	обични акции	USD	13.972	32.929.570	0,26%
BASF SE	обични акции	EUR	9.046	43.117.855	0,35%
JP Morgan Chase & Co	обични акции	USD	18.414	48.058.125	0,39%
Procter & Gamble Co	обични акции	USD	11.277	40.971.574	0,33%
Apple Inc	обични акции	USD	2.150	53.839.099	0,43%
BNP Paribas S.A	обични акции	EUR	7.800	27.179.998	0,22%
Standard Chartered PLC	обични акции	GBP	23.500	23.504.311	0,19%
Allergan Inc	обични акции	USD	4.700	23.299.417	0,19%
Вкуно странски акции				1.298.384.134	10,42%
ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНДОВИ					
iShares MSCI Japan Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	78.500	42.495.386	0,34%
Ishares S&P Global Technology Sector Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	27.572	102.487.989	0,82%
Ishares MSCI France Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	93.219	118.358.112	0,95%
iShares MSCI Sweden Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	57.079	91.271.351	0,73%
Ishares MSCI Germany Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	144.600	204.955.748	1,65%
Ishares Dow Jones US Energy	удели во инвестиционен фонд	USD	31.600	71.203.898	0,57%
Ishares MSCI Turkey Invesatble Market Index	удели во инвестиционен фонд	USD	28.785	61.225.394	0,49%
SPDR Barclays Capital High Yield Bond ETF	удели во инвестиционен фонд	USD	27.500	49.778.517	0,40%
iShares DAX (DE)	удели во инвестиционен фонд	EUR	23.433	123.599.561	0,99%
iShares iBoxx Investment Grade Corporate Bond Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	21.100	107.546.902	0,86%
iShares MSCI Spain Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	42.850	73.758.450	0,59%
Ishares MSCI Italy Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	148.264	103.155.680	0,83%
iShares Dow Jones US Consumer Services Sector Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	17.668	96.022.869	0,77%
iShares S&P North American Technology-Software Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	19.284	70.630.596	0,57%
iShares MSCI EAFE Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	21.773	65.161.810	0,52%
Вкупно акции и удели на странски инвестициски фондови				1.381.652.263	11,09%
ВКУПНО СТРАНСКИ ИНСТРУМЕНТИ				2.680.036.397	21,51%
ВКУПНО ИНВЕСТИЦИИ				12.429.905.145	99,77%
Побарувања				19.471.883	0,16%
Парични средства				9.265.928	0,07%
ВКУПНО СРЕДСТВА				12.458.642.955	100,00%

КБПз- портфолио (31.12.2013)					
ИЗДАВАЧ	ИНСТРУМЕНТ	ВАЛУТА	Номинална вредност / број на акции	Вредност во денари	% од вкупните средства
ДОМАШНИ ИНСТРУМЕНТИ					
ОБВРЗНИЦИ					
Државни обврзници					
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН03; 10 год.; 2,00%; 01/06/14	ЕУР	340.632	20.408.492	0,14%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН04; 10 год.; 2,00%; 01/06/15	ЕУР	1	49	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН05; 10 год.; 2,00%; 01/06/16	ЕУР	0,330	20	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН06; 10 год.; 2,00%; 01/06/17	ЕУР	0,267	16	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН07; 10 год.; 2,00%; 01/06/18	ЕУР	0,190	11	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН08; 10 год.; 2,00%; 01/06/19	ЕУР	0,064	4	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН09; 10 год.; 2,00%; 01/06/20	ЕУР	0,039	2	0,00%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,7% 29/09/2016	МКД	290.000.000	294.151.971	2,05%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,7% 19/12/2016	МКД	218.000.000	218.447.622	1,52%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 25/06/2017	ЕУР	11.926.610	754.336.281	5,25%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,3% 05/07/2015	МКД	530.000.000	605.182.491	4,21%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,1% 09/08/2015	ЕУР	1.300.853	81.620.747	0,57%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,1% 16/08/2015	ЕУР	6.504.012	407.629.523	2,84%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 16/08/2017	ЕУР	6.504.012	408.201.596	2,84%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 30/08/2017	ЕУР	4.065.041	254.615.109	1,77%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 06/09/2017	ЕУР	3.690.967	230.950.338	1,61%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,1% 20/09/2015	ЕУР	6.828.713	425.943.383	2,97%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 20/09/2017	ЕУР	13.982.603	873.048.229	6,08%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 27/09/2017	ЕУР	7.982.442	497.909.574	3,47%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,7% 09/08/2017	МКД	123.000.000	125.741.869	0,88%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 01/11/2017	ЕУР	3.008.066	186.687.154	1,30%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 08/11/2017	ЕУР	8.942.362	55.450.580	0,39%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 23/11/2017	ЕУР	1.105.788	68.418.297	0,48%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,1% 29/11/2015	ЕУР	569.071	35.166.427	0,24%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,1% 06/12/2015	ЕУР	463.377	28.607.734	0,20%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,1% 20/12/2015	ЕУР	487.775	30.056.753	0,21%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,1% 27/12/2015	ЕУР	2.243.881	138.123.060	0,96%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,4% 09/01/2018	ЕУР	27.642.276	1.789.642.513	12,46%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,15% 28/02/2018	ЕУР	2.113.821	135.384.694	0,94%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,15% 04/04/2018	ЕУР	2.113.821	134.629.937	0,94%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 04/07/2018	ЕУР	2.487.805	156.006.094	1,09%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 18/07/2018	ЕУР	2.211.382	138.428.913	0,96%

Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 18/10/2017	ЕУР	130.081	8.255.908	0,06%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,15% 14/03/2018	ЕУР	113.821	7.357.206	0,05%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 25/07/2018	ЕУР	1.626.016	101.782.073	0,71%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 30/08/2018	ЕУР	2.552.846	159.448.185	1,11%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 03/10/2018	ЕУР	2.520.325	156.729.330	1,09%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 17/10/2018	ЕУР	975.610	60.578.147	0,42%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 21/11/2018	ЕУР	1.382.114	85.435.672	0,59%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 05/12/2018	ЕУР	764.228	47.154.606	0,33%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 26/12/2018	ЕУР	2.926.829	179.671.551	1,25%
Вкупно домашни државни обврзници				8.901.202.159	61,99%
ДЕПОЗИТИ					
Стопанска банка АД Скопје	5,70%, 18/04/2012-18/04/2014	MKD	50.000.000	52.068.493	2,66%
	5,45%, 24/01/2013-24/01/2016	MKD	65.000.000	68.469.397	
	5,20%, 22/05/2013-22/05/2016	MKD	20.000.000	20.665.041	
	5,20%, 04/06/2013-04/06/2016	MKD	50.000.000	51.564.658	
	5,20%, 11/06/2013-11/06/2016	MKD	20.000.000	20.604.767	
	5,20%, 08/07/2013-08/07/2016	MKD	75.000.000	76.962.740	
	5,20%, 22/07/2013-22/07/2016	MKD	50.000.000	51.203.014	
	5,20%, 30/07/2013-30/07/2016	MKD	20.000.000	20.457.096	
	5,20%, 01/08/2013-01/08/2016	MKD	20.000.000	20.451.068	
ХАЛК банка АД Скопје	6,20%, 18/04/2012-18/04/2014	MKD	35.000.000	35.006.028	1,87%
	6,30%, 24/01/2013-24/01/2016	MKD	150.000.000	150.026.250	
	5,40%, 05/06/2013-05/06/2016	MKD	14.000.000	14.002.100	
	5,30%, 23/07/2013-23/07/2016	MKD	70.000.000	70.010.306	
Прокредит банка АД Скопје	5,80%, 22/05/2013-22/05/2016	MKD	80.000.000	80.127.123	2,10%
	6,25%, 25/04/2013-25/04/2016	MKD	135.000.000	135.161.815	
	6,25%, 09/05/2013-09/05/2016	MKD	49.500.000	49.694.949	
	5,25%, 19/06/2013-19/06/2016	MKD	37.000.000	37.069.185	
Шпаркасе банка Македонија АД Скопје	2,25%, 31/12/2013-22/01/2014	MKD	50.000.000	50.003.048	0,63%
	2,25%, 31/12/2013-15/01/2014	MKD	40.000.000	40.002.438	
ТТК Банка АД Скопје	7,20%, 25/09/2009-25/09/2014	MKD	60.000.000	60.064.922	0,42%
НЛБ Тутунска банка АД Скопје	9,50%, 26/08/2008-26/08/2014	MKD	25.000.000	25.039.041	1,67%
	9,50%, 02/09/2008-02/09/2014	MKD	10.000.000	10.078.082	
	9,50%, 03/09/2008-03/09/2014	MKD	10.000.000	10.075.479	
	9,50%, 05/09/2008-05/09/2014	MKD	10.000.000	10.070.274	
	9,50%, 11/09/2008-11/09/2014	MKD	35.000.000	35.191.301	
	9,50%, 19/09/2008-19/09/2014	MKD	10.000.000	10.033.836	
	9,50%, 26/09/2008-26/09/2014	MKD	15.000.000	15.023.425	
	9,50%, 02/10/2008-02/10/2014	MKD	35.000.000	35.273.288	
	9,50%, 14/10/2008-14/10/2014	MKD	15.000.000	15.070.274	
	9,50%, 17/10/2008-17/10/2014	MKD	20.000.000	20.078.082	
	5,90%, 06/02/2013-06/02/2016	MKD	42.000.000	42.176.515	
	6,00%, 23/05/2013-23/05/2016	MKD	11.000.000	11.016.274	

Стопанска банка АД Битола	8,50%, 25/09/2009-25/09/2014	MKD	42.000.000	42.058.685	0,29%
Охридска банка	6,50%, 02/02/2012-02/02/2015	MKD	123.000.000	123.638.300	2,55%
	6,40%, 15/02/2012-15/02/2014	MKD	70.000.000	70.202.545	
	6,20%, 15/03/2012-15/03/2014	MKD	73.000.000	73.204.810	
	6,00%, 24/01/2013-24/01/2016	MKD	70.000.000	70.089.456	
	5,50%, 23/05/2013-23/05/2016	MKD	14.000.000	14.016.439	
	5,30%, 19/06/2013-20/06/2016	MKD	15.000.000	15.027.616	
Вкупно депозити во домашни банки				1.750.978.159	12,19%
АКЦИИ					
Алколоид АД Скопје	обични акции	MKD	49.973	224.718.586	1,56%
Фершпед АД Скопје	обични акции	MKD	203	35.657.153	0,25%
Гранит АД Скопје	обични акции	MKD	92.136	33.168.960	0,23%
Македонија турист АД Скопје	обични акции	MKD	13.850	46.397.500	0,32%
Охридска банка АД Охрид	обични акции	MKD	20.967	22.015.350	0,15%
Реплек АД Скопје	обични акции	MKD	208	9.776.000	0,07%
Македонски телеком АД Скопје	обични акции	MKD	134.385	52.430.308	0,37%
Вкупно домашни акции				424.163.857	2,95%
ВКУПНО ДОМАШНИ ИНСТРУМЕНТИ				11.076.344.174	77,13%
ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ ИЗДАДЕНИ ОД ИЗДАВАЧИ СО СЕДИШТЕ ВО ЕУ И ОЕЦД					
ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНДОВИ					
iSHARES DJ EURO STOXX 50 (DE)	удели во инвестиционен фонд	ЕУР	271.335	520.065.653	3,62%
iShares DAX (DE)	удели во инвестиционен фонд	ЕУР	115.135	607.290.377	4,23%
Ishares STOXX EU-ROPE 600 (DE)	удели во инвестиционен фонд	ЕУР	258.300	522.886.217	3,64%
Vanguard FTSE all-world EX-US ETF	удели во инвестиционен фонд	УСД	290.240	657.102.992	4,58%
SPDR S&P 500 ETF TRUST	удели во инвестиционен фонд	УСД	79.775	657.467.787	4,58%
Vanguard US Total Stock MKT Shares Index ETF	удели во инвестиционен фонд	УСД	68.590	293.617.063	2,04%
Вкупно акции и удели на странски инвестициски фондови				3.258.430.089	22,69%
ВКУПНО СТРАНСКИ ИНСТРУМЕНТИ				3.258.430.089	22,69%
ВКУПНО ИНВЕСТИЦИИ				14.334.774.263	99,82%
Побарувња				22.248.146	0,15%
Парични средства				2.946.113	0,02%
ВКУПНО СРЕДСТВА				14.359.968.522	100,00%

Придонеси и нето средства по задолжителен пензиски фонд во 2013 г.

(во милиони денари)

Месец	НЛБз		КБПз		Вкупно	
	Придонеси	Нето средства	Придонеси	Нето средства	Придонеси	Нето средства
01.2013	151,85	10.009,49	172,04	11.612,94	323,90	21.622,42
02.2013	151,58	10.218,08	173,80	11.854,61	325,38	22.072,70
03.2013	153,54	10.449,74	174,95	12.110,01	328,50	22.559,75
04.2013	154,98	10.659,83	175,40	12.363,55	330,37	23.023,38
05.2013	153,55	10.897,76	173,26	12.624,22	326,80	23.521,98
06.2013	156,90	10.971,80	178,93	12.721,01	335,83	23.692,80
07.2013	162,63	11.226,42	185,47	13.016,21	348,10	24.242,63
08.2013	160,98	11.363,10	181,43	13.183,92	342,41	24.547,02
09.2013	156,43	11.632,00	178,70	13.498,11	335,13	25.130,11
10.2013	164,35	11.876,48	186,85	13.788,75	351,20	25.665,23
11.2013	160,27	12.133,18	183,17	14.060,89	343,44	26.194,08
12.2013	188,65	12.447,83	210,01	14.351,87	398,66	26.799,70
Вкупно	1.915,72		2.174,01		4.089,73	

Движење на сметководствена единица по задолжителни пензиски фондови во 2013 г.

Датум	НЛБз	КБПз	пондериран просек
31.12.2012	139,225567	142,372582	140,916376
15.01.2013	139,853722	143,100809	141,598435
31.01.2013	140,488212	143,604600	142,161957
15.02.2013	140,992184	144,045089	142,631203
28.02.2013	141,364658	144,520613	143,059631
15.03.2013	142,599245	145,885810	144,364695
31.03.2013	142,525567	145,584739	144,167722
15.04.2013	142,527697	145,637027	144,196775
30.04.2013	143,477314	146,611592	145,160421
15.05.2013	144,993363	148,099925	146,660952
31.05.2013	144,768758	147,770358	146,735649
15.06.2013	143,961676	147,073714	145,632352
30.06.2013	143,762985	146,896022	145,445158
15.07.2013	145,165154	148,290145	146,842622
31.07.2013	145,062687	148,238437	146,767792
15.08.2013	145,481932	148,680854	147,199299
31.08.2013	144,834124	148,165276	146,623247
15.09.2013	146,293481	149,726672	148,137561
30.09.2013	146,340119	149,760760	148,177444
15.10.2013	146,915209	150,462568	148,821006
31.10.2013	147,860114	151,386557	149,754710
15.11.2013	149,046790	152,317869	150,802442
30.11.2013	149,357023	152,694670	151,148661
15.12.2013	149,030178	151,943977	150,592035
31.12.2013	151,117506	153,757419	152,531241

Доброволни пензиски фондови

Членови според тип на сметка и доброволен пензиски фонд

Доброволен пензиски фонд	Со договор и индивидуална сметка	Во пензиска шема и со професионална сметка	Вкупно
31.12.2012			
НЛБд	3.366	1.986	5.352
КБПд	940	10.463	11.403
Вкупно	4.306	12.449	16.755
31.03. 2013			
НЛБд	3.522	2.039	5.561
КБПд	1.007	10.592	11.599
Вкупно	4.529	12.631	17.160
30.06.2013			
НЛБд	3.600	2.178	5.778
КБПд	1.111	10.673	11.784
Вкупно	4.711	12.851	17.562
30.09.2013			
НЛБд	3.660	2.314	5.974
КБПд	1.145	10.757	11.902
Вкупно	4.805	13.071	17.876
31.12.2013			
НЛБд	3.866	2.487	6.353
КБПд	1.199	10.973	12.172
Вкупно	5.065	13.460	18.525

Членови и времено распределени осигуреници според возраст, пол, тип на сметка и доброволен пензиски фонд (31.12.2013 г.)

Возраст	НЛБд				КБПд				Вкупно
	Мажи		Жени		Мажи		Жени		
	индив.	проф.	индив.	проф.	индив.	проф.	индив.	проф.	
до 20 год.	14	4	10	0	0	5	0	4	37
од 21 до 25 год.	208	44	329	25	21	209	11	144	991
од 26 до 30 год.	367	155	418	200	81	595	87	421	2.324
од 31 до 35 год.	418	311	384	324	134	824	99	637	3.131
од 36 до 40 год.	292	261	266	220	111	896	104	779	2.929
од 41 до 45 год.	182	181	204	138	85	817	84	792	2.483
Од 46 до 50 год.	124	113	162	125	63	836	59	785	2.267
Од 51 до 55 год.	119	95	157	112	41	809	70	793	2.196
Од 56 до 60 год.	84	73	73	52	31	690	47	482	1.532
Од 61 до 64 год.	39	34	9	13	36	301	12	105	549
65 и повеќе	7	7	0	0	18	43	5	6	86
Вкупно	1.854	1.278	2.012	1.209	621	6.025	578	4.948	18.525

Членови според општина, пол и доброволен пензиски фонд (31.12.2013 г.)

Општина	НЛБд			КБПд			Вкупно			Вкупно		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
БЕРОВО	2	8	10	20	8	28	22	16	38	0,22%	0,18%	0,21%
БИТОЛА	154	123	277	114	47	161	268	170	438	2,74%	1,94%	2,36%
БОГДАНЦИ	34	20	54	5	13	18	39	33	72	0,40%	0,38%	0,39%
БОГОВИЊЕ	6	0	6	2	1	3	8	1	9	0,08%	0,01%	0,05%
БОСИЛОВО	4	3	7	1	2	3	5	5	10	0,05%	0,06%	0,05%
БРВЕНИЦА	7	9	16	0	0	0	7	9	16	0,07%	0,10%	0,09%
ВАЛАНДОВО	37	39	76	2	6	8	39	45	84	0,40%	0,51%	0,45%
ВАСИЛЕВО	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0,01%	0,00%	0,01%
ВЕВЧАНИ	25	17	42	1	1	2	26	18	44	0,27%	0,21%	0,24%
ВЕЛЕС	74	88	162	48	29	77	122	117	239	1,25%	1,34%	1,29%
ВИНИЦА	11	9	20	117	70	187	128	79	207	1,31%	0,90%	1,12%
ВРАНЕШТИЦА	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0,01%	0,00%	0,01%
ВРАПЧИШТЕ	8	0	8	1	0	1	9	0	9	0,09%	0,00%	0,05%
ГЕВГЕЛИЈА	237	259	496	155	93	248	392	352	744	4,01%	4,02%	4,02%
ГОСТИВАР	56	30	86	70	37	107	126	67	193	1,29%	0,77%	1,04%
ГРАДСКО	0	4	4	1	0	1	1	4	5	0,01%	0,05%	0,03%
ДЕБАР	3	2	5	12	9	21	15	11	26	0,15%	0,13%	0,14%
ДЕБАРЦА	3	1	4	0	0	0	3	1	4	0,03%	0,01%	0,02%
ДЕЛЧЕВО	6	8	14	49	43	92	55	51	106	0,56%	0,58%	0,57%
ДЕМИР КАПИЈА	1	2	3	6	2	8	7	4	11	0,07%	0,05%	0,06%
ДЕМИР ХИСАР	11	3	14	0	0	0	11	3	14	0,11%	0,03%	0,08%
ДОЈРАН	4	8	12	2	3	5	6	11	17	0,06%	0,13%	0,09%
ДОЛНЕНИ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
ДРУГОВО	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0,01%	0,00%	0,01%
ЖЕЛИНО	3	0	3	0	0	0	3	0	3	0,03%	0,00%	0,02%
ЗАЈАС	1	1	2	3	1	4	4	2	6	0,04%	0,02%	0,03%
ЗЕЛЕНИКОВО	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0,01%	0,00%	0,01%
ЗРНОВЦИ	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0,01%	0,00%	0,01%
ИЛИНДЕН	6	1	7	1	2	3	7	3	10	0,07%	0,03%	0,05%
ЈЕГУНОВЦЕ	2	0	2	1	1	2	3	1	4	0,03%	0,01%	0,02%
КАВАДАРЦИ	31	34	65	154	70	224	185	104	289	1,89%	1,19%	1,56%
КАРБИНЦИ	0	0	0	5	22	27	5	22	27	0,05%	0,25%	0,15%
КИЧЕВО	29	44	73	121	21	142	150	65	215	1,53%	0,74%	1,16%
КОНЧЕ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
КОЧАНИ	52	55	107	110	82	192	162	137	299	1,66%	1,57%	1,61%
КРАТОВО	2	8	10	22	11	33	24	19	43	0,25%	0,22%	0,23%
КРИВА ПАЛАНКА	76	212	288	42	10	52	118	222	340	1,21%	2,54%	1,84%
КРИВОГАШТАНИ	2	1	3	0	0	0	2	1	3	0,02%	0,01%	0,02%
КРУШЕВО	2	5	7	4	1	5	6	6	12	0,06%	0,07%	0,06%

Општина	НЛБд			КБПд			Вкупно			Вкупно		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
КУМАНОВО	101	85	186	341	302	643	442	387	829	4,52%	4,42%	4,48%
ЛИПКОВО	4	1	5	1	0	1	5	1	6	0,05%	0,01%	0,03%
ЛОЗОВО	0	0	0	0	6	6	0	6	6	0,00%	0,07%	0,03%
МАВРОВО И РОСТУША	0	0	0	4	0	4	4	0	4	0,04%	0,00%	0,02%
МАКЕДОНСКА КАМЕНИЦА	0	1	1	40	23	63	40	24	64	0,41%	0,27%	0,35%
МАКЕДОНСКИ БРОД	0	2	2	1	3	4	1	5	6	0,01%	0,06%	0,03%
МОГИЛА	24	4	28	0	0	0	24	4	28	0,25%	0,05%	0,15%
НЕГОТИНО	36	40	76	57	56	113	93	96	189	0,95%	1,10%	1,02%
НОВАЦИ	2	1	3	0	0	0	2	1	3	0,02%	0,01%	0,02%
НОВО СЕЛО	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0,00%	0,01%	0,01%
ОСЛОМЕЈ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
ОХРИД	177	148	325	245	162	407	422	310	732	4,32%	3,54%	3,95%
ПЕТРОВЕЦ	2	4	6	0	0	0	2	4	6	0,02%	0,05%	0,03%
ПЕХЧЕВО	3	1	4	11	10	21	14	11	25	0,14%	0,13%	0,13%
ПЛАСНИЦА	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
ПРИЛЕП	102	73	175	359	348	707	461	421	882	4,71%	4,81%	4,76%
ПРОБИШТИП	7	9	16	25	66	91	32	75	107	0,33%	0,86%	0,58%
РАДОВИШ	36	38	74	9	9	18	45	47	92	0,46%	0,54%	0,50%
РАНКОВЦЕ	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0,01%	0,00%	0,01%
РЕСЕН	12	19	31	14	11	25	26	30	56	0,27%	0,34%	0,30%
РОСОМАН	0	1	1	4	1	5	4	2	6	0,04%	0,02%	0,03%
СВЕТИ НИКОЛЕ	52	40	92	29	117	146	81	157	238	0,83%	1,79%	1,28%
СКОПЈЕ	1347	1432	2.779	3228	1879	5.107	4.575	3.311	7.886	46,79%	37,85%	42,57%
СОПИШТЕ	0	0	0	3	0	3	3	0	3	0,03%	0,00%	0,02%
СТАРО НАГОРИЧАНЕ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
СТРУГА	78	60	138	11	17	28	89	77	166	0,91%	0,88%	0,90%
СТРУМИЦА	103	97	200	88	59	147	191	156	347	1,95%	1,78%	1,87%
СТУДЕНИЧАНИ	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0,01%	0,00%	0,01%
ТЕАРЦЕ	6	0	6	1	0	1	7	0	7	0,07%	0,00%	0,04%
ТЕТОВО	65	62	127	338	443	781	403	505	908	4,12%	5,77%	4,90%
ЦЕНТАР ЖУПА	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0,01%	0,00%	0,01%
ЧАШКА	2	2	4	0	0	0	2	2	4	0,02%	0,02%	0,02%
ЧЕШИНОВО - ОБЛЕШЕВО	4	4	8	2	1	3	6	5	11	0,06%	0,06%	0,06%
ЧУЧЕР-САНДЕВО	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0,01%	0,00%	0,01%
ШТИП	73	101	174	762	1427	2.189	835	1.528	2.363	8,54%	17,47%	12,76%
Непознато	2	2	4	0	0	0	2	2	4	0,02%	0,02%	0,02%
Вкупно	3.132	3.221	6.353	6.646	5.526	12.172	9.778	8.747	18.525	100%	100%	100%

Структура на инвестициите на имотот на доброволните пензиски фондови

во илјади денари

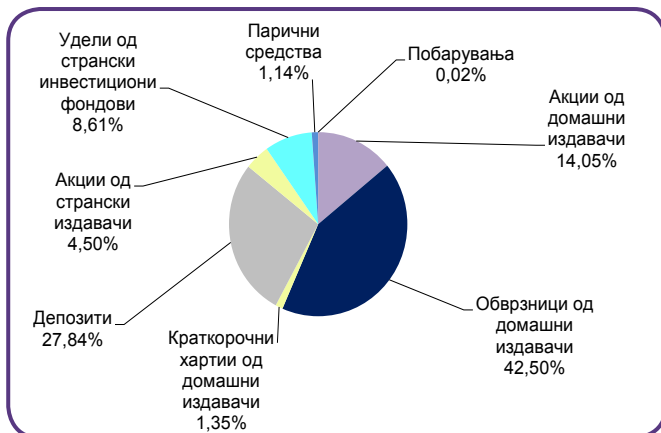
Инвестиции	31.12.2012			30.06.2013			31.12.2013		
	НЛБд	КБПд	Вкупно	НЛБд	КБПд	Вкупно	НЛБд	КБПд	Вкупно
Акции од домашни издавачи	15.528,88	10.489.547,07	26.018,43	17.629,14	12.193,29	29.822,43	23.240,63	14.037,04	37.277,67
Обврзници од домашни издавачи	46.965,96	28.174,31	75.140,27	50.917,67	36.970,96	87.888,63	67.390,71	65.699,52	133.090,23
Краткорочки хартии од домашни издавачи	1.489,69	0,00	1.489,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Депозити	30.766,36	25.915,54	56.681,90	33.796,29	32.745,20	66.541,50	37.050,93	34.739,61	71.790,54
Акции од странски издавачи	4.969,98	0,0	4.969,98	9.566,48	0,00	9.566,48	14.168,41	0,00	14.168,41
Удели од странски инвестициони фондови	9.513,45	13.827,10	23.340,55	13.948,08	23.496,04	37.444,12	19.723,57	37.049,61	56.773,19
Парични средства	1.264,32	2.766,53	4.030,86	1.467,88	6.167,65	7.635,54	2.726,42	2.886,58	5.613,00
Побарувања	16,81	24,07	40,88	390,14	153,65	543,79	8,95	30,84	39,79

во проценти

Инвестиции	31.12.2012			30.06.2013			31.12.2013		
	НЛБд	КБПд	Вкупно	НЛБд	КБПд	Вкупно	НЛБд	КБПд	Вкупно
Акции од домашни издавачи	14,05%	12,92%	13,57%	13,80%	10,91%	12,45%	14,14%	9,09%	11,69%
Обврзници од домашни издавачи	42,50%	34,70%	39,19%	39,87%	33,09%	36,71%	41,01%	42,54%	41,75%
Краткорочки хартии од домашни издавачи	1,35%	0,00%	0,78%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Депозити	27,84%	31,92%	29,57%	26,46%	29,31%	27,79%	22,55%	22,49%	22,52%
Акции од странски издавачи	4,50%	0,00%	2,59%	7,49%	0,00%	4,00%	8,62%	0,00%	4,44%
Удели од странски инвестициони фондови	8,61%	17,03%	12,17%	10,92%	21,03%	15,64%	12,00%	23,99%	17,81%
Парични средства	1,14%	3,41%	2,10%	1,15%	5,52%	3,19%	1,66%	1,87%	1,76%
Побарувања	0,02%	0,03%	0,02%	0,31%	0,14%	0,23%	0,01%	0,02%	0,01%

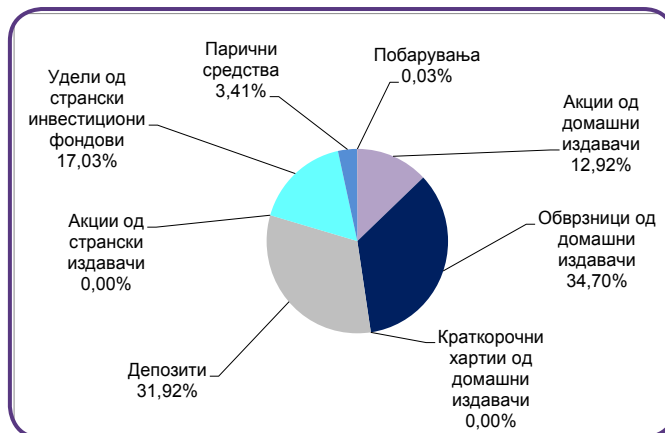
Структура на инвестициите на НЛБд

31.12.2012

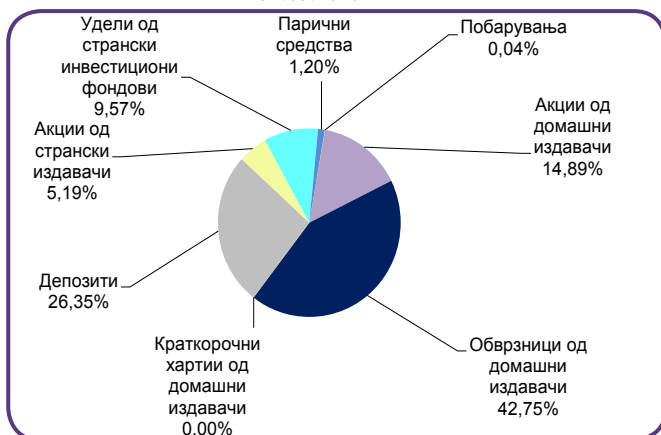

Структура на инвестициите на НЛБд

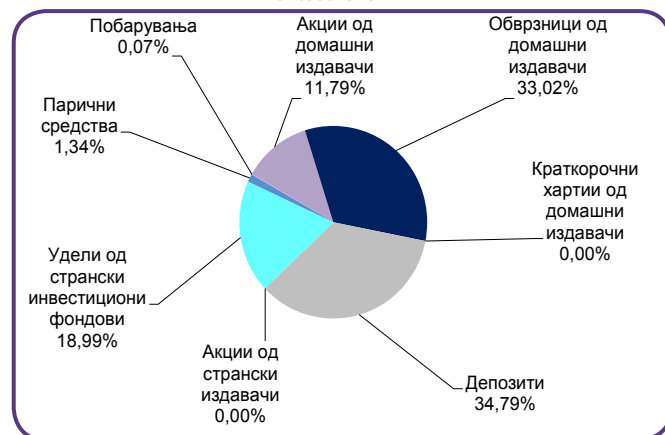
31.12.2012

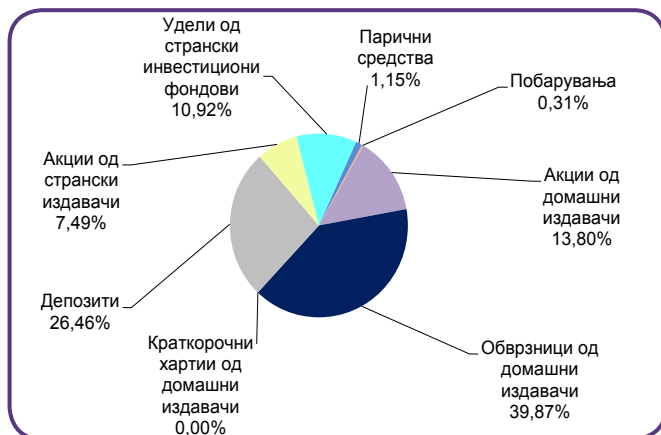
31.03.2013

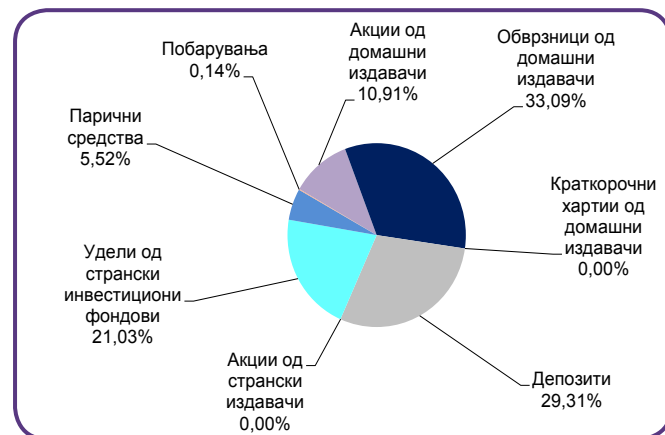
31.03.2013

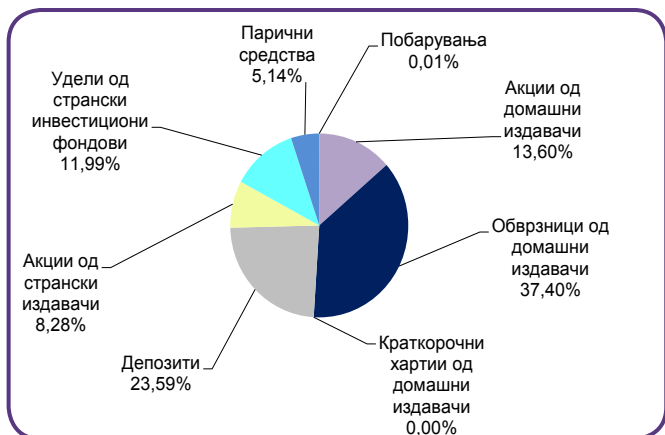
30.06.2013

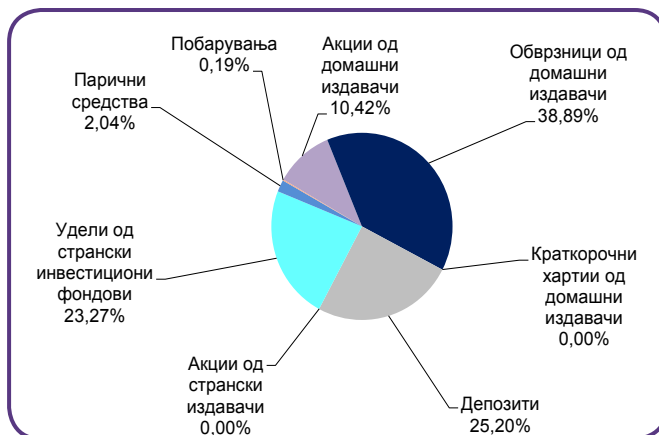
30.06.2013

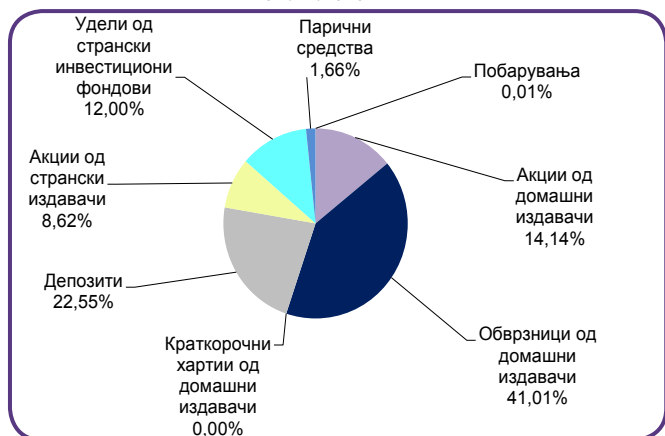
30.09.2013

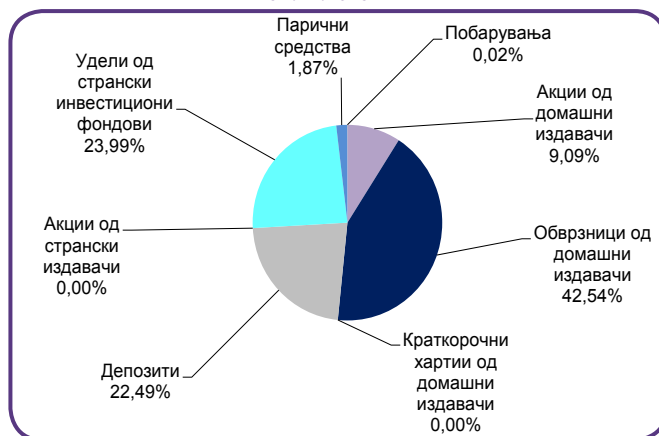
30.09.2013

31.12.2013

31.12.2013

Порффолио на доброволните пензиски фондови (31.12.2013 г.)

НЛБд- портфолио (31.12.2013)					
ИЗДАВАЧ	ИНСТРУМЕНТ	ВАЛУТА	Номинална вредност / број на акции	Вредност во денари	% од вкупните средства
ДОМАШНИ ИНСТРУМЕНТИ					
ОБВРЗНИЦИ					
Државни обврзници					
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН03; 10 год.; 2,00%; 01/06/14	ЕУР	3.794	227.285	0,14%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН04; 10 год.; 2,00%; 01/06/15	ЕУР	59.409	3.642.381	2,22%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН05; 10 год.; 2,00%; 01/06/16	ЕУР	25.821	1.548.156	0,94%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН06; 10 год.; 2,00%; 01/06/17	ЕУР	43.195	2.581.856	1,57%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН07; 10 год.; 2,00%; 01/06/18	ЕУР	7.678	444.743	0,27%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН08; 10 год.; 2,00%; 01/06/19	ЕУР	33.640	1.959.026	1,19%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН09; 10 год.; 2,00%; 01/06/20	ЕУР	194.749	11.281.205	6,87%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН10; 10 год.; 2,00%; 01/06/21	ЕУР	35.944	2.058.906	1,25%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН11; 10 год.; 2,00%; 01/06/22	ЕУР	6.653	384.978	0,23%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН12; 10 год.; 2,00%; 01/06/23	ЕУР	26.696	1.530.892	0,93%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,7% 29/09/2016	МКД	2.000.000	2.029.077	1,23%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 29/09/2016	ЕУР	32.517	2.028.267	1,23%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,7% 19/12/2016	МКД	9.000.000	9.018.923	5,49%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 26/03/2017	ЕУР	32.521	2.084.740	1,27%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 25/06/2017	ЕУР	48.686	3.079.690	1,87%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,3% 05/07/2015	МКД	5.000.000	5.129.296	3,12%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 04/10/2017	ЕУР	97.549	6.079.976	3,70%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 01/11/2017	ЕУР	16.260	1.009.287	0,61%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 23/11/2017	ЕУР	48.785	3.018.454	1,84%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 03/10/2018	ЕУР	65.033	4.045.480	2,46%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 05/12/2018	ЕУР	48.763	3.010.001	1,83%

Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,60% 26/12/2018	ЕУР	19.460	1.198.089	0,73%
Вкупно домашни државни обврзници				67.390.706	41,01%
ДЕПОЗИТИ					
Алфа банка АД Скопје	6,35%; 21/04/10-21/04/14	МКД	500.000	502.697	0,31%
ХАЛК Банка АД	7,30%; 31/01/11-31/01/14	МКД	800.000	800.160	7,18%
	6,00%; 30/01/12-30/01/14	МКД	2.000.000	2.000.329	
	6,50%; 21/09/12-21/09/15	МКД	5.000.000	5.000.890	
	6,20%; 04/04/12-04/04/14	МКД	3.000.000	3.014.268	
	5,30%; 23/07/13-25/07/16	МКД	1.000.000	1.000.145	
Стопанска банка АД Скопје	5,40%; 06/06/13-06/06/16	МКД	4.000.000	4.127.014	5,02%
	5,40%; 27/06/13-27/06/16	МКД	4.000.000	4.114.126	
ТТК Банка АД Скопје	5,50%; 14/02/12-14/02/14	МКД	2.000.000	2.004.994	1,22%
Стопанска банка АД Битола	2,8%; 31/12/13-13/01/14	МКД	4.750.000	4.750.364	2,89%
Охридска банка АД Охрид	6,20%; 03/01/13-04/01/16	МКД	4.000.000	4.437.635	5,93%
	6,00%; 11/04/12-11/04/14	МКД	5.000.000	5.298.308	
Вкупно депозити во домашни банки				37.050.931	22,55%
АКЦИИ					
Алколоид АД Скопје	обични акции	МКД	1.172	5.270.250	3,21%
Фершпед Скопје	обични акции	МКД	16	2.810.416	1,71%
Гранит АД Скопје	обични акции	МКД	6.366	2.291.760	1,39%
Македонија Турист АД Скопје	обични акции	МКД	1.586	5.313.100	3,23%
Охридска банка АД Охрид	обични акции	МКД	600	630.000	0,38%
Реплек АД Скопје	обични акции	МКД	82	3.854.000	2,35%
ВВ Тиквеш АД Кавадарци	обични акции	МКД	1.346	2.019.000	1,23%
Витаминка АД Прилеп	обични акции	МКД	210	1.052.100	0,64%
Вкупно домашни акции				23.240.626	14,14%
ВКУПНО ДОМАШНИ ИНСТРУМЕНТИ				127.682.262	77,71%
ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ ИЗДАДЕНИ ОД ИЗДАВАЧИ СО СЕДИШТЕ ВО ЕУ И ОЕЦД					
АКЦИИ					
Coca-Cola Company	обични акции	USD	400	737.440	0,45%
Bayerische Motoren Werke AG	обични акции	EUR	169	885.897	0,54%
Volkswagen AG	обични акции	EUR	66	799.364	0,49%
Novartis AG	обични акции	CHF	205	732.375	0,45%
Siemens AG	обични акции	EUR	170	1.038.268	0,63%
Google INC	обични акции	USD	21	1.050.325	0,64%
Halliburton	обични акции	USD	300	679.467	0,41%
Rockwell Automation Inc	обични акции	USD	100	527.329	0,32%
Sanofi	обични акции	EUR	155	735.281	0,45%
Wells Fargo & Co	обични акции	USD	258	522.741	0,32%

ABBVIE INC	обични акции	USD	290	683.479	0,42%
BASF SE	обични акции	EUR	140	667.311	0,41%
JPMorgan Chase & Co.	обични акции	USD	340	887.355	0,54%
Nestle AG	обични акции	CHF	175	573.391	0,35%
Procter & Gamble Co	обични акции	USD	133	483.215	0,29%
Mastercard INC	обични акции	USD	13	484.708	0,29%
Apple Inc	обични акции	USD	35	876.450	0,53%
AXA SA	обични акции	EUR	460	571.846	0,35%
BNP Paribas S.A	обични акции	EUR	190	662.077	0,40%
ALLERGAN INC	обични акции	USD	115	570.092	0,35%
Вкуно странски акции				14.168.414	8,62%
ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНДОВИ					
Ishares S&P Global Technology Sector Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	502	1.865.986	1,14%
iShares MSCI Sweden Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	1.300	2.078.746	1,27%
iShares MSCI Germany Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	2.300	3.260.015	1,98%
SPDR Barclays Capital High Yield Bond ETF	удели во инвестиционен фонд	USD	400	724.051	0,44%
iShares iBoxx Investment Grade Corporate Bond Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	350	1.783.953	1,09%
iShares MSCI Spain Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	775	1.334.021	0,81%
Ishares MSCI Italy Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	2.220	1.544.580	0,94%
iShares DAX (DE)	удели во инвестиционен фонд	EUR	269	1.418.866	0,86%
"ISHARES S&P NORTH AMERICAN TECHNOLOGY-SOFT"	удели во инвестиционен фонд	USD	588	2.153.640	1,31%
iShares Dow Jones US Consumer Services Sector Index Fund	удели во инвестиционен фонд	USD	398	2.163.069	1,32%
iShares MSCI France Index fund	удели во инвестиционен фонд	USD	1.100	1.396.646	0,85%
Вкупно акции и удели на странски инвестициски фондови				19.723.574	12,00%
ВКУПНО СТРАНСКИ ИНСТРУМЕНТИ				33.891.987	20,63%
ВКУПНО ИНВЕСТИЦИИ				161.574.250	98,34%
Побарувања				8.953	0,01%
Парични средства				2.726.425	1,66%
ВКУПНО СРЕДСТВА				164.309.627	100,00%

КБПД- портфолио (31.12.2013)					
ИЗДАВАЧ	ИНСТРУМЕНТ	ВАЛУТА	Номинална вредност / број на акции	Вредност во денари	% од вкупните средства
ДОМАШНИ ИНСТРУМЕНТИ					
ОБВРЗНИЦИ					
Државни обврзници					
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН03; 10 год.; 2,00%; 01/06/14	ЕУР	0,17	10	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН04; 10 год.; 2,00%; 01/06/15	ЕУР	0,03	2	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН05; 10 год.; 2,00%; 01/06/16	ЕУР	0,10	6	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН06; 10 год.; 2,00%; 01/06/17	ЕУР	0,57	34	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН07; 10 год.; 2,00%; 01/06/18	ЕУР	0,18	10	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН08; 10 год.; 2,00%; 01/06/19	ЕУР	0,25	15	0,00%
Република Македонија	Обврзница за денационализација; РМДЕН09; 10 год.; 2,00%; 01/06/20	ЕУР	0,23	14	0,00%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 29/09/2016	ЕУР	63.408	3.954.894	2,56%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,7% 19/12/2016	МКД	2.400.000	2.405.039	1,56%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 25/06/2017	ЕУР	48.706	3.079.690	1,99%
Република Македонија	Континуирана обрзница 3 год; 5,3% 05/07/2015	МКД	3.000.000	3.077.575	1,99%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 30/08/2017	ЕУР	30.081	1.884.517	1,22%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 18/10/2017	ЕУР	24.389	1.516.996	0,98%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 01/11/2017	ЕУР	35.772	2.220.430	1,44%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 08/11/2017	ЕУР	30.892	1.915.566	1,24%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,5% 23/11/2017	ЕУР	37.402	2.314.148	1,50%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,4% 09/01/2018	ЕУР	146.354	9.477.396	6,14%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,15% 04/04/2018	ЕУР	77.852	4.971.815	3,22%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 04/07/2018	ЕУР	107.000	6.731.005	4,36%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 5,15% 14/03/2018	ЕУР	32.424	2.102.059	1,36%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 25/07/2018	ЕУР	13.791	865.330	0,56%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 30/08/2018	ЕУР	53.662	3.352.153	2,17%

Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 03/10/2018	ЕУР	26.826	1.668.761	1,08%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 17/10/2018	ЕУР	33.270	2.059.854	1,33%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 21/11/2018	ЕУР	33.271	3.990.967	2,58%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 05/12/2018	ЕУР	33.272	4.916.335	3,18%
Република Македонија	Континуирана обрзница 5 год; 4,6% 26/12/2018	ЕУР	33.273	3.194.904	2,07%
Вкупно домашни државни обврзници				65.699.522	42,54%
ДЕПОЗИТИ					
Тутунска банка АД Скопје	5,90%; 07/02/13-07/02/16	МКД	4.000.000	4.016.164	2,60%
Универзална инвестициона банка	5,50%; 28/12/12-28/12/13	МКД	3.000.000	3.001.808	1,94%
Шпаркасе банка	2,25%; 31/12/13-22/01/14	МКД	1.000.000	3.700.226	2,40%
Стопанска банка Скопје	5,7%; 18/04/12-18/04/14	МКД	2.460.000	2.561.770	3,86%
	5,60%; 14/09/12-15/09/14	МКД	1.850.000	1.881.425	
	5,60%; 02/10/12-02/10/14	МКД	1.500.000	1.521.189	
Халк банка	6,10%; 20/03/12-20/03/14	МКД	1.800.000	1.800.305	2,78%
	6,30%; 01/02/13-01/02/16	МКД	2.500.000	2.500.438	
Охридска банка АД Охрид	6,50%; 09/02/12-09/02/14	МКД	1.500.000	1.505.964	5,19%
	6,20%; 15/03/12-15/03/14	МКД	2.500.000	2.507.014	
	6,00%; 24/01/13-24/01/16	МКД	4.000.000	4.005.112	
Прокредитбанка АД Скопје	5,80%; 23/05/13-23/05/16	МКД	5.730.000	5.738.195	3,72%
Вкупно депозити во домашни банки				34.739.609	22,49%
АКЦИИ					
Алколоид АД Скопје	обични акции	МКД	1.402	6.304.514	4,08%
Гранит АД Скопје	обични акции	МКД	7.563	2.722.680	1,76%
Македонија турист Ад Скопје	обични акции	МКД	1.241	4.157.350	2,69%
Охридска банка АД Охрид	обични акции	МКД	230	241.500	0,16%
Реплек АД Скопје	обични акции	МКД	13	611.000	0,40%
Вкупно домашни акции				14.037.044	9,09%
ВКУПНО ДОМАШНИ ИНСТРУМЕНТИ				114.476.175	74,12%
ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ ИЗДАДЕНИ ОД ИЗДАВАЧИ СО СЕДИШТЕ ВО ЕУ И ОЕЦД					
Инвестициони фондови од странски издавачи					
iSHARES DJ EURO STOXX 50 (DE)	удели во инвестициски фонд	ЕУР	3.150	6.037.580	3,91%
iShares DAX (DE)	удели во инвестициски фонд	ЕУР	1.197	6.313.689	4,09%
Ishares STOXX EUROPE 600 (DE)	удели во инвестициски фонд	ЕУР	3.070	6.214.714	4,02%
VANGUARD FTSE ALL-WORLD EX-US INDEX FUND	удели во инвестициски фонд	УСД	2.715	6.146.757	3,98%
SPDR S&P 500 ETF TRUST	удели во инвестициски фонд	УСД	750	6.181.145	4,00%
Vanguard US Total Stock MKT Shares Index ETF	удели во инвестициски фонд	УСД	1.438	6.155.727	3,99%
Вкупно инвестициони фондови од странски издавачи				37.049.612,2	23,99%
ВКУПНО ИНВЕСТИЦИИ				151.525.787	98,11%
Побарувања				30.842	0,02%
Парични средства				2.886.576	1,87%
ВКУПНО СРЕДСТВА				154.443.206	100,00%

Придонеси и нето средства по доброволен пензиски фонд во 2013 г.

(во илјади денари)

Месец	НЛБд		КБПд		Вкупно	
	Придонеси	Нето средства	Придонеси	Нето средства	Придонеси	Нето средства
01.2013	1.786,87	113.924,19	4.087,95	86.411,68	5.874,81	200.335,88
02.2013	2.905,77	116.559,28	3.917,99	90.561,82	6.823,76	207.121,10
03.2013	2.725,23	120.167,01	5.178,38	96.223,18	7.903,61	216.390,18
04.2013	2.779,10	123.533,68	5.333,11	101.876,56	8.112,21	225.410,24
05.2013	2.019,48	126.178,34	4.506,52	106.805,64	6.526,00	232.983,98
06.2013	2.331,16	127.161,93	5.836,08	111.626,17	8.167,24	238.788,10
07.2013	4.213,49	131.079,87	5.387,95	117.525,68	9.601,44	248.605,54
08.2013	3.664,51	134.390,73	4.481,64	121.522,07	8.146,14	255.912,80
09.2013	3.608,58	139.199,04	5.358,54	127.458,22	8.967,12	266.657,26
10.2013	4.218,15	144.298,70	4.865,03	133.427,84	9.083,17	277.726,53
11.2013	4.543,63	150.123,76	6.469,99	140.984,29	11.013,62	291.108,05
12.2013	10.560,70	164.084,25	12.241,78	154.220,00	22.802,47	318.304,25
Вкупно	45.356,66		67.664,94		113.021,59	

Движење на сметководствена единица по доброволни пензиски фондови во 2013 г

датум	НЛБд	КБПд	пондериран просек
31.12.2012	118,742851	119,129537	118,906536
15.01.2013	119,450917	120,042410	119,703081
31.01.2013	120,889039	121,216966	121,030485
15.02.2013	121,147413	121,313926	121,219732
28.02.2013	121,201651	121,763657	121,447383
15.03.2013	122,528728	123,302374	122,872300
31.03.2013	122,601457	122,701004	122,645723
15.04.2013	123,197036	123,252371	123,221914
30.04.2013	123,688993	123,717473	123,701865
15.05.2013	124,675782	124,904731	124,780201
31.05.2013	124,354733	124,392257	124,371935
15.06.2013	123,369029	123,724076	123,533836
30.06.2013	123,133296	123,429792	123,271899
15.07.2013	123,882412	124,472631	124,160467
31.07.2013	124,092403	124,378006	124,227419
15.08.2013	124,081142	124,455866	124,259516
31.08.2013	123,880555	124,126965	123,997565
15.09.2013	125,223721	125,618436	125,412588
30.09.2013	125,096825	125,358823	125,222056
15.10.2013	125,346856	125,861364	125,594429
31.10.2013	126,002558	126,574528	126,277349
15.11.2013	127,103690	127,573146	127,330589
30.11.2013	127,384655	127,856595	127,613217
15.12.2013	127,511186	127,198567	127,359338
31.12.2013	130,511147	129,015451	129,786475